

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Nela Kühnová

Manželské majetkové právo

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Josef Salač, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. listopadu 2017

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 15. listopadu 2017

podpis diplomanta

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Josefu Salačovi, Ph. D. za odborné vedení mé práce, podnětné rady a vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat Notářské komoře ČR za poskytnutí statistických údajů o počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém. Poděkování patří rovněž Mgr. Luboši Holíkovi, notáři v Litoměřicích, za poskytnutí konzultace ke smlouvám o manželském majetkovém režimu.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mým nejbližším za poskytnutí podpory po celou dobu mého studia. Jejich podpory si velmi vážím.

Obsah

Úvod.....	7
1 Manželské majetkové právo	10
1.1 Manželské majetkové právo – pojem a zakotvení v právním řádu.....	10
1.2 Společné jmění manželů – pojem a zakotvení v právním řádu.....	11
2 Společné jmění manželů v zákonném režimu	13
2.1 Obsah společného jmění v zákonném režimu.....	13
2.2 Aktiva nespádající do společného jmění v zákonném režimu	13
2.2.1 Věci sloužící potřebě jednoho z manželů.....	13
2.2.2 Věci nabyté darem, děděním nebo odkazem.....	14
2.2.3 Náhrada nemajetkové újmy na přirozených právech	15
2.2.4 To, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví 15	
2.2.5 To, co nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku	16
2.2.6 Věc vydaná podle právních předpisů o restituci (dle ustanovení § 3040 OZ)	16
2.3 Zisk z výlučného majetku	16
2.4 Podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu	19
2.5 Dluhy společného jmění manželů.....	20
2.5.1 Dluhy spadající do společného jmění manželů	21
2.5.2 Dluhy nespádající do společného jmění manželů	23
2.6 Nabytí a pozbytí součástí společného jmění.....	24
2.7 Správa v zákonném režimu.....	25
2.7.1 Vymezení práv a povinností manželů	25
2.7.2 Manželská solidarita.....	27
2.7.3 Správa v běžných záležitostech.....	29
2.7.4 Správa v ostatních záležitostech.....	29
2.7.5 Užití součástí společného jmění k podnikání a k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstva.....	31
3 Smluvený režim.....	34
3.1 Smlouva o manželském majetkovém režimu	34
3.1.1 Subjekty smlouvy o manželském majetkovém režimu	34
3.1.2 Náležitosti smlouvy o manželském majetkovém režimu	37
3.2 Typy smluvených režimů.....	38
3.2.1 Režim oddělených jmění.....	38
3.2.2 Režim vyhradzující vznik společného jmění ke dni zániku manželství.....	41
3.2.3 Režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu	42
3.2.4 Smluvní uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství	46
3.3 Zákonné limity smluveného režimu.....	46
3.4 Účinnost smluv o manželském majetkovém režimu.....	49
3.5 Správa ve smluveném režimu	51
3.6 Evidence smluv o manželském majetkovém režimu	51
3.6.1 Seznam listin o manželském majetkovém režimu	53
3.6.2 Evidence listin o manželském majetkovém režimu	54
4 Režim založený rozhodnutím soudu.....	56
4.1 Závažné důvody pro zrušení či zúžení rozsahu společného jmění manželů.....	57
4.1.1 Důvody, které musí soud posoudit jako závažné vždy	58
4.1.2 Důvody, které může soud posoudit jako závažné	59
4.1.3 Jiné případy	60
4.2 Změna režimu založeného rozhodnutím soudu	61
4.3 Obnovení a rozšíření společného jmění rozhodnutím soudu	62
4.4 Zákonné limity soudního rozhodnutí.....	63
4.5 Správa v režimu založeného rozhodnutím soudu	64
4.6 Evidence soudních rozhodnutí o manželském majetkovém režimu	65

4.6.1	Statistika evidovaných soudních rozhodnutí	65
5	Ochrana třetích osob a postih společného jmění manželů	67
5.1	Výhradní dluh jednoho z manželů a společný dluh manželů	67
5.2	Výkon rozhodnutí a exekuce a společné jmění manželů	69
5.2.1	Ochrana nedlužného manžela	70
5.2.2	Obrana nedlužného manžela	72
5.2.3	Postižení výhradního majetku nedlužného manžela	74
5.3	Hypotetické vypořádání společného jmění manželů	76
5.4	Další ochrana věřitele	78
6	Zánik a vypořádání společného jmění	80
6.1	Zánik společného jmění manželů	80
6.2	Vypořádání společného jmění manželů	81
6.2.1	Dohoda o vypořádání	82
6.2.2	Soudní vypořádání společného jmění manželů	84
6.2.3	Domněnka vypořádání	87
7	Bydlení manželů, ochrana proti domácímu násilí	89
7.1	Bydlení manželů	89
7.2	Ochrana před domácím násilím	92
	Závěr	94
	Seznam zdrojů	97
	Abstrakt	102
	Abstract	104
	Název práce v českém jazyce	106
	Název práce v anglickém jazyce	106
	Klíčová slova	106
	Key words	106

Seznam zkratk

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
SOZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
ZZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
SJM	společné jmění manželů

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila Manželské majetkové právo. Jedná se o dle mého názoru stále velmi aktuální téma, které se v menší či větší míře dotýká nás všech. I přesto si myslím, že zvláště v otázkách majetkových je manželství pro mnoho osob oblastí, v níž mají nedostatek vědomostí. Úprava manželského majetkového práva obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, je na mnoha místech až příliš stručná. Tato skutečnost se samozřejmě negativně projevuje v životech samotných manželů, ale i v životě osob, které vstupují do právních vztahů s manžely.

Já sama vnímám toto téma jako velmi zajímavé, jedná se o problematiku, které bych se chtěla nadále věnovat i v budoucnu. Věřím, že je to, ač nikoliv na první pohled, velmi dynamická oblast právních vztahů. I to byl jeden z důvodů, proč jsem si dané téma zvolila.

Pilířem manželského majetkového práva je především společné jmění manželů, jakožto zvláštní majetkové společenství vznikající mezi manžely. Vzhledem k rozsahu zákonné úpravy manželského majetkového práva, se ve své diplomové práci zaměřuji především na tuto oblast. Cílem mé diplomové práce je tak učinit rozbor současné právní úpravy společného jmění manželů, provést analýzu různých literárních pramenů. Ve své práci kladu důraz na vymezení zákonného režimu společného jmění manželů a na s tím související různé možnosti jeho modifikace. Kromě uvedených oblastí se ve své práci zaměřuji na právní úpravu ochrany třetích osob, ale rovněž i na ochranu tzv. nedlužného manžela. Svou pozornost jsem v této souvislosti zaměřila především na možnosti jeho obrany a ochrany ve vykonávacím řízení, jehož cílem má být vymožení výhradního dluhu jeho manžela. Tuto ochranu považuji za velmi důležitou.

Vlastní text této diplomové práce sestává ze sedmi kapitol, úvodu a závěru. Zvolila jsem pro lepší přehlednost systematické řazení kapitol, které odpovídá zákonné úpravě obsažené v občanském zákoníku.

V první kapitole se budu věnovat teoretickému vymezení pojmů manželského majetkového práva a společného jmění manželů, především však tomu, jaká je povaha společného jmění, o jaký druh spoluvlastnictví se jedná a jaké jsou tři jeho základní režimy.

Kapitola druhá bude zaměřena na společné jmění manželů v zákonném režimu, tedy v režimu obecném. Dojde k vymezení aktiv, která tvoří součást společného jmění manželů a která jsou naopak z něho vyňata. Zvláštní pozornost bude věnována specifickým případům součástí společného jmění, a sice podílu manžela v obchodní společnosti nebo družstvu a zisku z manželova výhradního majetku. Součástí společného jmění manželů jsou bezpochyby i pasiva, tedy dluhy. Otázka, jaké dluhy patří do společného jmění manželů, je zcela zásadní v souvislosti s jeho možným postihem v rámci vykonávacího řízení. Popíši tak, jaké dluhy jsou obecně považovány za součást společného jmění, jaké nikoli. Ve druhé kapitole je dán prostor i pro správu společného

jmění manželů v zákonném režimu. Ohledně pravidel správy je stěžejní rozlišení záležitostí běžných a záležitostí nikoli běžných.

Třetí kapitola bude věnována smluvenému režimu společného jmění manželů, jakožto druhému zákonem zakotvenému majetkovému režim společného jmění, ve kterém se významně projevuje zásada autonomie vůle. Manželů či snoubencům je obecně dáno na vůli modifikovat své společné jmění smlouvou o manželském majetkovém režimu. Zákon zakotvuje tři, resp. čtyři druhy smluvených režimů, a sice režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství a konečné též režim zúžení nebo rozšíření zákonného rozsahu společného jmění manželů. Všechny uvedené režimy budou náležitě popsány. V souvislosti s uzavíráním smluv o manželském majetkovém režimu je též podstatná otázka jejich evidence. Od 1. ledna 2014 Notářská komora ČR vede dva druhy evidencí, jednak neveřejnou Evidenci listin o manželském majetkovém režimu a veřejný Seznam listin o manželském majetkovém režimu.

Ve čtvrté kapitole této práce nastíním třetí zákonem stanovený režim společného jmění manželů, a to režim založený rozhodnutím soudu. Důraz bude především kladen na vymezení důvodů, pro které soud může na návrh jednoho z manželů rozhodnout o zúžení, nebo úplném zrušení společného jmění.

Jak jsem již uvedla, jedním z těžišť této diplomové práce je právní úprava ochrany třetích osob a rovněž ochrana tzv. nedlužného manžela. Tato problematika obsáhne pátou kapitolu. Zaměřím se na možnosti postihu společného jmění manželů pro výhradní dluhy jednoho z manželů. Právní úprava doznala v tomto směru v poslední době častých změn. Poslední významnou novelou dotýkající se společného jmění ve vykonávacím řízení je novela provedená zákonem č. 139/2015 Sb. Zabývat se též budu zvláštním institutem zakotveným v ustanovení § 732 OZ, tzv. hypotetickým vypořádáním společného jmění.

Pátá kapitola bude věnována poslednímu úseku společného jmění manželů, a sice jeho vypořádání. Předmětem této kapitoly bude zejména uvedení rozdílů mezi třemi způsoby vypořádání, a to vypořádání na základě dohody, vypořádání zákonnou domněnkou a vypořádání soudem.

Závěrečná kapitola bude ve znamení bydlení manželů a rovněž ochrany proti domácímu násilí. Oba tyto právní instituty uzavírají úpravu manželského majetkového práva obsaženou v občanském zákoníku.

Při psaní mé diplomové práce budu vycházet především z literatury, odborných článků k daným tématům a z judikatury. K dosažení stanoveného cíle mé diplomové práce bude využita deskriptivní metoda zároveň s metodou analýzy. Ta bude využita především v souvislosti s tématy, které pokládám za těžiště své diplomové práce. Literatura využitá v diplomové práci bude zejména literatura komentářová, doplněná o aktuální odborné články a některé dnes dostupné monografie.

1 Manželské majetkové právo

1.1 Manželské majetkové právo – pojem a zakotvení v právním řádu

Manželské majetkové právo lze obecněji definovat jako soubor právních norem upravujících důsledky uzavření manželství v majetkové sféře mezi manžely navzájem a rovněž i mezi manžely a třetími osobami.¹ K pojmu se vyjadřuje též důvodová zpráva k OZ a vymezuje jej jako „soubor právních ustanovení týkajících se majetkových poměrů manželů v tom nejširším slova smyslu“.²

Účelem zvláštní právní úpravy majetkových vztahů mezi manžely je především snaha jednak posílit majetkovou jednotu manželů ve vzájemném vztahu, ale i vůči třetím osobám, a jednak vytvořit vhodná právní opatření, jež by zajišťovala právní ochranu jednoho manžela před druhým manželem a eliminovala by rovněž možnost zneužití silnějšího postavení jednoho z manželů, zejména z pohledu jeho hospodářské síly.³

Právní úprava manželského majetkového práva je tvořena především společným jměním manželů, o němž bude pojednáno v následující podkapitole, nicméně pojem zahrnuje i některé další instituty. Nejde v zásadě o pouhé vlastnictví či jiná věcná práva, ale manželské majetkové právo je souborem, který zahrnuje i práva závazková, právo dědické, otázky bydlení manželů, jakož i jejich výživné, otázky rodiny a otázky daňové.⁴

Označení manželské majetkové právo je použit jako nadpis pro druhý oddíl dílu čtvrtého v části druhé občanského zákoníku upravující rodinné právo. Kromě společného jmění tento vymezený oddíl zahrnuje též úpravu otázek týkajících se společného bydlení manželů a související úpravu ochrany proti domácímu násilí.

V souvislosti s pojmem společného jmění manželů je třeba přejít rovněž k pojmu manželského majetkového režimu. Jím rozumíme určitý systém majetkových práv a povinností k majetku, kterého je každý z manželů v okamžiku uzavření manželství vlastníkem, k majetku, jenž manželé nabydou společně nebo každý zvlášť již za trvání manželství, a rovněž k souboru práv a povinností manželů v případě zániku manželství. Tento režim zejména stanovuje, jaká bude správa součástí společného jmění manželů, oprávnění ke společnému majetku, jakož i vztahy k třetími osobám.⁵

---

¹ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 45.

² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 310.

³ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 9.

⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 122.

⁵ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 11.

1.2 Společné jmění manželů – pojem a zakotvení v právním řádu

Společné jmění manželů lze označit jako za jeden „z pilířů manželského majetkového práva“.⁶ Ustanovení § 708 odst. 1 OZ uvádí, že součástí společného jmění je to, co manželům náleží, zároveň má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů. Podle § 709 odst. 2 OZ společné jmění manželů může podléhat režimu zákonnému, smluvenému režimu anebo režimu založenému rozhodnutím soudu. Úprava společného jmění manželů nacházející se v druhé části občanského zákoníku v rámci právní úpravy rodinného práva je rozčleněna na několik částí. Základem právní úpravy je vymezení uvedených třech režimů společného jmění manželů. Na jedné straně tedy režim zákonný, jakožto režim obecný a na druhé straně režimy modifikované, jimiž jsou režim smluvený a režim založený rozhodnutím soudu, jež se mohou od obecného režimu odklonit buď modifikační smlouvou, tedy smlouvou o manželském majetkovém režimu, anebo rozhodnutím soudu. Na vymezení jednotlivých manželských majetkových režimů navazuje právní úprava jmění odděleného, dále ochrana třetích osob a pravidla upravující vypořádání společného jmění.

Platí, že jednotlivé manželské majetkové režimy mají „zásadně stejnou právní relevanci, proto jsou navzájem zaměnitelné“.⁷ Zákon obecně připouští změnu režimu smluveného, k níž dojde rozhodnutím soudu, a naopak změnu režimu založeného rozhodnutím soudu provedenou modifikační smlouvou.⁸

Smlouvou o manželském majetkovém režimu může být zákonný režim nejen modifikován, a to tak, že dojde k úpravě rozsahu, ať už v podobě zúžení rozsahu společného jmění manželů, anebo jeho rozšíření, ale rovněž může být modifikační smlouvou i zcela vyloučen v případě, je-li ujednáno režim oddělených jmění. Smlouvou je možné také změnit, resp. odložit okamžik, kdy společné jmění manželů vzniká.⁹

Soudním rozhodnutím může též dojít k zúžení rozsahu společného jmění a tím k jeho modifikaci, může však dojít i k jeho zrušení.¹⁰ Režim založený rozhodnutím soudu tak připadá zásadně v úvahu jen za trvání manželství.¹¹ Jak rozhodnutím soudu, tak smluvně, může dojít rovněž k modifikaci správy společného jmění.¹²

Co se týče předchozí právní úpravy obsažené v občanském zákoníku z roku 1964 a institutu společného jmění manželů, tak samotný institut společného jmění manželů nahradil s účinností k 1. srpnu 1998 do té doby stávající institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Změna byla provedena přijetím zákona č. 91/1998 Sb. Společné jmění manželů bylo v občanském

⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1.

⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŽUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 123.

⁸ viz ust. § 717 odst. 2 OZ a § 725 OZ

⁹ viz ust. § 717 odst. 1 OZ

¹⁰ viz ust. § 724 odst. 1 OZ

¹¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 7.

¹² viz ust. § 722 OZ, § 728 OZ

zákoníku z roku 1964 po změně součástí úpravy práv věcných, obsažené konkrétně v hlavě II, části druhé s názvem Spoluvlastnictví a společné jmění. Zásadním rozdílem mezi bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů a společným jměním manželů byla skutečnost, že do společného jmění manželů nenáležely pouze a jen aktiva, majetek, ale rovněž i dluhy (až na stanovené výjimky). Nadále tedy nevyhovovalo označení „spoluvlastnictví“.

I podle stávajícího občanského zákoníku, pojem „jmění“ je pojmem širším než vlastnictví, jedná se o souhrn majetku a dluhů.¹³ Označení tak lépe odpovídá celkové koncepci společného jmění manželů, které je vymezováno jako určité majetkové společenství, ve kterém rozsah práv a povinností není určen podílem a jehož předmětem nejsou jen aktiva, ale i pasiva, tedy dluhy.¹⁴ Po dobu trvání tohoto zvláštního majetkového společenství tak žádné podíly neexistují, avšak jejich existence je „*potencionální, resp. latentní (po celou dobu trvání společenství), a vystoupí navenek až v okamžiku, kdy má být to spolčené, co společníkům společně patří, rozděleno*“.¹⁵

Jedná se tak o jmění, jež je oběma manželům společné, vybudované na principu rovnosti obou manželů. Princip rovnosti je obecně zakotven v ustanovení § 687 OZ, podle něhož mají manželé zásadně rovné povinnosti a práva. Zákonem daná rovnost se tak odráží i právě v majetkovém společenství manželů. Zmíněný princip se logicky promítá i do případného vypořádání společného jmění manželů.¹⁶

Již z označení institutu je zřejmé, že společné jmění manželů nemůže vzniknout mezi jinými osobami než manžely, tedy dvěma osobami rozdílného pohlaví, jež uzavřely dosud stále trvající manželství. Za žádných okolností nemůže toto zvláštní majetkové společenství vzniknout mezi jinými osobami než právě manžely, a to ani snoubenci.¹⁷ Společné jmění je tak vázáno na existenci manželství, nemůže vzniknout dříve, než je manželství mezi mužem a ženou uzavřeno. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že společné jmění manželů vznikne i v manželství neplatném. To však neplatí o manželství zdánlivém, které na rozdíl od manželství neplatného nikdy nevzniklo.¹⁸

---

¹³ viz ust. § 495 OZ

¹⁴ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 265.

¹⁵ DVORÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 72.

¹⁶ viz ust. § 742 odst. 1 písm. a) OZ

¹⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2.

¹⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 200.

2 Společné jmění manželů v zákonném režimu

V případě, že si manželé nebo snoubenci nesjednají smlouvou režim odlišný anebo nedojde-li ke změně na základě soudního rozhodnutí, uplatní se ohledně jejich společného jmění režim zákonný, jakožto režim obecný.¹⁹

2.1 Obsah společného jmění v zákonném režimu

Ustanovení § 709 odst. 1 NOZ obecně vymezuje, co je součástí společného jmění manželů v zákonném režimu, konkrétně jaká aktiva lze do něj zahrnout. Jedná se jednak o pozitivní definici, kdy ustanovení stanoví, že součástí je to, čeho nabyt jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství. Ve stejném odstavci však nalezneme rovněž taxativní výčet toho, co za součást společného jmění považovat nelze. Dle výše uvedené definice je nutno do společného jmění v rámci zákonného režimu zahrnout vše, co má majetkovou hodnotu, nabyt to jeden z manželů nebo oba manželé společně, a stalo se tak za trvání manželství. Rozhodujícím okamžikem, zda se určitá věc stane součástí společného jmění, je tak okamžik vzniku manželství. Pozitivní úprava součástí společného jmění je kromě obecného vymezení dle § 709 odst. 1 OZ doplněna o další součásti, a sice o zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů a rovněž o podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu. Tyto dva zvláštní případy jsou předmětem samostatných podkapitol.

Součástí společného jmění manželů v zákonném režimu jsou rovněž dle ustanovení § 710 OZ pasiva, tedy dluhy převzaté za trvání manželství s výjimkou dluhů taxativně uvedených.

2.2 Aktiva nespádající do společného jmění v zákonném režimu

Z okruhu majetkových hodnot, které jsou součástí společného jmění, jsou vyloučeny některé skupiny předmětů. Jak bylo výše uvedeno, jedná se o výčet taxativní, všechny ostatní věci zde nezmněné jsou součástí společného jmění v zákonném režimu, tedy v režimu obecném. Konkrétní případy předmětů nespádající do společného jmění budou rozvedeny v následujících podkapitolách.

2.2.1 Věci sloužící potřebě jednoho z manželů

Jedná se o věci, které jsou svou povahou schopny sloužit osobní spotřebě jednoho z manželů a zároveň o věci, které tomuto účelu reálně slouží.²⁰ Podstatné je rovněž to, že slouží výlučně jednomu z manželů. Kumulativním splněním těchto podmínek se věc nestává součástí

---

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 73.

²⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 26.

společného jmění manželů. Navíc je zcela nepodstatné, kdy došlo k nabytí věci. Taková věc se nestane součástí společného jmění ani v případě, kdy ji jeden z manželů nabyl během trvání manželství. Je třeba dodat, že bezvýznamný je též fakt, z jakých prostředků k pořízení předmětné věci došlo. Mohlo jít o výlučné prostředky jednoho z manželů, prostředky náležející do společného jmění a v neposlední řadě také o prostředky smíšené.²¹

Kritériem, zda věc patří do společného jmění manželů či výlučného vlastnictví jednoho z manželů, není též ani hodnota věci. Za věc sloužící potřebě jednoho z manželů je nutné stejně tak jako např. zubní kartáček považovat drahý mobilní telefon. „*Zákon limituje věci sloužící osobní potřebě toliko účelem, nikoli hodnotou*“.²²

Za věc sloužící potřebě jednoho z manželů lze považovat i věc sloužící k výkonu podnikání.²³

2.2.2 Věci nabyté darem, děděním nebo odkazem

Podle § 709 odst. 1 písm. b) OZ dále do společného jmění manželů nespadá to, co nabyl jeden z manželů darem, děděním nebo odkazem, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl. Ustanovení navazuje na úpravu obsaženou v předchozím občanském zákoníku, avšak nově ke způsobům nabytí řadí rovněž odkaz, který předchází úpravě znám nebyl. Právní úpravu odkazu nalezneme v hlavě IV. občanského zákoníku věnující se dědickému právu, konkrétně v ustanoveních § 1594 a násl. OZ. Odkazem se zásadně dědic nepovolává. Odkazem zřizuje zůstavitel odkazovníku pohledávku vůči dědicům.²⁴

Projevil-li dárce při darování darovat nebo zůstavitel v pořízení pro případ úmysl věc zůstavit, resp. odkázat oběma manželům, majetková hodnota nebude nabyta do spoluvlastnictví manželů, ale stane se součástí společného jmění manželů. Je tak třeba vždy brát zřetel na zůstavitelovu vůli.²⁵

Zvláštní situace pak nastává v případě darování mezi manželi. Platí, že darování týkající se věci, která je součástí společného jmění manželů, je bez výjimky mezi manželi vyloučeno. Pouze věc, jež patří do výlučného vlastnictví jednoho z manželů, může být darována druhému manželovi. Způsob, jakým lze docílit vyloučení věci ze společného jmění manželů a tedy zúžení

²¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 170.

²² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 74.

²³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 29.

²⁴ viz ust. § 1594 odst. 1 OZ

²⁵ To, zda je obdarovaným jen jeden z manželů nebo manželé oba, je otázka výkladu konkrétního právního jednání zůstavitele. Srov. R 42/1972, s.111: „*Pro posouzení, kdo je obdarovaný, bude rozhodujícím úmysl dárce, zda totiž chtěl darovat věc jen jednomu z manželů nebo oběma. Na tento úmysl bude možno ve většině případů usuzovat jen z okolností, za nichž k darování došlo. Nevystačí se přitom pouze s posuzováním povahy předmětu, zda slouží potřebám celé rodiny nebo jen jednoho z manželů, ale je nutno vždy vycházet z úmyslu dárce.*“

zákonného rozsahu, je vysvětlen blíže v třetí kapitole této práce. Je však třeba mít na paměti, že tak lze učinit pouze na základě veřejné listiny, pouhou shodnou vůlí obou manželů k zúžení nedojde.²⁶

2.2.3 Náhrada nemajetkové újmy na přirozených právech

Přirozenými právy rozumíme ve smyslu ustanovení § 19 OZ práva, která jsou člověku vrozená, poznatelná již samotným rozumem a citem.

Úpravu náhrady nemajetkové újmy nalezneme v úpravě závazků deliktů (§ 2894 a násl. OZ). Jedná se o náhradu s „výrazně osobní povahou a váže se pouze k osobě jednoho z manželů“.²⁷ Je tak pochopitelné, že je zařazena mezi majetkové hodnoty, které ze zákona nespádají do společného jmění manželů, nicméně, nemajetkovou újmu lze požadovat i v dalších případech nežli pouze v případě újmy na přirozených právech. Náhrada v těchto situacích není vyňata ze společného jmění manželů. Podle současné právní úpravy je takovou náhradou náhrada za bolestné, náhrada za ztížení společenského uplatnění nebo rovněž náhrada za nemajetkovou újmu v případě zásahu do osobnostních práv.²⁸

2.2.4 To, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví

Součástí společného jmění manželů není rovněž to, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví. Výlučným vlastnictvím manžela je třeba rozumět ve smyslu § 708 a 709 OZ to, co jeden z manželů nabyl ještě před vznikem samotného manželství anebo to, co je dle zákona ze společného manželství vyloučeno.

Obecným příkladem právního jednání vztahující se k výlučnému vlastnictví jednoho z manželů může být např. prodej výlučně vlastněných věcí, kdy předmětná kupní cena se nestává součástí společného jmění, ale dál patří do výlučného jmění jednoho z manželů. Nicméně zisk z toho, co náleží do výlučného vlastnictví manžela, součástí společného jmění manželů dle ustanovení § 709 odst. 2 OZ je.

V judikatuře Nejvyššího soudu ČR vztahující se k občanskému zákoníku z roku 1964 lze nalézt požadavek subjektivní souvislosti takového právního jednání: „*Jestliže kupní cena pořizované věci byla zcela zaplacená z výhradních prostředků jednoho z manželů, avšak kupujícími byli oba manželé a oba při uzavření kupní smlouvy projevili vůli nabýt kupovanou věc do bezpodílového spoluvlastnictví, pak se tato věc stala předmětem jejich bezpodílového spoluvlastnictví.*“²⁹

---

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 75.

²⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 31.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98

2.2.5 To, co nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku

Za součást společného jmění manželů zákon rovněž nepovažuje ani to, co nabyl jeden z manželů jako náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku. Jde tak o logické navázání na předchozí ustanovení týkající se výlučného majetku jednoho z manželů.

2.2.6 Věc vydaná podle právních předpisů o restituci (dle ustanovení § 3040 OZ)

V občanském zákoníku z roku 1964 byl ve výčtu věcí, resp. majetkových hodnot nespádajících do společného jmění manželů výslovně zmíněn také majetek získaný v restitucích. Vysvětlení, proč se příslušné ustanovení mezi výčtem věcí nespádajících do společného jmění již neobjevuje, podává důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. Dle ní je proces restitucí již dokončen, není tak nadále nezbytné úpravu zahrnovat do obecné úpravy společného jmění manželů.³⁰ Ustanovení týkající se restitucí však nalezneme v novém občanském zákoníku v přechodných ustanoveních, konkrétně v § 3040 OZ. Dle zmíněného ustanovení platí, že součástí společného jmění není věc vydaná podle právních předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

2.3 Zisk z výlučného majetku

Součástí společného jmění manželů v zákonném režimu je dle ustanovení § 709 odst. 2 OZ rovněž i zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. V porovnání s předchozí právní úpravou tak dochází k podstatné změně. Za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 se za součást společného jmění manželů považoval výnos z výlučného majetku jednoho z manželů. Pravidlo nebylo výslovně zákonem stanoveno, nýbrž bylo dlouhodobě dovozováno z konstantní judikatury.³¹ Je třeba důsledně rozlišovat mezi pojmy výnos a zisk. Ziskem rozumíme výnos po odečtení veškerých nákladů na zachování, údržbu a správu výlučného majetku jednoho z manželů.³²

Jedná se o změnu pozitivní, do společného jmění manželů se tak dostává pouze to, co po odečtení veškerých nákladů od výnosů zbylo. Nezbuďte-li po odečtení nákladů, které musel manžel na svou výlučně vlastněnou věc vynaložit, nic, do společného jmění se nedostává ničeho, jeho

---

³⁰ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1072.

³¹ DVORÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 71.

³² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 21.

obsah se nerozšiřuje.³³ I autoři článku *Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů* rozvíjející úvahy právě o tomto konkrétním právním pravidlu a jeho dopady, Melzer a Tégl, hodnotí úpravu jako rozumnou, a především spravedlivou vůči manželu.³⁴

Autoři rovněž polemizují se Zuklínovou, která v ustanovení § 709 odst. 2 OZ vidí přímý rozpor s ustanovením § 709 odst. 1 písm. d) OZ, jenž stanoví, že součástí společného jmění manželů není to, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému majetku.³⁵ Jako příklad uvádí nájemní dům ve výlučném vlastnictví manžela a s tím spojené nájemné, které by dle ustanovení § 709 odst. 1 písm. d) OZ nepřipadalo do společného jmění. Vzájemnou kolizi lze dle jejího názoru překlenout ustanovením § 2 odst. 1 OZ, čímž ona sama dospívá k závěru, že ustanovení § 709 odst. 1 písm. d) OZ nelze použít.

Melzer a Tégl ve svém článku tvrdí, že záměrem obou ustanovení je něco odlišného, navzájem se tedy nevyklučují, ba se doplňují. Účelem pravidla obsaženého v § 709 odst. 1 písm. d) OZ je stanovit povahu majetku, jenž byl nabyt právním jednáním vztahujícím se k výhradnímu majetku jednoho z manželů, naproti tomu ustanovení zakotvující zisk z tohoto majetku jako součást společného jmění manželů se netýká konkrétních předmětů, nýbrž jen „*výslednice dvou různých (protichůdných) hodnot (aktiv a pasiv)*“. Součástí společného jmění může být zisk jen v podobě pohledávky majetkového společenství vůči manželu.³⁶

Dalšími kladenými otázkami, na něž zákon neposkytuje jednoznačnou odpověď, jsou především otázky spojené s povahou nákladů, také obdobím, za jaké se zisky počítají, resp. ke kterému okamžiku má být zisku dosaženo, dále jak lze takový zisk vypočítat a konečně, v jakém rozsahu majetku náležejícího do výhradního vlastnictví jednoho z manželů má být zisk počítán? Co se týče otázky poslední, Melzer a Tégl³⁷ a rovněž i Psutka³⁸, shodně praví, že výlučný majetek má být posuzován jako celek, nikoli jako samostatné součásti (v takovém případě by v každém jednotlivém případě muselo být zkoumáno, zda je dosahováno zisku či nikoli).

Další spornou otázkou je otázka, za jaké časové období se má takový zisk z výhradního majetku jednoho z manželů počítat. Psutka předmětný problém ukazuje na příkladu nájemného, jakožto příjmu plynoucího z nemovité věci, jež je ve výhradním vlastnictví jednoho z manželů. Nájemné je v takovém případě výnosem, od kterého dle výše uvedeného pravidla je třeba odečíst náklady, abychom dospěli k zisku, který se stává součástí společného jmění manželů. Vynaloží-li manžel jednorázově na nemovitou věc náklad ve výši, která přesahuje mnohonásobně příjmy

---

³³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 21.

³⁴ MELZER, F., TÉGL, P. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*. 2015, č. 18, s. 621-625. In: Beck – online [cit. 2017-09-18]

³⁵ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 129.

³⁶ MELZER, F., TÉGL, P. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*. 2015, č. 18, s. 621-625. In: Beck – online [cit. 2017-09-18]

³⁷ MELZER, F., TÉGL, P. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*. 2015, č. 18, s. 621-625. In: Beck – online [cit. 2017-09-18]

³⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 24.

z nájmu plynoucí, dostává se do ztráty, věc žádný zisk nepřináší. Lze takový náklad vzít v úvahu i další například další měsíc? Psutka k tomuto problému dále uvádí, že takto jednorázově vynaložený náklad bude výnosy z majetku „spotřebovávat“ dokud nedojde k jeho kompenzaci. Ač dochází k takovému logickému závěru, uznává, že to přináší otázky další, zákonem ani judikaturou nezodpovězené.³⁹

Způsob výpočtu takového zisku zákonem rovněž není stanoven. Melzer a Tégl⁴⁰ v tomto ohledu odkazují jakožto na inspiraci na judikaturu Nejvyššího soudu ČR⁴¹ zaobírající se výpočtem výnosu z podnikání některého z manželů. Nejvyšší soud ČR jednak přiznává, že obtížnost spojená s vyčíslením toho, co měl onen podnikající manžel nahradit ve prospěch bezpodílového spoluvlastnictví manželů nahradit, „*ospravedlňuje hledání jednoduššího praktického řešení, pokud toto řešení bude sledovat podstatu věci*“. Jako inspirace slouží rovněž v rozsudku uvedený způsob výpočtu částky, která má být manželem nahrazena. Jako další inspirační zdroj uvádí rovněž i německé BGB, dle kterého se přírůstek, tedy zisk z výhradního majetku realizuje obligační pohledávkou odpovídající polovině částky, o kterou takovýto přírůstek majetku manžela převyšuje přírůstek majetku manžela druhého. Dle uvedených inspiračních zdrojů je tak ke zjištění výše zisku možné dospět tak, že se od čisté hodnoty majetku náležejícímu do výhradního vlastnictví jednoho z manželů, který měl onen manžel při zániku společného jmění, odečte hodnota majetku v okamžiku vzniku společného jmění. Melzer a Tégl tak za zisk považují rovněž i zvýšení hodnoty výhradního majetku. Jako názorný příklad uvádí zvýšení ceny nemovitosti v důsledku nárůstu cen nemovitostí. Dle výše uvedeného je pak stěžejní celková výše majetku, nikoli samostatné příjmy a výdaje.⁴²

Zákon blíže neupravuje situaci, která samozřejmě mezi manželi nastat může, a to tu, kdy na náklady vynaložené na věc náležející do výhradního vlastnictví jednoho z manželů, byly vynaloženy z prostředků společných, tedy těch, jež jsou obsahem společného jmění. Takovéto náklady bude třeba řešit teprve v případě vypořádání společného jmění nebo jeho části.⁴³

Závěrem této podkapitoly je nutno poukázat také na zákonnou úpravu pasiv náležejících do společného jmění, která je rozvedena níže. Dle ustanovení § 710 písm. a) OZ jsou součástí společného jmění dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku. Tedy dluh odpovídající výši zisku z výhradního majetku manžela je součástí společného jmění, a v míře, ve které takový zisk převyšuje, je dluh výlučným dluhem manžela-vlastníka výhradního majetku.

---

³⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 23.

⁴⁰ MELZER, F., TÉGL, P. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. Právní rozhledy. 2015, č. 18, s. 621-625. In: Beck – online [cit. 2017-09-18]

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2005, sp. zn. 22 Cdo 2545/2003.

⁴² MELZER, F., TÉGL, P. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. Právní rozhledy. 2015, č. 18, s. 621-625. In: Beck – online [cit. 2017-09-18]

⁴³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 22.

2.4 Podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu

Součástí společného jmění je též podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. Uvedené však neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím jeho výlučné vlastnictví.⁴⁴ Ustanovení § 709 odst. 3 OZ bylo dotčeno první novelou nového občanského zákoníku, a sice novelou publikovanou ve Sbírce zákonů pod č. 460/2016 Sb. (dále jen „novela“), jejímž cílem bylo odstranění některých problematických částí občanského zákoníku. Novela týkající se výše uvedeného ustanovení nabyla účinnosti dne 28. února 2017.

K původnímu znění předmětného odstavce přibyla věta „*Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev*“. Toto doplnění tak staví najisto v praxi dosud velmi spornou otázku účasti manžela na společnosti, ve které má druhý manžel podíl, kterýžto nabyl v době trvání manželství. Ohledně řešení této otázky panovaly až do přijetí novely různé názory. Dle důvodové zprávy vztahující se k novele má být tak změnou odstraněn výkladový i aplikační problém s tímto ustanovením související.⁴⁵ Pochybnosti o tom, zda podíl v SJM zakládal rovněž členství manžela v družstvu, narušovaly právní jistotu nejen manžela samotného, ale rovněž i dotčené společnosti a jejich ostatních společníků. Z účasti na obchodní společnosti plynou nejen majetková práva, ale i významné povinnosti, ať už majetkové nebo nemajetkové povahy. Poskytnutí jasné odpovědi na tuto otázku bylo proto žádoucí.

V případě, kdy by oba manželé chtěli být společníky obchodní společnosti či členové družstva, je třeba relevantního projevu vůle. Na potřebu relevantního projevu vůle manžela stát se rovněž společníkem obchodní společnosti poukazovali i Dědič a Šuk⁴⁶, kteří se tak přiklonili k závěru, že nabytí podílu účast druhého manžela nezakládá, účast v obchodní korporaci nelze nikomu vnutit. Projev vůle, kterým by manželé chtěli založit svou společnou účast na obchodní společnosti nebo družstvu ve smyslu ustanovení § 32 odst. 4 ZOK, byl tak měl mít podobu právního jednání zakládajícího jejich účast, ať už se bude jednat o společenskou smlouvu, zakladatelskou listinu nebo i smlouvu o převodu podílu.

Názor odlišný vyslovili Bezouška a Havel, kteří se přiklonili k závěru, že nabude-li jeden z manželů podíl, ten nejenže připadne do společného jmění manželů, ale zároveň se oba manželé stávají společníky předmětné obchodní korporace.⁴⁷ Při formulování tohoto názoru vycházeli především z principu jednotnosti podílu.

---

⁴⁴ viz ust. § 709 odst. 3 OZ

⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony In: Beck-online. [cit. 2017-09-03].

⁴⁶ DĚDIČ, J., ŠUK, P. *K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 6, s. 167.

⁴⁷ BEZOUŠKA, P., HAVEL, B. *Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné...* Obchodněprávní revue, 2015, č. 4, s. 97.

Je třeba také zmínit výslovná ustanovení zákona upravující členství manžela v družstvu. V ustanovení § 578 ZOK je výslovně stanoveno pravidlo, které se dle novelizovaného ustanovení § 709 odst. 3 OZ nadále uplatní pro všechny obchodní korporace, a sice že členství jednoho z manželů v družstvu nezakládá členství druhého z manželů. Dále je třeba zdůraznit, že výše uvedené však neplatí pro družstva bytová, založená jen za účelem zajišťování bytových potřeb svých členů.⁴⁸ Na ty se vztahuje speciální zákonné pravidlo obsažené v § 739 odst. 1 ZOK, dle jehož znění společné členství manželů v bytovém družstvu vzniká, jestliže je družstevní podíl součástí společného jmění manželů. Družstevní podíl se stává součástí společného jmění, stane-li se manžel v době trvání manželství členem družstva. Součástí společného jmění není ten družstevní podíl, který manžel nabyl způsobem, který zakládá jeho výlučné vlastnictví. Mají-li manželé ve společném jmění družstevní podíl vyjadřující účast v bytovém družstvu a je-li s tímto podílem spojeno právo na uzavření nájemní smlouvy k družstevnímu bytu, jedná se o právo na uzavření nájemní smlouvy o společném nájmu manželů.⁴⁹

Je-li družstevní podíl v bytovém družstvu součástí společného jmění, společné členství manželů je členstvím jediným, manželé vystupují jako jeden člen, mají jeden hlas a ze svého členství jsou oba zavázáni společně a nerozdílně.⁵⁰ Odchytkou z tohoto ustanovení je ustanovení následující, které upravuje situaci, kdy dochází k vyloučení manželů jako společných členů z bytového družstva. Takové rozhodnutí se doručuje každému manželovi zvlášť, přičemž každý z manželů je oprávněn k tomu, aby vznesl námitky proti předmětnému rozhodnutí bez ohledu na vůli druhého z manželů. Účastníky řízení o přezkoumání rozhodnutí o vyloučení člena z družstva jsou oba manželé, i když návrh na zahájení předmětného řízení podal jen jeden.⁵¹

Společné členství pak dle ustanovení § 713 odst. 2 ZOK zaniká vypořádáním společného jmění manželů nebo uplynutím lhůty pro jeho vypořádání podle občanského zákoníku. Nezaniká tak pouhým zánikem společného jmění, jmění musí být nejprve vypořádáno.

2.5 Dluhy společného jmění manželů

Jak bylo již výše uvedeno, součástí společného jmění manželů v zákonném režimu jsou nejenom aktiva, ale rovněž i pasiva, tedy dluhy. Jaké dluhy lze za součást společného jmění považovat, je vymezeno v jediném ustanovení, a sice v § 710 OZ. V režimu zákonném jsou tak součástí společného jmění dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z takového majetku a rovněž do společného jmění nepatří dluhy, které převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého,

---

⁴⁸ viz ust. § 727 odst. 1 ZOK

⁴⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 498.

⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 954.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. listopadu 2005, sp. zn. 29 Odo 706/2004

aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Tyto společné dluhy jsou zákonem normovány jako dluhy solidární.⁵²

Oproti úpravě předešlé, obsažené v občanském zákoníku z roku 1964, tak došlo k mnohým změnám, co se týče právě dluhů jakožto součástí společného jmění. Nynější úprava především používá pojem dluh, namísto závazku. Vychází tak ze správného pojetí závazku jakožto „*společenského vztahu, z něhož má osoba oprávněná (věřitel) vůči osobě povinné (dlužníku) právo na jeho určité chování – plnění (pohledávku) a dlužník má povinnost toto právo věřiteli uspokojit (dluh), který je upraven právem (tedy je jeho obsah za právem stanovených podmínek vynutitelný a chráněný)*“.⁵³ Součástí společného jmění tak není celý závazkový právní poměr, nýbrž jen dluh jakožto dlužníková povinnost uspokojit věřitele.⁵⁴ Oproti předchozí úpravě také obecně došlo k podstatnému zúžení rozsahu dluhů společných.

Podle současné úpravy jsou součástí společného jmění dluhy převzaté za trvání manželství (a to s omezeními plynoucími z ustanovení § 710 písm. a) a b) OZ), nikoli dluhy, jež vznikly za jeho trvání.⁵⁵ To znamená, že k tomu, aby se dluhy staly součástí společného jmění manželů, je nezbytné právní jednání manželů, resp. jednoho z manželů. Manžel, popř. oba manželé dluhy takovýmto právním jednáním berou na sebe s úmyslem být takto povinni a daný dluh splnit.⁵⁶ Může se jednat například o přistoupení k dluhu, smluvní převzetí dluhu apod.⁵⁷ Součástí společného jmění tak není jakýkoli dluh, nýbrž pouze dluh převzatý, přičemž takový dluh mohl vzniknout i před uzavřením manželství.

Převzít lze navíc pouze dluhy soukromoprávní, nikoli veřejnoprávní a současně jen závazky z řádného obligačního důvodu, ne závazky z porušení právní povinnosti.⁵⁸

Do společného jmění manželů tak nemůžeme zařadit například dluhy ze závazků, jež vznikly sice za trvání manželství, ale rozhodnutím soudu či jiného orgánu (např. zaplacení pokut, placení penále za pozdní placení daní).⁵⁹ Rovněž povinnost nahradit škodu z titulu protiprávního jednání povinného (manžela) není dluhem, který bychom mohli bez dalšího zařadit mezi dluhy spadající do společného jmění manželů.⁶⁰

2.5.1 Dluhy spadající do společného jmění manželů

---

⁵² viz ust. § 713 odst. 2 OZ

⁵³ RABAN, P. a kol. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014, s. 19.

⁵⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 42.

⁵⁵ Srov. § 143 odst. 1 písm. b) SOZ

⁵⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2016, s. 52.

⁵⁷ KONEČNÁ, P. *Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného*. Komorní listy, Brno: Exekutorská komora České republiky, 2015, roč. 7, č. 2, s. 11.

⁵⁸ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 311-312.

⁵⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 43.

⁶⁰ Srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. února 2015, sp. zn. 23 Co 606/2014

Mezi dluhy, které tak lze považovat součástí společného jmění, budou patřit ty, jež převzali oba manželé svým společným právním jednáním, při kterém oba manželé projeví svou společnou vůli. Dluh přitom může vzniknout jak na základě smlouvy, tak i jednostranným právním jednáním (např. veřejný příslib), přičemž za převzaté dluhy je třeba považovat i takové dluhy, jež mají povahu podobnou smluvní povinnosti, např. povinnost z předšmluvní odpovědnosti.⁶¹ Takovéto dluhy mohou být samozřejmě uspokojeny z veškerého majetku, jenž je součástí jejich společného jmění.

Ze zákonného ustanovení § 710 písm. b) OZ obecně vyplývá, že dluhy, které byly převzaty pouze jedním z manželů, do společného jmění nenáleží. Lze si představit situaci, kdy manžel sám uzavře smlouvu s třetí osobou a zaváže se tak sám ke splnění dluhu. Z tohoto pravidla ovšem existují výjimky.

První takto výjimečná situace, na kterou bylo rovněž odkázáno i v rámci úpravy aktiv tvořící společné jmění, konkrétně v úpravě zisku z výhradního jmění jednoho z manželů, je upravena v ustanovení § 710 písm. a) OZ. Součástí společného jmění se tak v zákonném režimu stávají rovněž dluhy týkající se majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který odpovídá zisku z tohoto majetku, úprava tak logicky navazuje na § 709 odst. 2 OZ. V případě, že manžel ze svého výhradního majetku nebude dosahovat žádného zisku, součástí společného jmění se dluh nestane a celý bude spadat do výlučného jmění manžela – vlastníka výhradního jmění.⁶² Má-li manžel ve svém výhradním vlastnictví například nemovitou věc, z níž je dosahováno zisku, tak pakliže v případě, že na nemovitou věc vynaložil částku z úvěru, jenž byl jím uzavřen, součástí společného jmění se stává částka odpovídající pouze zisku z této nemovité věci (např. z pronájmu), částka převyšující zisk je dluhem výlučným, který má povinnost splnit pouze manžel nemovitost vlastní.⁶³

Dalšími dluhy spadajícími do společného jmění jsou dluhy převzaté jen jedním z manželů za trvání manželství při obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny ve smyslu ustanovení § 710 písm. b) OZ. Tyto dluhy se při splnění zákonné podmínky stávají součástí společného jmění, i přestože byly převzaty bez souhlasu druhého manžela. Touto podmínkou je každodennost anebo běžnost takovýchto potřeb. Potřeby každodenní vznikají pravidelně každý den, u potřeb běžných takovýto požadavek není. Pod tyto potřeby lze zahrnout zejména pořizování běžně spotřebovávaných věcí důležitých pro chod rodiny (např. obstarání potravin, hygienických prostředků, elektřiny atd.), rovněž náklady spojené s údržbou domácnosti v rozsahu každodennosti.⁶⁴

---

⁶¹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 332.

⁶² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 51.

⁶³ KONEČNÁ, P. *Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného*. Komorní listy, Brno: Exekutorská komora České republiky, 2015, roč. 7, č. 2, s. 11.

⁶⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 45.

Ve smyslu ustanovení § 710 písm. b) OZ jsou součástí společného jmění též dluhy, které byly převzaty pouze jedním z manželů, avšak k jejich převzetí dal druhý z manželů souhlas. Ve své podstatě jde o souhlas s jednáním s účinky vůči manželskému majetkovému společenství.⁶⁵ Nejedná se o dluhy, které byly přijaty společným právním jednáním manželů, například uzavřením smlouvy oběma manžely. Zákonodárcův úmysl je zde evidentní, účelem zákonné právní úpravy, je především snaha chránit manžela, jehož manžel právním jednáním pasiva nabývá.⁶⁶ Převezme-li jeden z manželů dluh, v jehož případě se nejedná o výše uvedené zákonné výjimky, tedy každodenní nebo běžné potřeby, aniž by k takovému převzetí druhý z manželů udělil souhlas, bude se jednat o dluh výlučný, k jehož splnění bude povinen pouze manžel, jenž daný dluh převzal. Příkladem může být zápůjčka na koupi osobního automobilu, která byla jedním z manželů uzavřena. Manželovi vzniká možnost požadovat náhradu za zápůjčku použitou k nabytí věci náležející do společného jmění až v rámci jeho vypořádání, ačkoli dluh je ovšem pouze jeho. Prostředky vynaložené lze ve smyslu ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) OZ započítat jako vnos.⁶⁷ Souhlas je udělován k okamžiku převzetí dluhu, a to zejména směrem k druhému manželovi, avšak postačí, pokud je souhlas udělen i vůči třetí osobě. Může být udělen předem, anebo až při právním jednání druhé manžela, a to i neformálně.⁶⁸

2.5.2 Dluhy nespádající do společného jmění manželů

Ve smyslu výše uvedeného lze dále negativně vymezit, jaké dluhy do společného jmění manželů zásadně nespádají. Především jsou to dluhy každého z manželů, tedy výlučné, jež vznikly před okamžikem uzavření manželství. Dále lze mezi tyto dluhy zařadit ovšem i dluhy manželům společné, jež rovněž vznikly před okamžikem uzavření manželství, například v případě, kdy manželé ještě jako nesezdání koupili společný byt. Obecně platí, že se vznikem manželství se tyto dluhy nestávají součástí společného jmění, to nicméně manželům nebrání, aby takový dluh na základě smluvní modifikace součástí společného jmění učinili.

Výlučnými mohou být však i dluhy, které vznikly již za trvání manželství. Mezi ně patří především dluhy jednoho z manželů převzaté za trvání manželství bez souhlasu druhé manžela, pokud ovšem zároveň nebyla naplněna podmínka v ustanovení § 710 písm. b) OZ. Absence souhlasu manžel způsobuje, že dluh se nestává součástí společného jmění manželů a je nadále dluhem výhradním jednajícího manžela.

Za výlučné dluhy jednoho z manželů je nutné považovat rovněž i ty dluhy, které vznikly jinak než převzetím, např. dluhy vzniklé z povinnosti platit výživné, dluhy na daních apod. A

---

⁶⁵ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 336.

⁶⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 46.

⁶⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. února 2004, sp. zn. 22 Cdo 2345/2003

⁶⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 337.

konečně dle zákonného pravidla obsaženého v ustanovení § 710 písm. a) OZ rovněž dluhy, které přesahují zisk z výlučného majetku jednoho z manželů.⁶⁹

2.6 Nabytí a pozbytí součástí společného jmění

Podle ustanovení § 711 odst. 1 OZ platí, že o nabytí a pozbytí jednotlivých součástí společného jmění platí obecná ustanovení občanského zákoníku. Za tyto obecná ustanovení považujeme zejména ustanovení o nabývání a pozbývání vlastnického práva v rámci práv věcných, právo dědické či dále nabývání a pozbývání majetkových hodnot podle úpravy závazkového práva.⁷⁰ Obecně se tak aktiva nebo pasiva stávají součástí společného jmění manželů k okamžiku, kdy jsou splněny podmínky pro jejich nabytí podle obecných pravidel. V případě pohledávek a rovněž i dluhů je otázkou, zda se stávají součástí společného jmění k okamžiku jejich vzniku nebo okamžikem jejich splatnosti. Oba okamžiky jsou odlišné. Nicméně, dle ustanovení § 1962 odst. 2 OZ může dlužník svůj dluh splnit předčasně, to znamená, že splnění dluhu před jeho splatností je třeba považovat za plnění dluhu, jenž existuje, proto se zdá být správný závěr o tom, že pohledávka nebo dluh se stávají součástí společného jmění okamžikem vzniku, ne až okamžikem splatnosti.⁷¹

Dále zákon stanoví, že částky výděлку, platu, mzdy, tisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti se stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabyl možnost s nimi nakládat.⁷² Možnost nakládat s takovými příjmy má při tom manžel typicky, dojde-li k vyplacení příjmů, v případě výděлку spočívající v naturálním plnění, pak dojde-li k předání věcí.⁷³

V případě převedení peněžních prostředků jakožto částky výděлку z pracovní nebo jiné výdělečné činnosti na bankovní účet manžela vzniká takovým okamžikem manželovi právo s prostředky na účtu nakládat. Peněžní prostředky na účtu jsou součástí společného jmění, nicméně takovýto bankovní účet nelze považovat za součást společného jmění manželů, nejedná se o účet společný. Není-li ve smlouvě o účtu druhý z manželů uveden jako spolumajitel, nebo není-li v ní uveden jako osoba zmocněná k disponování s penězi na účtu, není oprávněn jakkoli s penězi disponovat.⁷⁴ Platí, že kterýkoli z manželů je oprávněn si takový bankovní účet založit, a to samozřejmě bez souhlasu druhého z manželů. Konkrétní právní režim předmětných peněžních prostředků pak závisí na obsahu daného majetkového společenství manželů.⁷⁵ V otázce možnosti či nemožnosti manžela nakládat s prostředky, které jsou součástí společného jmění, avšak jsou na

⁶⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 53-55.

⁷⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 55.

⁷¹ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 247.

⁷² viz ust. § 711 odst. 2 OZ

⁷³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 61.

⁷⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 62.

⁷⁵ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 130.

bankovním účtu druhého manžela, je stěžejní rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, v němž soud stanovil, že „skutečnost, že na účtu u peněžního ústavu jsou uloženy i prostředky ve společném jmění manželů, neopravňuje manžela majitele účtu k nakládání s prostředky na tomto účtu.“⁷⁶ Dojde-li mezi manžely k rozkolu ohledně předmětné otázky, je třeba postupovat jako v případě neshody při správě společného majetku tak, že se jeden z manželů obrátí na soud.⁷⁷

Ustanovení § 711 odst. 3 OZ řeší další specifický případ nabytí aktiv jakožto součástí společného jmění. Tím jsou pohledávky z výhradního majetku jen jednoho z manželů, které se mají stát součástí společného jmění. Zákon stanoví, že takové se stávají součástí dnem jejich splatnosti. Uvedené pravidlo je třeba vykládat spolu s pravidlem obsaženým v ustanovení § 709 odst. 2 OZ, kteréžto stanoví, že součástí společného jmění je zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. O tomto ustanovení bylo pojednáno výše.

2.7 Správa v zákonném režimu

Obsahem dalšího výkladu je problematika správy společného jmění manželů v rámci zákonného režimu, tedy správy obecné, jež se uplatní tehdy, nejsou-li zde rozdílná pravidla stanovená smlouvou uzavřenou mezi manželi, popřípadě rozhodnutím soudu. Za správu společného jmění manželů považujeme „veškerou činnost, která souvisí s řádnou péčí o společný majetek, přičemž rozsah této činnosti je pak dán zásadně povahou a kvalitou věci“.⁷⁸ Správou je rovněž i dispozice s majetkem a v širším smyslu rovněž i ochrana u soudu.⁷⁹ V rámci úpravy správy společného jmění zákon vychází ze zásady rovnosti manželů, oba manželé tak mají identická práva a povinnosti směrem k majetku náležejícímu do jejich společného jmění.

2.7.1 Vymezení práv a povinností manželů

Manželé mají dle zákonné úpravy možnost jednotlivé součásti společného jmění užívat, brát z nich plody a užitky, udržovat je, nakládat a hospodařit s nimi, popřípadě je spravovat. Toto právo mají oba manželé nebo jeden z nich podle dohody.⁸⁰ Jedná se o tradiční vymezení vlastnického oprávnění.⁸¹

Právo užívací

Právo užívací je právem obou manželů majetek užívat k uspokojení svých potřeb. Obvykle manželé věc užívají ve vzájemné shodě, aniž by zde vznikla nutnost uzavřít mezi sebou zvláštní dohodu (dohoda bude zpravidla konkludentní či ústní). Není přitom podstatné, zda věc je

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. ledna 2008, sp. zn. 22 Cdo 2793/2006

⁷⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 62.

⁷⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 129.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 3336/2006

⁸⁰ viz ust. § 713 odst. 1 OZ

⁸¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 77.

užívaná jedním z manželů častěji než druhým, míra užívání každým z manželů tak může být různorodá. Předmětná věc nemusí být manželi užívaná ani společně nebo nemusí být užívaná vůbec. Rovněž ani jeden z manželů nemůže druhého manžela z užívání věci patřící do společného jmění manželů vyloučit.⁸² Pokud by tak učinil, má druhý manžel právo obrátit se na soud. Ostatně proto existuje k otázce užívání jednotlivých součástí společného jmění bohatá judikatura.

Poměrně nedávno bylo soudem rozhodnuto o tom, že manžel má právo na užívání domu ve společném jmění manželů a s tím související právo mít od domu klíče a možnost vstoupit do domu, kdykoli to on sám uzná za vhodné (při současném respektování soukromí druhého manžela ve smyslu čl. 7 odst. 1 LZPS). A to i za situace, kdy v takovém domě nebydlí a rovněž i za situace, kdy je manželství sice rozvedeno, ale dosud nebylo vypořádáno jejich společné jmění.⁸³

V tomto směru jsou jistě použitelné i závěry ze starší judikatury. Soudním rozhodnutím z roku 1964 bylo v otázce užívání věci v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů dovozeno, že „*je-li předmětem tohoto spoluvlastnictví osobní vůz, nemůže se jeden z manželů domáhat na druhém manželovi vydání dokladů k vozu, a tak vyloučit druhého manžela z možnosti společného užívání vozu*“.⁸⁴

Právo požívací

Právo požívací je právem brát plody a užitky ze společného jmění, a též právem tyto plody a užitky spotřebovat.

Právo hospodařit

Hospodařením lze mít též na mysli především cílevědomé, obvykle dlouhodobé komplexní nakládání s věcí, v němž se typicky odráží postavení součástí ve společném jmění jako celku a obvykle celá řada dalších vlivů (např. zda investovat do určitého majetku z prostředků společného jmění, zda má být věc prodána nebo naopak dále užívána).⁸⁵

Právo spravovat a udržovat součást společného jmění manželů

Právo spravovat a udržovat lze považovat za povinnosti spojené se společným jměním. Manželé tak mají předně povinnost společné jmění udržovat takovým způsobem, aby nedocházelo k zasahování do práv jiných osob. Manželé především nesmí ve smyslu zákonného ustanovení § 1012 OZ nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit, mají rovněž povinnost pečovat o společné jmění tak, aby nedošlo ke ztrátě. Součástí práva spravovat a udržovat součást společného jmění manželů je i právo majetek náležející do společného jmění chránit. Manželé jsou oprávněni k použití prostředků k ochraně vlastnického práva a ochrany držby.⁸⁶ Judikatura

⁸² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 131.

⁸³ Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. června 2016, sp. zn. 35 C 46/2016

⁸⁴ Rc 42/1964

⁸⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 200.

⁸⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 133.

dlouhodobě dovozuje, že právo domáhat se ochrany prostřednictvím soudu mají nejen oba manželé současně, ale i každý zvlášť.

Nejvyšším soudem ČR bylo již dříve dovozeno, že každý z tehdy bezpodílových spoluvlastníků je oprávněn k podání žaloby o vydání neoprávněně zadržované věci z bezpodílového spoluvlastnictví. Rozhodnutím zrušil jak rozsudek soudu prvního stupně, tak odvolacího, které shodně dovodily, že navrhovatel se sám bez své manželky nemůže ochrany vlastnického práva náležející do bezpodílového spoluvlastnictví manželů domáhat. Nejvyšší soud ČR v odůvodnění uvádí, že domáhat se tohoto práva může každý z manželů samostatně, aniž by k tomu bylo potřeba souhlasu druhého. Zároveň vymezuje, že „u bezpodílového spoluvlastnictví je tomu tak proto, že každému ze spoluvlastníků náleží právo k celé věci, omezené jen stejným právem druhého spoluvlastníka; jestliže se bezpodílový spoluvlastník domáhá ochrany vlastnického práva k věci v bezpodílovém spoluvlastnictví, nijak tím druhého spoluvlastníka neomezuje, naopak brání společný majetek proti zásahům třetích osob“.⁸⁷ Navíc dodává, že práva se lze domáhat, i v případě, že bezpodílové spoluvlastnictví již zaniklo, avšak nebylo dosud vypořádáno.⁸⁷ Na uvedené rozhodnutí Nejvyšší soud ČR mnohokrát odkázal i v dalších případech.⁸⁸ Závěry jím předložené jsou použitelné i v rámci úpravy nového občanského zákoníku.

Právo nakládat

Právo s věcmi, které jsou součástí společného jmění, nakládat je dispozičním právem manželů především ve vztahu k třetím osobám. Může se jednat o případy, kdy manželé ztrácí vlastnické právo k věci, jež je součástí společného jmění. V rámci nakládání s věcí mohou manželé uzavírat zejména převodní smlouvy, ať už půjde o koupi, směnu nebo darování. S věcí mohou pochopitelně nakládat i tak, že sice vlastnické právo k věci neztrácí, avšak dochází ke změně v rozsahu vlastnických práv. Lze uvažovat nad uzavřením nájemní smlouvy, smlouvy pachtovní, zřízení zástavního práva k věci, uschování věci a další případy právních jednání. V případě nakládání se součástí společného jmění se rovněž uplatní obecné pravidlo, že nakládat s věcí mohou oba manželé nebo jeden z nich se souhlasem druhého. Zákon na některých místech zakotvuje i zvláštní pravidla pro nakládání s věcmi, které jsou součástí společného jmění. Zvláštní úprava se týká především bydlení manželů nebo vybavení rodinné domácnosti.⁸⁹

2.7.2 Manželská solidarita

Platí, že součástí správy jsou jak práva s ní spojená, tak též i povinnosti ohledně společného jmění a jeho součástí. Základním pravidlem zakotvujícím manželskou solidaritu ve vztahu ke společnému jmění manželů a obsaženém v ustanovení § 713 odst. 2 OZ je, že práva a

---

⁸⁷ 3 Cz 61/88

⁸⁸ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. dubna 2001, sp. zn. 22 Cdo 366/99 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. 28 Cdo 555/2002

⁸⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 132.

povinnosti spojená se společným jměním manželů nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně. Právy spojenými se společným jměním manželů nebo jeho součástmi mohou být např. práva k pozemku – nemovité věci. Kupříkladu právo na ochranu tohoto vlastnického práva. Oproti tomu povinností manželů ve vztahu k tomuto pozemku může být povinnost ve smyslu ustanovení § 1018 NOZ, povinnost zdržet se úpravy pozemku tak, aby sousední pozemek neztratil náležitou oporu, ledaže se provede jiné dostatečné upevnění, nebo na příklad povinnost hradit daň z nemovitých věcí ve smyslu zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Z těchto všech práv a povinností jsou manželé zavázáni solidárně.⁹⁰

Dle ustanovení § 713 odst. 3 OZ jsou solidárně zavázáni oba manželé rovněž z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástmi. K solidární odpovědnosti manželů za závazek jednoho z nich ze smlouvy o dílo Nejvyšší soud ČR vymezil, že „závazek uhradit sjednanou cenu zhotovených věcí, vzniklý za trvání manželství, je součástí společného jmění manželů a manželé za něj odpovídají společně a nerozdílně“.⁹¹

Na předmětné ustanovení navazuje dále § 714 OZ, jenž se zabývá zejména různými projevy vůle manželů, se kterými samozřejmě souvisí též otázka platnosti či neplatnosti takových to právních jednání. V situaci, kdy manželé nebo jeden z manželů právně jedná a to ve věci týkající se společného jmění manželů, jsou z takového právního jednání oba manželé zavázáni solidárně, přičemž na základě právního jednání se tak z obou manželů mohou stát jak věřitelé, tak dlužníci, může tím být založena jak solidarita aktivní, tak pasivní. Ve smyslu obecných ustanovení upravujících závazky z právních jednání, tak případný společný věřitel manželů může požadovat plnění na obou manželích anebo pouze na jednom dle svého uvážení, neboť manželé jsou společnými dlužníky.⁹² Budou-li manželé stát na straně věřitele, případný dlužník plní tomu z manželů, kdo o plnění požádal, přičemž to může být kterýkoli z manželů. Splněním dluhu jednomu z manželů dluh zaniká a přijaté plnění se stává součástí společného jmění.

V případě, že dluh byl uspokojen jen jedním z manželů z jeho výlučného majetku, tak nevzniká regres za trvání tohoto manželství vůči druhému, resp. vůči společnému jmění. Společné jmění je založeno na principu tzv. bezpodílovosti, naopak regres ve smyslu § 1876 odst. 2 OZ předpokládá, že jeden z dlužníků splnil více, než co odpovídá velikosti jeho podílu. To znamená, že skutečnost, že jeden z manželů uhradil dluh náležející do společného jmění manželů ze svého výlučného majetku, se projeví až v rámci vypořádání společného jmění. Podle ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) OZ platí, že „každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek“.⁹³

⁹⁰ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 139-142.

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1082/2003

⁹² viz ust. § 1872 odst. 1 OZ

⁹³ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 363.

Ohledně věcí, které patří do výlučného vlastnictví každého z manželů, naopak platí, že každý si řídí správu svého majetku sám, solidární vztah manželů v takovém případě nevzniká.

2.7.3 Správa v běžných záležitostech

Dle ustanovení § 714 odst. 1 jednájí v záležitostech, týkajících se společného jmění a jeho součástí, které nelze považovat za běžné, manželé společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého. Naopak v běžných záležitostech platí, že každý z manželů může jednat právně sám bez toho, aby na jednání musel druhého manžela upozornit, souhlas druhého manžela se předpokládá. A i v případě, že manžel jedná takto samostatně, z právního jednání jsou zavázáni oba manželé a to společně a nerozdílně. Zákon obecně v těchto případech nepřipouští možnost namítnout neplatnost jednání z důvodu neexistence souhlasu manžela.⁹⁴

K určení toho, zda se v konkrétních případech jedná o záležitost běžnou anebo naopak, je nutné přistoupit k výkladu zákonodárcem použitého spojení „běžná záležitost“, jehož definici v občanském zákoníku nenalezneme. Co je běžnou záležitostí v jednom manželství, nemusí být běžnou záležitostí v manželství druhém. Vždy bude třeba vycházet z náležitě zjištěných okolností jednotlivého případu.⁹⁵ Je proto nutno poměry posuzovat individuálně a je na úvaze soudu, co za běžnou záležitost bude považovat, nicméně bude se pravděpodobně vycházet z celkových majetkových poměrů manželů, hodnoty součástí společného jmění manželů, které se právní jednání týká, obvyklých zvyklostí ve společnosti a rovněž z rozsahu společného jmění.⁹⁶

Rozlišení běžných a ostatních záležitostí bude záležitostí soudního rozhodování, některá starší rozhodnutí jsou jistým vodítkem. Za běžnou záležitost nelze dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR považovat např. prodej nemovitosti náležející do společného jmění manželů.⁹⁷ Za běžnou záležitost Nejvyšší soud ČR označil např. použití společných finančních prostředků, které jsou součástí společného jmění k zajištění obživy jednoho z manželů a dětí.⁹⁸ Za nikoli běžnou záležitost naopak Nejvyšším soudem ČR nebylo považováno poskytnutí daru nikoli nepatrné hodnoty.⁹⁹

2.7.4 Správa v ostatních záležitostech

V ostatních záležitostech, které nelze považovat za běžné, právně jednájí manželé společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého.¹⁰⁰

Společné jednání

---

⁹⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 78.

⁹⁵ Rc 42/1974.

⁹⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 137.

⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 1963, sp. zn. 3 Cz 55/63

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. června 2009, sp. zn. 22 Cdo 1113/2007

⁹⁹ Rc 46/1966

¹⁰⁰ viz ust. § 714 odst. 1 OZ

Příkladem společného jednání bude uzavření smlouvy se třetí osobou, kdy oba manželé budou stát na jedné smluvní straně společně. V souladu se zákonným pravidlem, dle kterého je třeba na právní jednání hledět spíše jako na platné než jako na neplatné¹⁰¹, by možná vada v právním jednání, jež se vyskytne u jednoho z manželů, měla vést spíše k relativní neplatnosti jednání jako celku než k neplatnosti absolutní.¹⁰²

Jednání jednoho z manželů se souhlasem druhého manžela

Druhou situací je případ, kdy jeden manžel jedná se souhlasem druhého. Práva a povinnosti z tohoto právního jednání plynoucí pak v souladu s předchozím výkladem zavazují oba manželé společně a nerozdílně. Manželův souhlas směřuje k jednajícímu manželovi, nikoli k třetí osobě, s níž jeden z manželů jedná. Zákon nestanoví, jakou formou nebo způsobem má být daný souhlas udělen. Přitom platí, že takový souhlas nemusí být udělen před samotným právním jednáním. Manžel ho může udělit i následně, a to buď výslovně nebo i konkludentně tím způsobem, že manžel, v okamžiku, když se dozví o předchozím právním jednání druhého manžela v záležitosti, kterou nelze považovat za běžnou, nic nenamítá ani právnímu jednání neopouje.¹⁰³ Následný souhlas tak vede ke konvalidaci právního jednání. Nicméně pokud by v budoucnu měl nastat spor týkající se právě otázky udělení či neudělení souhlasu, je v rámci ulehčení důkazního břemene samozřejmě vhodnější disponovat písemným souhlasem.

2.7.4.1 Nahrazení souhlasu soudem

Může se stát, že souhlas k právnímu jednání nikoli v běžné záležitosti není manželem udělen. Zákon dává možnost, aby takový souhlas byl v jistých zákonem vymezených případech nahrazen soudem, přičemž zákon upravuje takovéto dvě situace. Zakotvení zákonné možnosti manžela podat návrh soudu k nahrazení souhlasu v těchto situacích lze hodnotit jako velmi praktické.

První situací, kdy lze uvažovat nad nahrazením souhlasu manžela soudem je situace, kdy manžel bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti, souhlas neudělí. Odmítnutí udělení souhlasu tak ze strany manžela předpokládá jeho projev vůle, který se neshoduje s návrhem druhého manžela. Příkladem může být výměna střešní krytiny, která není běžnou záležitostí, nicméně v zájmu rodiny je takováto oprava nezbytná, avšak jeden z manželů bez vážného důvodu nechce udělit souhlas k tomu, aby bylo započato s nákladnou výměnou.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ viz ust. § 574 OZ

¹⁰² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 139.

¹⁰³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 145.

¹⁰⁴ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2016, s. 54.

Druhou situací, která může nastat, je situace, kdy jeden z manželů navrhuje soudu, aby nahradil souhlas manžela, který není schopen svou vůli projevit. Může se jednat o případy vážné nemoci jednoho z manželů, která mu nedovoluje komunikovat a řádně tak projevovat svou vůli. Takové nahrazení souhlasu soudem bude tedy vyžadováno v situacích, kdy je třeba, aby manžel právně jednal, pokud jde o společné jmění nebo jeho součást, ale druhý z manželů mu souhlas dát nemůže a je pravděpodobné, že rovněž ani v nejbližší době k vyslovení souhlasu nedojde.

Aktivně legitimován je k podání návrhu soudu manžel, který má v úmyslu právně jednat, přičemž výrok rozhodnutí bude obsahovat projev vůle, tedy souhlas s konkrétním právním jednáním manžela, který se obrátil na soud.

2.7.4.2 Neplatnost jednání manžela

V případě, že manžel právně jedná s třetí osobou, aniž by druhý manžel k tomuto jednání, týkající se společného jmění nebo jeho součásti, dal svůj souhlas, je takové jednání, postrádající souhlas, relativně neplatné. Jak bylo uvedeno v předchozím výkladu, je-li takový souhlas druhého manžela udělen dodatečně, až po uskutečnění právního jednání, dochází ke zhojení a právní jednání se stává zcela platným. Podle ustanovení § 714 odst. 2 OZ se může druhý manžel dovolat neplatnosti takového jednání. Dovolání se neplatnosti právního jednání může manžel učinit jak žalobou na určení neplatnosti právního jednání podanou příslušnému soudu, tak i námitkou neplatnosti vznesenou proti žalobnímu nároku třetí osoby, který vzejde ze závazku kontrahovaného druhým manželem bez souhlasu manžela.¹⁰⁵ Namítne-li, resp. dovolá-li se manžel neplatnosti právního jednání, zanikají ex tunc jeho právní následky, odpadá tedy i důvod pro plnění podle takového právního jednání. Pokud se však manžel neplatnosti právního jednání manžela nedovolá, takové právní jednání se považuje za platné.¹⁰⁶

2.7.5 Užití součásti společného jmění k podnikání a k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstva

Ustanovení § 715 odst. 1 a odst. 2 OZ je úpravou speciální vůči obecné úpravě správy společného jmění v zákonném režimu. Jedná se o prohloubení ochrany manžela, jehož manžel podniká¹⁰⁷. Ustanovení zakotvuje právo manžela dovolat se neplatnosti jednání druhého manžela ve zvláštních zákonem stanovených případech souvisejících právě s podnikáním.

Užití součásti společného jmění k podnikání

---

¹⁰⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 146.

¹⁰⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 146.

¹⁰⁷ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012, s. 313.

První případ je situace, kdy se manžel chystá použít součást společného jmění pro potřeby svého podnikání, přičemž majetková hodnota toho, co má být pro tento účel použito, přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Při prvním takovém použití součásti společného jmění k podnikání manžela se vyžaduje souhlas druhého manžela, přičemž byl-li druhý manžel opomenut, zákon ho opravňuje k dovolání se neplatnosti takového jednání. Předmětnou úpravou zákonodárce dává najevo, že záležitost, jakou je použití součásti společného jmění k podnikání, nelze považovat za běžnou, při níž by souhlasu druhého manžela potřeba nebylo.

Zdůrazněme tedy, že souhlas je nutný pouze při prvním takovém použití součásti společného jmění, odlišná úprava by se zdála být přílišným formalismem, který by manžela – podnikatele neúměrně omezoval. Navíc příjmy z podnikání bývají významným zdrojem příjmu společného jmění, „není žádoucí klást této aktivitě do cesty neúměrné překážky.“¹⁰⁸ Dále je třeba věnovat pozornost zákonné formulaci „míře přiměřené majetkovým poměrům manželů“. Zákon přímo neuvádí nějaké kvantitativní hledisko, dle kterého by se měly takovéto majetkové rodiny manželů posuzovat. Lze však mít za to, že přiměřené míře majetkových poměrů manželů odpovídá takový rozsah součásti společného jmění, která může být k podnikání jednoho manžela použita, aniž by to zasáhlo do běžného chodu rodiny.¹⁰⁹ Jedná-li se o součást společného jmění zanedbatelné hodnoty, souhlasu druhého manžela není třeba.

Forma, již by měl být souhlas druhého manžela k použití části společného jmění dán, není obdobně jako v předcházejícím ustanovení zákonem stanovena. Lze tedy vyjít rovněž i z předchozího výkladu, jehož východiskem byl závěr o tom, že souhlas může mít jakoukoli formu. Může se jednat o souhlas písemný, což lze opět jistě pro manžele doporučit, ale souhlas může být i ústně daný, či dokonce konkludentní. Lze rovněž předpokládat, že souhlas by mohl být udělen i zpětně.

Byl-li manžel, jehož souhlas je vyžadován, opomenut, má právo se dovolat neplatnosti takového právního jednání u soudu. Jedná se tak o relativně neplatné právní jednání. Zákon tak činí z právního jednání manžela, který použil část společného jmění k podnikání bez souhlasu druhého manžela, právní jednání relativně neplatné. Nicméně až do dovolání se neplatnosti je třeba na právní jednání hledět jako na platné.

Užití součásti společného jmění k nabytí podílu na obchodní korporaci či družstvu

Druhým případem, kdy zákon poskytuje zvláštní ochranu manželovi, je situace, kdy má být součást společného jmění použita k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstvu, nebo je-li důsledkem nabytí podílu ručení za dluhy společnosti (např. v případě veřejné obchodní společnosti) nebo družstva a to v rozsahu přesahujícím míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.

¹⁰⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 144.

¹⁰⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 376.

I v takovém případě je nutný souhlas manžela k právnímu jednání druhého manžela, jenž se chystá použít součást společného jmění k výše uvedenému účelu. Úplatným nabytím podílu v obchodní společnosti nebo družstvu může být jak samotné založení obchodní korporace, tak např. přistoupení k již existující obchodní korporaci anebo nabytí podílu za úplatu převodem podílu v obchodních společnostech a družstvech, kde převod podílu je obecně možný.

V souvislosti s takovým to právním jednáním dává zákon manželovi stejné právní prostředky jako v předchozím případě. Manžel se tak rovněž může dovolat neplatnosti takového právního jednání u soudu.¹¹⁰

---

¹¹⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 215.

3 Smluvený režim

Předmětem této kapitoly je druhý zákonem vymezený manželský majetkový režim, a sice režim smluvený, jehož zákonná úprava je zakotvena v ustanoveních § 716 až § 723 OZ. Podle obecného ustanovení § 716 odst. 1 OZ si snoubenci a manželé mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od toho zákonného, kterýžto byl popsán v druhé kapitole diplomové práce. Manželé tak mají možnost vzájemnou dohodou zcela vyloučit režim zákonný a zvolit si majetkový režim jiný, nebo mohou přistoupit k jiné modifikaci zákonné úpravy dle jejich potřeb.¹¹¹

Režim smluvený je tak režimem odvozeným, představuje výjimku z režimu obecného. Možností manželů odchýlit se od zákonem stanovené úpravy manželského majetkového režimu se naplňuje princip autonomie vůle, a to i v oblasti, ve které se jinak příliš neuplatňuje, v oblasti práva rodinného. Nicméně, i jednou manželé či snoubenci ujednaný smluvený režim je v zásadě možné následně změnit.

Smluvený režim lze změnit jak jinou dohodou manželů, tak rozhodnutím soudu.¹¹² Obdobné pravidlo lze nalézt i v ustanovení § 725 OZ, jenž je obsažené v právní úpravě manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu. Zákonem je tak stanovena vzájemná zastupitelnost jednotlivých manželských majetkových režimů.¹¹³ Dojde-li k takovéto změně, ať už rozhodnutím soudu anebo vzájemnou dohodou manželů, zákon vyžaduje buď dohodu manželů anebo rozhodnutí soudu o součástech společného jmění v režimu dosavadním.¹¹⁴ Dojde-li takto ke změně manželského majetkového režimu, tato změna musí směřovat do budoucna s účinkem ex tunc, manželské smlouvy mají vždy konstitutivní povahu.¹¹⁵

3.1 Smlouva o manželském majetkovém režimu

3.1.1 Subjekty smlouvy o manželském majetkovém režimu

Smlouvu o manželském majetkovém režimu mohou uzavřít nejen manželé, ale rovněž i snoubenci. Pro smlouvu o manželském majetkovém režimu uzavíranou manželé se v praxi ustálilo označení manželská smlouva, pro smlouvu uzavíranou snoubenci označení předmanželská smlouva. V obou případech zákon v § 716 odst. 1 OZ stanoví obecný zákaz zpětného účinku smluveného režimu, resp. smlouvy o manželském majetkovém režimu. Modifikační smlouva

---

¹¹¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 162.

¹¹² viz ust. § 717 odst. 2 OZ

¹¹³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 123.

¹¹⁴ viz ust. § 717 odst. 2 OZ

¹¹⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 157.

manželů nabývá účinnosti jejím uzavřením, neujednají-li si manželé něco jiného, zatímco modifikační smlouva snoubenců, jak bude dále rozvedeno, nabývá účinnosti uzavřením manželství, není-li účinnost smlouvy ujednáním manželů odložena. Sjednají-li si manželé či snoubenci zpětné účinky smlouvy, k takovému ujednání se nepřihlíží, je zdánlivé. Práva a povinnosti spojená se společným jměním se budou smlouvou řídit až od okamžiku, se kterým zákon spojuje účinnost takové smlouvy, tedy v případě manželů při uzavření smlouvy, v případě snoubenců uzavřením manželství. Manželé i snoubenci si však mohou účinky smlouvy o manželském majetkovém režimu odložit.

Snoubenci jsou muž a žena, kteří spolu hodlají vstoupit do manželství. Jedná se o označení bez zvláštního významu, v právní úpravě neexistuje institut zasnub, ani s ním spojené právní následky, jde tak o pouhou legislativní zkratku zavedenou v ustanovení § 656 odst. 1 OZ.¹¹⁶ V občanském zákoníku tak lze nalézt právní úpravu pouze některých dílčích práv a povinností mezi osobami hodlajícími uzavřít manželství. Zákon nijak nevynezuje, kdy by mělo dojít k sepsání takovéto smlouvy, resp. s jakým předstihem před uzavřením manželství, ani od kterého okamžiku lze osoby za snoubence vlastně považovat. Rovněž se nevyjadřuje ani k tomu, dokdy po uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu, by mělo být manželství uzavřeno. V důsledku absence takového pravidla je nutno konstatovat, že je nepodstatné, jak dlouhá doba uplyne od okamžiku uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu do okamžiku uzavření manželství, není vyloučeno, aby bylo manželství uzavřeno až za několik let.¹¹⁷ Rovněž je třeba dodat, že případná neplatnost smlouvy nemá vliv na platnost samotného manželství a naopak, neplatnost manželství nemá vliv na platnost smlouvy o manželském majetkovém režimu. „*I když předmanželská smlouva a manželství na sebe nenavazují (...), nemá případná neplatnost jednoho z tohoto úkonu právní dopad na úkon druhý. Jestliže je předmanželská smlouva neplatná, nemění to nic na existenci uzavřeného manželství. Naopak prohlášením manželství za neplatné nezaniká ani účinnost, ani platnost předmanželské smlouvy. Důvody neplatnosti se v každém případě posuzují pro každý úkon samostatně.*“¹¹⁸

Smlouva o manželském majetkovém režimu uzavřená snoubenci nabývá podle ustanovení § 720 odst. 1 OZ účinnosti uzavřením manželství, i přesto však snoubence zavazuje již od okamžiku jejího uzavření tím způsobem, že její obsah nemůže jeden ze snoubenců jednostranně měnit nebo smlouvu zrušit bez vůle druhého snoubence, není-li dohodnuto něco jiného. Nicméně uzavřením smlouvy se snoubenec v žádném případě nezavazuje opravdu uzavřít manželství, samotná smlouva nemůže vést ani k možnosti nahrazení snoubencova projevu vůle při sňatečném obřadu. V zásadě je rovněž možné uzavřít více smluv o manželském majetkovém režimu, osoba

---

¹¹⁶ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 392.

¹¹⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 68.

¹¹⁸ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 190-191.

může být zároveň snoubencem více osob, zákon nic takového nezakazuje. Účinnosti však nabude ta smlouva, jejíž smluvní strany, tedy snoubenci, spolu uzavřou manželství, v zásadě se jedná o smlouvu se zákonem stanovenou odkládací podmínkou.¹¹⁹

Rozdílné názory obecně panují nad otázkou, zda může smlouvu o manželském majetkovém režimu uzavřít osoba, která je sice v trvajícím manželském svazku, avšak takovou smlouvu zamýšlí uzavřít s osobou odlišnou než s jejím stávajícím manželem. Lze si představit manžela v probíhající rozvodové řízení, jenž má v úmyslu po skončení předmětného řízení, vstoupit do manželství s jinou osobou. Je oprávněn takovou smlouvu ještě za trvajících manželství uzavřít? Melzer, Tégl a Jidřich uvádějí, že i v takovém případě lze smlouvu platně uzavřít, v právním jednání nelze spatřovat rozpor s dobrými mravy, ani s veřejným pořádkem. Dle jejich názoru může být osoba ve stavu manželském tím, kdo hodlá vstoupit do manželství s někým jiným.¹²⁰ Názor zcela opačný má však Psutka, jenž považuje takto uzavřenou smlouvu za neplatnou, jež je v rozporu s veřejným pořádkem. K tomu dodává, že zákon vyžaduje, aby smlouvy o manželském majetkovém režimu byly uzavírány tím, kdo nejenže hodlá vstoupit do manželství, ale rovněž do něj vstoupit může. Osobu, která již je v existujícím manželském svazku, nepovažuje za snoubence. Rovněž zdůrazňuje, že účinnost smlouvy je spojena s odkládací podmínkou, kteroužto je právě uzavření manželství. V souvislosti s tím pak poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu¹²¹, v němž je soudem stanoveno, že je-li skutečnost, na které závisí, zda nastanou následky právního jednání, vázána na splnění podmínky, jež je nemožná, je takové právní jednání jako celek neplatné pro počáteční nemožnost plnění.¹²²

Na základě konzultace předmětné otázky s notářem, se osobně přikláním k možnosti uzavření předmanželské smlouvy i tím, kdo dosud setrvává v existujícím manželství. Jistě není neobvyklou situací ta, kdy manželé spolu již déle nežijí, jeden nebo oba mají jiné partnery, se kterými plánují po rozvodu uzavřít manželství nové a chtějí si již své budoucí majetkové poměry upravit s tím, s kým plánují uzavřít manželství. Navíc pokud zákon zánik manželství nepokládá za nic, co by bylo v rozporu s dobrými mravy či snad veřejným pořádkem, uzavření předmanželské smlouvy někým, kdo je stále v trvajícím manželství, tak v takovém rozporu též být nemůže.

Jak bylo výše uvedeno, smlouva o manželském majetkovém režimu může být uzavřena rovněž i manžely za trvání manželství. Takovéto smlouvy mohou být uzavřeny i v manželství neplatném, neboť, jak bylo již uvedeno v první kapitole této práce, i v takovém vzniká společné jmění manželů.

---

¹¹⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 70.

¹²⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 393.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2006, sp. zn. 33 Odo 753/2004-C 4192

¹²² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 70-71.

Ujednají-li si manželé smluvený režim, upraví zpravidla své povinnosti a práva týkající se již zpravidla existujícího společného jmění.¹²³ Smlouvou tak bude nejčastěji modifikován stávající zákonný režim, je však možné, že účelem smluvního ujednání mezi manžely bude ve smyslu ustanovení § 725 OZ změna režimu, který byl v minulosti založen soudním rozhodnutím, anebo i změna předešlé smluvní modifikace, a to ve smyslu ustanovení § 717 odst. 2 OZ.

3.1.2 Náležitosti smlouvy o manželském majetkovém režimu

Na formu smluv o manželském majetkovém režimu jsou obvykle kladeny vyšší formální nároky, v ustanovení § 716 odst. 2 OZ je stanoveno, že takovéto smlouvy vyžadují formu veřejné listiny, tedy formu přísnou. Tento požadavek, jak shodně uvádí důvodová zpráva k OZ¹²⁴, je vlastní mnoha zahraničním úpravám. Smlouvu tak nelze uzavřít jiným způsobem než ve formě veřejné listiny. Přísná forma je výhodná zejména ve vztahu ke třetím osobám.¹²⁵

V praxi se bude jednat o formu notářského zápisu. Podle ustanovení § 3026 odst. 2 OZ vyžaduje-li určité právní jednání formu veřejné listiny, rozumí se jí notářský zápis. Notářský zápis za veřejnou listinu označuje rovněž ustanovení § 6 NŘ.¹²⁶ Forma notářského zápisu je vyžadována i v případě, že si manželé chtějí změnit stávající smluvený režim ve smyslu § 717 odst. 2 OZ, a rovněž i v případě, že chtějí změnit režim založený rozhodnutím soudu ve smyslu § 725 OZ. V ustanovení § 3026 odst. 2 OZ je dále obecně stanoveno, že notářský zápis může být nahrazen rozhodnutím, kterým orgán veřejné moci v mezích své pravomoci schvaluje smír nebo jiný projev vůle, jehož povaha to nevyklučuje. Je tak v zásadě možné, aby dohoda manželů, již učinili v rámci soudního řízení, byla pojata do soudního smíru. V souladu s ustanovením § 3026 odst. 2 OZ tímto způsobem dochází k zachování formy veřejné listiny. Smír je schvalován soudním rozhodnutím ve formě usnesení a má účinky pravomocného rozsudku.¹²⁷ Soudem schválený smír, jehož obsahem bude dohoda manželů o manželském majetkovém režimu, je tak třeba považovat za režim smluvený, nikoli za režim založený rozhodnutím soudu. Naopak za veřejnou listinu nelze považovat dohodu mediační (§ 67 odst. 2 OSŘ) ani dohodu sepsanou advokátem.¹²⁸

Zákonem vyžadovanou formu pro smlouvu o manželském majetkovém režimu je třeba dodržet. V případě, že forma není dodržena, je třeba vycházet z obecné úpravy neplatnosti právních jednání. Porušení pravidla v ustanovení § 716 odst. 2 OZ vede k neplatnosti takového právního jednání, a to k neplatnosti absolutní. Podle ustanovení § 588 OZ soud přihlédne i bez návrhu

¹²³ viz ust. § 716 odst. 1 OZ

¹²⁴ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 314.

¹²⁵ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 162-163.

¹²⁶ § 6 NŘ: „Notářské zápisy a jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a podle tohoto zákona sepsané listiny o ověření (dále jen "notářské listiny") jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně tímto zákonem.“

¹²⁷ viz ust. § 99 OSŘ a § 167 odst. 1 OSŘ

¹²⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 73.

k neplatnosti právního jednání, které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. Stanoví-li tak zákon, s ohledem na veřejný pořádek, povinnost určitou formu právního jednání zachovat, bude to mít právě následek absolutní neplatnosti.¹²⁹ Nedodržení požadavků na smlouvu o manželském majetkovém režimu je tak třeba podřadit pod případy vad, na které dopadá ustanovení § 588 OZ.

3.2 Typy smluvených režimů

Ustanovení § 717 odst. 1 OZ vymezuje jednotlivé typy smluvených režimů, jimiž jsou režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, a režim spočívající v rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Zákonodárcem překládaný výčet možných smluvených režimů je uzavřený, taxativní. Ač to zákon výslovně nestanovuje, je obecně možná i kombinace jednotlivých typů režimů.¹³⁰ Ustanovení navazující na § 717 OZ demonstrativně vymezuje, co může daná smlouva o manželském majetkovém režimu obsahovat. Obsahem modifikační smlouvy může být jakékoli ujednání, smlouva se může týkat jakékoli věci, ledaže to zákon zakazuje. Může se týkat rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu společného jmění, jednotlivých věcí i jejich souborů. Takovou smlouvou je dále umožněno manželům či snoubencům změnit zařazení již existujících součástí společného jmění, anebo upravit zařazení budoucích součástí, a to rozdílně od zákonného režimu.¹³¹ Tímto demonstrativním výčtem je opět zdůrazněna smluvní volnost, která je při tvorbě obsahu smlouvy manželům či snoubencům poskytnuta, ovšem je třeba samozřejmě dbát zákonem daných limitů pro jednotlivé režimy a limitů obecných, o kterých bude pojednáno níže.

Předmětem následujících podkapitol je tedy podrobnější vymezení jednotlivých smluvených režimů.

U všech typů smluvených režimů je uvedena také statistika počtu uzavřených a v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu evidovaných smluv o manželském majetkovém režimu s daným smluvním režimem. Tato statistika mi byla poskytnuta Notářskou komorou ČR. Seznam listin o manželském majetkovém režimu vedený Notářskou komorou ČR vznikl dne 1. ledna 2014. Údaje jsou zaznamenány ke dni 6. listopadu 2017.

3.2.1 Režim oddělených jmění

Možnost sjednat si smlouvou o manželském majetkovém režimu režim oddělených jmění nebyla občanskému zákoníku z roku 1964 známa. Nynější možnost si takový režim zvolit je důsledkem vynětí obvyklého vybavení rodinné domácnosti ze společného jmění manželů¹³², které

¹²⁹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl právní: Obecná část. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 194.

¹³⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 225.

¹³¹ viz ust. § 718 odst. 1 OZ

¹³² viz ust. § 698 OZ

za účinnosti předchozí právní úpravy nebylo dost dobře možné, neboť koncept obvyklého vybavení domácnosti spočíval v tom, že obvyklé vybavení domácnosti bylo součástí společného jmění manželů vždy a nemohlo být vyňato. Mohlo tak dojít k zúžení společného jmění, ale nikoliv k jeho úplnému vyloučení, neboť alespoň ono vybavení bylo součástí společného jmění.¹³³ Oprávnění manželů nebo snoubenců sjednat si režim oddělných jmění znamená určité zmírnění předchozí právní regulace, které je třeba hodnotit kladně.¹³⁴

Ujednají-li si snoubenci ve své předmanželské smlouvě režim oddělných jmění, společné jmění manželů uzavřením manželství mezi snoubenci nevznikne. Dojde-li k takovému ujednání mezi manžely tím, že mezi sebou uzavřou za trvání manželství smlouvou o manželském majetkovém režimu, existující společné jmění manželů zaniká a musí dojít k jeho vypořádání. V modifikační smlouvě stanovující režim oddělných jmění lze též sjednat vedlejší doložku v podobě podmínky, anebo doložky času. Účinky takové smlouvy a tím i vznik režimu oddělných jmění mohou tak být odloženy, popřípadě vázány na splnění jiné podmínky.¹³⁵

Manželům je poskytnuta možnost, aby jejich jmění i po vzniku manželství byla nezávislá. V režimu oddělných jmění tak v zásadě dochází k separaci majetku obou manželů, jejich jmění jsou oddělena, oba manželé svá případná aktiva i pasiva nabývají tak, jak tomu bylo před uzavřením manželství, žádné společné jmění manželů zde nevzniká. Práva a povinnosti spojená s výhradním majetkem vykonávají oba manželé samostatně. Dílčí pravidla týkající se nakládání s výhradním majetkem jednoho z manželů jsou obsažena v § 729 OZ a pravidla pro rozdělení příjmů z podnikání nacházející se v ustanovení § 730 OZ.

Je-li takovýto režim mezi manžely ujednán, platí, že každý z manželů je oprávněn nakládat se svým výlučným majetkem podle své vůle, a to bez souhlasu druhého manžela.¹³⁶ V případě, že by manželé nabyli určitou věc společně, došlo by tak buď ke vzniku jiného majetkového společenství, než je právě společné jmění manželů, anebo ke vzniku podílového spoluvlastnictví.¹³⁷

Podnikají-li manželé, kteří si smlouvou o manželském majetkovém režimu ujednali režim oddělných jmění, společně nebo podniká-li jeden z manželů s pomocí druhého manžela, zákon stanovuje, že příjmy plynoucí z takového podnikání si rozdělí způsobem, jaký si manželé písemně ujednali. Není-li takového ujednání, příjmy si rozdělí rovným dílem.¹³⁸ Stejná pravidla by se měla v zásadě uplatnit i v případě podílu manželů na ztrátě, ačkoli to zákon výslovně neupravuje. Jak

---

¹³³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 76.

¹³⁴ DVOŘÁK, T. *Společné jmění manželů a právní úprava jeho smluvní modifikace de lege lata a de lege ferenda*. Obchodní právo, 2013, roč. 22, č. 7-8, s. 258.

¹³⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 76.

¹³⁶ viz ust. § 729 OZ

¹³⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 180.

¹³⁸ viz ust. § 730 OZ

podíl na zisku, tak podíl na ztrátě by přitom měl být stejný.¹³⁹ Předmětné ujednání může být součástí smlouvy o manželském majetkovém režimu, ale může se rovněž jednat o samostatnou smlouvu.

Pojem společné podnikání manželů nečiní žádné výkladové potíže, jedná se o situaci, kdy oba manželé se věnují, resp. vykonávají nějakou podnikatelskou činnost společně, a to například na základě smluvního ujednání. Důležité je, že takové podnikání je vykonáváno za účelem dosažení cíle, který je manželům společný. Za společné podnikání nelze ovšem považovat situaci, kdy je jeden z manželů tichým společníkem.¹⁴⁰ Zákon však blíže nespécifikuje, co je třeba pod pojem „podnikání s pomocí druhého manžela“ podřadit, resp. o jakou formu spolupráce se může jednat. Ani důvodová zpráva k OZ v tomto ohledu nepřináší upřesnění. Vyjadřuje se takto: „*Nicméně obdobně jako v souvislosti s platnou právní úpravou se může klást otázka, jak vykládat výraz „s pomocí“, zda totiž má jít o tzv. spolupracující osobu ve smyslu daňových předpisů, anebo zda může jít i o poskytování tzv. full servisu, aby se manžel mohl věnovat jen podnikání. V tomto směru je však nutné zdržet se jakýchkoli definic i nadbytečného upřesňování, a ponechat výklad v plném rozsahu soudní praxi.*“¹⁴¹

V případě zániku manželství se neprovádí vypořádání, žádná věc z výlučného vlastnictví se nestává společnou. Byl-li režim oddělených jmění založen mezi manžely v trvajícím manželství, k takovému vypořádání již došlo, v případě snoubenců zde takové jmění, jenž by mělo být vypořádáno, nikdy nebylo.

Co se týče počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu, ve kterých si manželé nebo snoubenci ujednali právě tento režim, je výsledné číslo do jisté míry překvapivé. Takto uzavřených a v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu uveřejněných smluv je od 1. ledna 2014 do 6. listopadu 2016 celkem 7538.¹⁴² Jedná se tak o druhý nejčastější smluvený režim evidovaný v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Režim oddělených jmění bude zejména výhodný v situacích, kdy jeden z manželů nebo oba manželé například podnikají. Takovéto podnikání je spojené s určitou mírou rizika a ujednáním si takového režimu, manželé mnohým rizikům souvisejícím s možným postihem jejich společného jmění předejdou. Ujednání si režimu oddělených jmění lze v takovýchto případech víc než doporučit.

---

¹³⁹ DVOŘÁK, T. *Společné jmění manželů a právní úprava jeho smluvní modifikace de lege lata a de lege ferenda*. Obchodní právo, 2013, roč. 22, č. 7-8, s. 258.

¹⁴⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 506-507.

¹⁴¹ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 320.

¹⁴² Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkr.cz [cit. 2017-11-12]

3.2.2 Režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství

Smlouvou o manželském majetkovém režimu může mezi manžely založen rovněž režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Podstatou tohoto zákonem stanovené režimu je odložení vzniku společného jmění manželů až ke dni zániku manželství. Stejně jako v režimu oddělených jmění, o kterém bylo pojednáno v předcházející podkapitole, společné jmění manželů po dobu trvání manželství neexistuje. Majetek obou manželů je za trvání manželství separován, oba manželé se svým majetkem nakládají podle své vůle, oba nabývají majetek do svého výlučného vlastnictví a stejně tak přebírají své výlučné dluhy. Společné jmění manželů po dobu trvání manželství zkrátka neexistuje, platí režim oddělného jmění.¹⁴³ V ustanovení § 717 odst. 1 OZ zákon v souvislosti s tím stanoví, že ustanovení o režimu oddělených jmění se použijí obdobně v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

V režimu oddělených jmění společné jmění nevznikne nikdy, ani zánikem manželství nedochází k vypořádání společného jmění. Avšak režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství má odlišné právní důsledky, které nastávají právě zánikem manželství.

Zánikem manželství dochází ke vzniku společného jmění manželů. Takto vzniklé společné jmění ale ihned zaniká, vznikne tak spíše domněle, pomyslně, a to pouze pro účely jeho následného vypořádání. Do společného jmění manželů, které bude následně mezi manžely vypořádáno, je třeba zahrnout veškerý majetek a dluhy, které k okamžiku zániku manželství patří manželům anebo jednomu z nich a které splňují podmínky pro jejich začlenění do rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Součástí společného jmění manželů je tedy co, co by takovým jměním bylo, kdyby byl mezi manžely ujednán zákonný režim společného jmění manželů. Zároveň musí být takový majetek a dluhy k okamžiku zániku manželství doposud součástí společného jmění.¹⁴⁴ V případě, že by si některý z manželů během manželství pořídil věc, na jejíž pořízení vynaložil prostředky získané ze své mzdy nebo z platu, bude se právní režim takové věci řídit režimem oddělených jmění po celou dobu trvání manželství, avšak okamžikem zániku manželství, se taková věc stane součástí společného jmění manželů, jenž bude vypořádáno. V případě prodeje takové věci během trvání manželství, se utržené peníze za prodanou věc stávají k okamžiku zániku manželství součástí společného jmění manželů za podmínky, že dosud nebyl výtěžek z věci manželem spotřebován. Lze si představit i situaci, kdy jeden z manželů byl za trvání manželství, ve kterém platí režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství,

---

¹⁴³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 154.

¹⁴⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 80.

obdarován. Darovaná věc je v jeho výlučném vlastnictví a zůstává zde ve smyslu ustanovení § 709 odst. 1 písm. b) OZ i v případě zániku manželství.¹⁴⁵

Veškeré součásti společného jmění manželů budou vypořádány dle obecných ustanovení, přičemž to, co bylo před zánikem manželství ve výhradním vlastnictví jednoho z manželů a po jeho zániku by to mělo připadnout do společného jmění, avšak již před zánikem byla věc spotřebována nebo například zničena, platí, že ohledně toho se neprovádí žádné zápočty.¹⁴⁶

Lze předpokládat, že režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství bude ve větší míře ujednáván mezi snoubenci v předmanželské smlouvě než mezi manžely. Je však třeba zdůraznit, že zákon žádným způsobem nezakazuje, aby režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství byl ve smlouvě o manželském majetkovém režimu ujednáán i mezi manžely po uzavření jejich manželství.

Jak už bylo výše v této kapitole konstatováno, jednotlivé smluvené režimy stanovené v ustanovení § 717 odst. 1 OZ lze mezi sebou vzájemně kombinovat, tento režim by jistě bylo možné kombinovat s režimem rozšíření nebo zúžení společného jmění v zákonném rozsahu.

Ač se jedná o teoreticky zajímavý smluvený režim, nemá v praxi příliš velké uplatnění. O tom svědčí i statistika Notářské komory ČR. Od 1. ledna 2014 do 6. listopadu 2017 bylo takových smluv uzavřeno a zveřejněno v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu celkem 41.¹⁴⁷ Jedná se tak o v praxi nejméně používaný smluvený režim.

Tento fakt je samozřejmě pochopitelný. Lze si jen těžko představit manžele, kteří po celou dobu trvání manželství sami pro sebe nabývají aktiva, zavazují se k povinnostem, a náhle zánikem manželství by mělo být vše takto nabyté nebo získané rozděleno a vypořádáno.

3.2.3 Režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu

Smlouvou o manželském majetkovém režimu může být zákonný režim společného jmění manželů zcela vyloučen a nahrazen tak režimem smluveným, nicméně další zákonem vymezenou možností je i pouhá změna rozsahu společného jmění v zákonném režimu.

Manželé nebo snoubenci si mohou ujednat, že rozsah společného jmění v zákonném režimu rozšíří o další aktiva či pasiva, které jsou z obecného zákonného režimu jinak vyňaty, anebo naopak, smluvním ujednáním se mohou dohodnout na zúžení rozsahu společného jmění, tedy na vyjmutí některých aktiv nebo pasiv ze společného jmění, které jsou dle zákona do rozsahu společného jmění v zákonném režimu zařazovány.

---

¹⁴⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 403.

¹⁴⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 80.

¹⁴⁷ Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkcr.cz [cit. 2017-11-12]

Podle obecného ustanovení § 718 odst. 1 OZ může smlouva o manželském majetkovém režimu obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, ledaže to zákon zakazuje. Ustanovení se samozřejmě vztahuje i na případná aktiva a pasiva, o které může být zákonný režim společného jmění manželů modifikační smlouvou rozšířen, nebo naopak zúžen. Rozšířit nebo zúžit rozsah společného jmění jde o věci existující, ale rovněž i budoucí, tedy může se jednat tedy o rozšíření „do budoucna“ nebo „do minula“.

Rozšíření rozsahu společného jmění manželů obvykle spočívá v zahrnutí výlučného majetku jednoho z manželů do společného jmění. Může se jednat o majetek, který manžel nabyt ještě před uzavřením manželství, nebo majetek, který by jinak byl ze společného jmění vyloučený. Lze připustit i rozšíření rozsahu společného jmění i o veškerý jedním manželem výlučně vlastněný majetek, resp. celé manželovo jmění.¹⁴⁸ Dochází-li k rozšíření rozsahu společného jmění o existující věc ve výhradním majetku jednoho z manželů, tato věc se stává součástí společného jmění okamžikem, v kterém by v případě převodu došlo ke změně vlastnictví. To znamená, že samotnou smlouvou ke změně vlastnictví věci, o kterou je společné jmění manželů rozšiřováno, nedochází, jsou-li zákonem vyžadovány další předpoklady. Týká-li se rozšíření rozsahu společného jmění věci zapisované do veřejného seznamu, ke změně vlastnictví a také k založení účinků změny vůči třetím osobám dochází zapsáním této změny do příslušného veřejného seznamu.¹⁴⁹ V případě, že by snoubenci předmanželskou smlouvou rozšířili rozsah společného jmění o takovouto existující věc, předmětná smlouva nabude účinků uzavřením manželství a zápis změny do veřejného seznamu lze provést až poté.¹⁵⁰

Literatura a nutno říci často i judikatura se zabývala otázkou, zda rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu o výhradní majetek jednoho z manželů lze považovat za vnos, a být tímto způsobem zohledněno v případném vypořádání společného jmění. Názory se různí. Někteří autoři se přiklání k závěru, že výlučný majetek jednoho z manželů, o které rozsah společného jmění byl rozšířen, vnosem je a je třeba ho tedy při zániku manželství vypořádat.¹⁵¹ Jiní zastávají názor opačný, a sice že takovéto rozšíření rozsahu o výhradní majetek manžela zásadně za vnos nelze považovat. Mezi ně patří i autorka článku *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*¹⁵² Radmila Švajglová, která své závěry doplňuje četnými soudními rozhodnutími. V jednom takto uvedeném soudním řízení¹⁵³ se žalobkyně domáhala v rámci vypořádání společného jmění manželů částky 700.000 Kč, jež dle znaleckého posudku odpovídala hodnotě nemovitostí, které byly ve výlučném vlastnictví žalobkyně. Avšak ještě před zánikem manželství

---

¹⁴⁸ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 405.

¹⁴⁹ viz ust. § 720 odst. 2 OZ

¹⁵⁰ viz ust. § 720 odst. 1 OZ

¹⁵¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 172.

¹⁵² ŠVAJGLOVÁ, R. *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*. Bulletin Advokacie, 2017, č. 1, s. 30.

¹⁵³ Řízení vedené u Okresního soudu v Tachově pod sp. zn. 6 C 103/2009

došlo mezi žalobkyní a jejím manželem k sepsání smlouvy o manželském majetkovém režimu, na jejímž základě byl rozsah společného jmění v zákonném režimu rozšířen právě o tyto nemovitosti, které se tak staly součástí společného jmění. Žalobkyně předmětné rozšíření rozsahu společného jmění o jí vlastněné nemovitosti považovala za vnos do společného jmění manželů a požadovala tak zaplacení částky odpovídající hodnotě nemovitosti. Autorka článku s tím však nesouhlasí, podle ní se nejedná o vnos, na nějž by se mělo v rámci vypořádání vztahovat ustanovení § 742 OZ. V této souvislosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR a souhlasí s ním v tom, že „náhrada za prostředky vnesené do SJM přichází v úvahu jen v těch případech, kdy jsou použity současně se společnými prostředky manželů na pořízení určité věci, a to za předpokladu, že taková věc ke dni zániku SJM existuje, resp. nebyla spotřebována či neztratila hodnotu“.¹⁵⁴ Takovýto závěr je obsažen i v jiných rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR.¹⁵⁵ Podle jednoho z nich je „je nutno odlišovat institut rozšíření společného jmění manželů postupem podle § 143a obč. zák. č. 40/1964 Sb. na straně jedné a vypořádání investice (vnosu) z výlučného majetku do majetku společného, přičemž samotné rozšíření společného jmění manželů nepředstavuje tento vnos“.¹⁵⁶

Podle autorky článku *Vnos versus rozšíření společného jmění* je rozšíření rozsahu společného jmění, které je vkladem do společného jmění manželů, zcela jiným institutem než právě vnos. Rozšíření rozsahu při případném vypořádání společného jmění podléhá ustanovení § 742 odst. 1 písm. a) OZ. Jiná interpretace by mohla vést „k faktickému popření institutu „rozšíření stanoveného rozsahu SJM“ ve smyslu ust. § 143a) obč. zák. č. 40/1964 Sb., resp. ust. § 717 o. z., a jeho důvodně očekávaných právních důsledků“.¹⁵⁷ Rozšíření rozsahu společného jmění manželů tak nelze v žádném případě považovat za vnos.

Zúžení rozsahu společného jmění manželů může spočívat i jak ve vyloučení věci existujících, tedy těch, které před zúžením byly součástí společného jmění, tak ve vyloučení věci budoucích, které by se v případě absence smlouvy o manželském majetkovém režimu stanovující režim zúžení rozsahu společného jmění, staly součástí společného jmění v zákonném režimu.

Dle stále aplikovatelných závěrů judikatury Nejvyššího soudu ČR přitom platí, že pouhá shodná vůle manželů k vyloučení věci a její nabytí do výlučného majetku jednoho z manželů nestačí, je třeba tak učinit právě smlouvou o manželském majetkovém režimu ve stanovené formě.¹⁵⁸

V případě uzavření předmanželské smlouvy mezi snoubenci, kterou bude zúžen rozsah společného jmění manželů v zákonném režimu zúžen, předměty, které snoubenci ve smlouvě vymezí jako ty, o něž bude rozsah zúžen, se součástí společného jmění manželů nestanou.

---

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2007, sp. zn. 22 Cdo 3421/2006

¹⁵⁵ Srov. rozsudek ze dne 23. září 2003, sp. zn. 22 Cdo 820/2003; rozsudek ze dne 25. května 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005; rozsudek ze dne 28. května 2009, sp. zn. 22 Cdo 410/2008

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 2480/2010

¹⁵⁷ ŠVAJGLOVÁ, R. *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*. Bulletin Advokacie, 2017, č. 1, s. 31.

¹⁵⁸ např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008-C 6297

Pokud dochází k zúžení o již existující věci ve společném jmění, je třeba, aby bylo provedeno vypořádání této věci, nejedná se obecně však o podmínku účinnosti smlouvy, které režim zužující rozsah společného jmění stanovuje. Avšak samotná smlouva bude obvykle obsahovat i zároveň určení, komu předmětná věc, o kterou je rozsah společného jmění zužován, případně do výlučného vlastnictví. Na takovou smlouvu lze nahlížet i jako na dohodu o vypořádání.¹⁵⁹

I na tomto místě přikládám statistiky Notářské komory ČR o počtu uzavřených a v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu evidovaných smluv. Počet je stanovený ke dni 6. listopadu 2017, přičemž evidence v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu se vede od 1. ledna 2014. Co se týče režimu rozšiřujícího rozsah společného jmění v zákonném režimu, počet uzavřených a zveřejněných smluv je 435.¹⁶⁰ Naproti tomu počet smluv zužujících rozsah společného jmění je 10284.¹⁶¹ Jedná se tak o nejčastější typ smluveného režimu. Počet smluv rozšiřujících a zároveň zužujících rozsah společného jmění v zákonném režimu je 96.¹⁶²

Dle notáře, s nímž jsem problematiku zúžení a rozšíření zákonného rozsahu společného jmění konzultovala, jsou nejčastějším předmětem, o které se společné jmění na základě smlouvy o manželském majetkovém režimu zužuje, zejména nemovitosti. Ale také například podíly ve společnosti s ručením omezeným nebo akcie. Zužuje-li se společné jmění o dluh, který by jinak do něj patřil, nemá samozřejmě taková skutečnost dopad na věřitele. Pokud by však manžel, jenž na základě zúžení společného jmění přestal být dlužníkem v konkrétním právním vztahu, na výzvu věřitele dluh, který je nadále dle smlouvy pouze druhého manžela, uhradil, má takový manžel samozřejmě regresní nárok vůči druhému manželu-dlužníku.

Chtějí-li si manželé zákonný rozsah společného jmění rozšířit o věc patřící do výhradního vlastnictví jednoho z nich, obvykle zvažují, zda učinit právě takto, nebo zda uzavřít darovací smlouvu. Je to samozřejmě jejich volba. Stávající úprava spíše hovoří ve prospěch rozšíření společného jmění manželů, mimo jiné i pro daňové důsledky. Daná věc, například pozemek, se tak stává společným jměním, přičemž správu ohledně takového pozemku manželé vykonávají společně. Pokud dochází k darování například poloviny pozemku, manželé se stávají spoluvlastníky a každý z takových spoluvlastníků je úplným vlastníkem svého podílu¹⁶³, přičemž nemají vůči sobě předkupní právo, mohou nakládat se svým podílem.¹⁶⁴ Novelou OZ provedenou zákonem č. 460/2016 Sb. se však stane účinnou změna tohoto ustanovení a podle nové úpravy

---

¹⁵⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 83.

¹⁶⁰ Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkcr.cz [cit. 2017-11-12]

¹⁶¹ Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkcr.cz [cit. 2017-11-12]

¹⁶² Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkcr.cz [cit. 2017-11-12]

¹⁶³ viz ust. § 1121 OZ

¹⁶⁴ viz ust. § 1124 odst. 1 OZ

spoluvlastníci mají vůči sobě předkupní právo. I přesto lze očekávat ve větší míře právě rozšíření zákonného rozsahu společného jmění na základě smlouvy o manželském majetkovém režimu.

3.2.4 Smluvní uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství

Dle ustanovení § 718 odst. 2 OZ je manželům nebo snoubencům dána možnost si smluvně uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství, přičemž jedná-li se o uspořádání pro případ zániku manželství smrtí, považuje se v této části za smlouvu dědickou, má-li její náležitosti. Podstatou této smlouvy je zejména zájem manželů nebo snoubenců na tom, aby v případě zániku manželství měli jistotu, že jejich majetkové poměry budou vyřešeny tak, jak si oni sami ujednali. V předmětné smlouvě tak dochází k uspořádání jejich majetkových poměrů. Zákon neuvádí ani příkladem, jaká konkrétní ujednání by smlouva mohla obsahovat, manželé nebo snoubenci tak nejsou zákonem v tomto ohledu limitováni.

Jde-li o smlouvu upravující majetkové poměry manželů nebo snoubenců pro případ zániku manželství smrtí jednoho z manželů, jak je uvedeno výše, považuje se v této části smlouva za smlouvu dědickou za podmínky, že splňuje náležitosti dané zákonem pro platnost takové smlouvy. Formální náležitostí dědické smlouvy je podle § 1582 odst. 2 OZ její uzavření v podobě veřejné listiny. Další náležitosti se vztahují ke způsobilosti takovouto smlouvu uzavřít.¹⁶⁵

Zákonem je tak výslovně stanovena fikce dědické smlouvy, s čímž jsou samozřejmě spojeny další právní důsledky. Takováto dědická smlouva bude posuzována podle ustanovení § 1592 a § 1583 OZ.¹⁶⁶

3.3 Zákonné limity smluveného režimu

I přestože dle ustanovení § 718 odst. 1 OZ může smlouva o manželském majetkovém režimu obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, zákon na některých místech tuto smluvní autonomii manželů či snoubenců omezuje. Jednotlivé případy zákonných limitů modifikačních smluv jsou zákonem obecně stanoveny zejména na ochranu některého z manželů, ale rovněž i na ochranu třetích osob. Ustanovením, jehož účelem je zejména ochrana druhého manžela, ale rovněž i ochrana dalších členů rodinné domácnosti, je ustanovení zakotvující zákaz smlouvou o manželském majetkovém režimu jakkoli vyloučit nebo změnit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, ledaže došlo k situaci, kdy jeden z manželů opustil takovou domácnost a odmítá se vrátit.¹⁶⁷ Dalším takovým ustanovením směřujícím k ochraně druhého manžela je pak ustanovení navazující, § 719 odst. 1 OZ, jež zakazuje, aby smlouva o manželském

---

¹⁶⁵ viz ust. § 1584 odst. 1 a 2 OZ, § 1585 odst. 2 OZ

¹⁶⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 158.

¹⁶⁷ viz ust. § 718 odst. 3 OZ

majetkovém režimu svými důsledky vyloučila schopnost manžela zabezpečovat rodinu. Obecné pravidlo chránící třetí osoby je obsaženo v ustanovení § 719 odst. 2 OZ, podle kterého se smlouva nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by tato osoba se smlouvou souhlasila, přičemž v případě, že by takový souhlas osoba nedala, smlouva by neměla vůči ní žádné právní účinky.

Pojem obvyklého vybavení rodinné domácnosti a jeho právní úprava jsou obsaženy v § 698 a násl. OZ. Tvoří jej soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů, přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich. Jedná se navíc o „*zcela nezávislý institut, se společným jměním anebo s ostatním jměním manželů nesouvisející majetkový soubor, pro který je charakteristický zvláštní právní osud*“.¹⁶⁸ Právní úprava obvyklého vybavení rodinné domácnosti v zákoně je kogentní, manželé se nemohou smlouvou o manželském majetkovém režimu od těchto ustanovení odchýlit, nelze je vyloučit ani změnit. Ovšem, nedotknutelnost obvyklého vybavení domácnosti neplatí v případě, že jeden z manželů rodinnou domácnost opustí a odmítá se vrátit, dojde-li k takové situaci, zákonný limit stanovený § 718 odst. 3 OZ se neuplatní. Po opuštění rodinné domácnosti může manžel ve smyslu § 699 odst. 1 OZ požadovat, aby mu druhý manžel vydal to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti a to, co je manželům společné, bylo rozděleno rovným dílem, ledaže to není kvůli povaze dané věci možné.

V této situaci je tak možné sjednat si v případné modifikační smlouvě změnu příslušných ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, anebo je zcela vyloučit. Je však možné, že v modifikační smlouvě mohou manželé nebo snoubenci tuto situaci předpokládat a změnit, anebo vyloučit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti pro případ, že nastane. Účinky takového ujednání by nastaly až se splněním dané podmínky, a sice opuštěním domácnosti a odmítnutím navrácení se.¹⁶⁹

Další zákonem stanovený limit vylučuje, aby se smlouva o manželském majetkovém režimu svými důsledky dotkla schopnosti manžela zabezpečovat rodinu. Jedná se o velmi stručné pravidlo, zákonem blíže nevymezené. Zákon zejména nestanovuje, koho je nutno do rodiny zahrnout. S širším pojetím rodiny přichází Psutka, jeho pojetí se zdá se býti vhodné. Do rodiny zahrnuje nejen děti manželů, ale osoby další, jako jsou rodiče manžela, tak prarodiče, přičemž s ohledem na rodinný poměr takovýchto osob, je manžel i zabezpečování jejich potřeb ze zákona povinen. Zákonem rovněž není blíže specifikováno, co vše lze podřadit pojem „zabezpečování rodiny“, které je zákonem pojímáno jako soustavná, déle trvající činnost, jež nesmí být ujednáním mezi manželi v žádném případě jakkoli narušena. Lze předpokládat, že se bude především jednat o

---

¹⁶⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 158.

¹⁶⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 93.

zajišťování hmotných potřeb jednotlivých členů rodiny, tak rodiny jako celku.¹⁷⁰ V užším slova smyslu je do pojmu třeba zahrnout i povinnosti manželů obsažené v ustanovení § 690 OZ, tedy povinnosti k uspokojování potřeb rodiny.¹⁷¹

Případná modifikační smlouva manželů nesmí svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu. To by se mohlo stát v případě, kdyby smlouvou o manželském majetkovém režimu bylo ujednáno, že veškeré hodnoty, které tvoří společné jmění, popř. i veškeré příjmy z výdělečné činnosti druhého manžela, by se stávaly výlučným vlastnictvím pouze jednoho z manželů. Takováto klauzule ve smlouvě by sice mohla vyloučit schopnost manžela zabezpečit rodinu, je však potřeba přihlídnout i k dalším okolnostem, zejména k těm, které se týkají celkových majetkových poměrů obou manželů.¹⁷² I když by se mohla smlouva zdát neproporcionální vůči oběma manželům, i přesto nemusí být neplatná. Je třeba vzít v potaz rovněž to, že v situaci, kdy dojde následkem smluvní modifikace k dotčení jednoho z manželů v majetkové sféře ve prospěch druhého manžela, dojde rovněž i ke změně rozsahu jeho povinnosti zabezpečovat rodinu, přispívat na potřeby života rodiny a rodinné domácnosti a takový to zmenšený rozsah povinnosti může být nahrazen péčí o rodinu. V případě, že by v modifikační smlouvě manželů bylo ujednání, jež by porušovalo pravidlo stanovené v § 719 odst. 1 OZ, bylo by takové ujednání neplatné, přičemž by se jednalo o neplatnost relativní.¹⁷³

Další zákonný limit je vymezen v ustanovení § 719 odst. 2 OZ a směřuje k ochraně třetích osob, tak aby v případě, kdy je právním jednáním druhého zasahováno do jejich práv, se mohli tyto třetí osoby bránit. Podle zákonného znění případná modifikační smlouva „*se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila*“.¹⁷⁴ Pokud manželé nebo snoubenci uzavřou modifikační smlouvu bez takového souhlasu, nemá tato smlouva vůči třetí osobě žádné účinky.¹⁷⁵ Jedná se tak o relativní neúčinnost stanovenou zákonem.

Předmětné ustanovení není ustanovením jediným, jehož účelem je zejména ochrana třetích osob, na různých místech v právní úpravě manželského majetkového práva obsažené v občanském zákoníku jsou ustanovení obdobná, s obdobným účelem. Ochrana třetích osob se v rámci režimu smluveného uplatní se též v případě manželi smlouvou sjednané správy smluveného režimu dle ustanovení § odst. 2 OZ. Další ochranná pravidla jsou formulována v ustanoveních § 733 OZ a § 734 OZ, jejichž výklad bude obsahem páté kapitoly, a rovněž také

---

¹⁷⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 94.

¹⁷¹ viz ust. § 690 OZ: „Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná. Poskytování majetkových plnění má stejný význam jako osobní péče o rodinu a její členy.“

¹⁷² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 95.

¹⁷³ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 425.

¹⁷⁴ viz ust. § 719 odst. 2 OZ (věta první)

¹⁷⁵ viz ust. § 719 odst. 2 OZ (věta za středníkem)

v ustanovení § 737 odst. 1 OZ, tedy v rámci právní úpravy vypořádání společného jmění, jež je předmětem kapitoly šesté.

3.4 Účinnost smluv o manželském majetkovém režimu

Účinnost smluv o manželském majetkovém režimu je zákonem vymezena na vícero místech. Jak je výše uvedeno, dle obecného ustanovení § 720 odst. 1 OZ smlouva snoubenců o manželském majetkovém režimu nabývá účinnosti uzavřením manželství. Smlouva nemůže nikdy nabýt účinnosti před vznikem manželství, avšak nic v zásadě nebrání snoubencům, aby účinnost smlouvy odložili. Takovéto odložení účinnosti nelze posoudit jako neplatné, snoubencům je na jejich svobodné vůli, od kterého okamžiku bude daná smlouva účinná, bude-li se jednat o okamžik, jež nepředchází okamžik vzniku manželství. Jsou-li smluvními stranami již manželé, smlouva o manželském majetkovém režimu nabývá účinnosti jejím uzavřením a opět, není-li účinnost smlouvy odložena ujednáním mezi manžely. Takto je obecně vymezena účinnost samotné smlouvy. Účinnost smlouvy mezi smluvními stranami, *inter partes*, nastává v okamžiku účinnosti smlouvy. Ujednali-li si smluvní strany, že účinky smlouvy budou odloženy, jsou smlouvou přesto vázány.¹⁷⁶

Úprava účinnosti smlouvy vůči třetím osobám je uvedena výše, v podkapitole týkající se zákonných limitů, které se uplatní ve smluveném režimu. Účinnost smlouvy ve vztahu k třetím osobám je vymezena v ustanovení § 719 odst. 2 OZ, podle něhož smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by souhlasila. Dojde-li však k uzavření takové smlouvy bez souhlasu třetí osoby, smlouva vůči třetí osobě nemá právní účinky.

Zvláštní pravidla účinnosti smlouvy se uplatní pro smlouvy o manželském majetkovém režimu, které se týkají věci evidovaných ve veřejných seznamech.

Ustanovení § 720 odst. 1 OZ určuje, kdy nejdříve mohou snoubenci žádat ve vztahu k již existující věci evidované ve veřejném seznamu, jíž se týká smlouva o manželském majetkovém režimu, zápis změny v tomto veřejném seznamu. Takovýto zápis změny lze provést na základě smluvní modifikace snoubenců až po uzavření manželství. V dané souvislosti zákon neurčuje, k jakému okamžiku dochází ke změně vlastnického práva předmětné věci. Lze však mít za to, že modifikační smlouva, ač se uzavřením manželství stane účinnou, nezpůsobí změnu v právech věcných, a to ani v případě, že je manželství poté uzavřeno. Týká-li se smlouva o manželském majetkovém režimu věci zapisované ve veřejném seznamu, je taková smlouva titulem. K tomu, aby se daná věc dle smlouvy stala součástí společného jmění, je třeba, aby byla do veřejného seznamu zapsána. I zde se uplatní princip *intabulační*, předmětný zápis bude *modem*. Pokud by se jednalo o věc do veřejného seznamu nezapisovanou, věcněprávní účinky by nastaly již uzavřením

---

¹⁷⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 88-93.

manželství, tedy okamžikem účinnosti samotné smlouvy snoubenců o manželském majetkovém režimu, ledaže by si snoubenci ujednali pozdější okamžik věcněprávních účinků.¹⁷⁷

Uzavřou-li manželé smlouvu o manželském majetkovém režimu týkající se již existující věci evidované ve veřejném seznamu, nabývá smlouva v příslušné části účinky vůči třetím osobám zápisem do tohoto seznamu, ledaže zákon stanoví jinak.¹⁷⁸ V takovémto případě se může jednat o smlouvu, na základě níž dochází k rozšíření společného jmění tím, že věc, jež byla dosud ve výhradním vlastnictví jednoho z manželů, se má stát součástí společného jmění, anebo o smlouvu, jíž se mění rozsah společného jmění v podobě zúžení, a to tak, že se věc, jež byla dosud součástí společného jmění, má stát výhradním vlastnictvím jednoho z manželů. Podobné účinky jako v případě zúžení rozsahu převedením věci ze společného jmění manželů do výhradního vlastnictví jednoho z manželů má smlouva, na jejímž základě dochází k oddělení jmění. Třetí osoby jsou až do stanoveného okamžiku, kterým je zápis předmětné věci do veřejného seznamu, před účinky modifikační smlouvy chráněni. Smlouva vůči nim nabývá účinků právě v okamžiku zápisu.¹⁷⁹

K problematice účinnosti smluv o manželském majetkovém režimu bylo vydáno Notářskou komorou ČR výkladové stanovisko.¹⁸⁰ Dle stanoviska „*Účinností smlouvy o manželském majetkovém režimu se pro účely Seznamu listin o manželském majetkovém režimu rozumí její účinnost ve smyslu obligačním, tj. účinnost mezi jejími účastníky. Podle § 35j odst. 3 písm. b) notářského řádu je údajem zapisovaným do rejstříku Seznamu listin o manželském majetkovém režimu (dále jen „Seznam“) mj. datum účinnosti smlouvy o manželském majetkovém režimu.*

Seznam je evidencí listin, které mění manželský majetkový režim oproti zákonnému režimu, a jeho smyslem je pouze poskytnout třetím osobám informaci, že taková listina existuje a jaký je její obsah. V případě smlouvy navíc záleží jen na vůli manželů, zda bude zveřejněna s cílem dosáhnout účinků podle § 35l odst. 1 notářského řádu.

Zápis v Seznamu však není dokladem o vlastnickém právu a z obsahu smlouvy založené do sbírky listin Seznamu nelze bez dalšího dovozovat, že manželé (nebo jeden z nich) jsou vlastníky věci ve smlouvě uvedených. Navíc vlastnické právo k majetku ve smlouvě uvedenému mohlo být kdykoli převedeno na třetí osobu, aniž by se tato skutečnost v Seznamu jakkoli projevila. Seznam totiž není evidencí věci ani práv k nim.

Z uvedených důvodů tedy pro zápis do Seznamu není významné, zda nastaly věcněprávní účinky smlouvy. Týká-li se smlouva nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, provede se její zápis do Seznamu bez zbytečného odkladu poté, co nabude účinnosti (ve shora uvedeném

---

¹⁷⁷ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 442-443.

¹⁷⁸ viz ust. § 720 odst. 2 OZ

¹⁷⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 91-92.

¹⁸⁰ Výkladové stanovisko Prezidia Notářské komory ČR ze dne 15. a 16. 4. 2014, č. VS 2/2014. [online] [cit. 2017-10-16] Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitri-predpisy/vykladova-stanoviska/vs_2_2014.pdf

obligačním smyslu), i když podle ní dosud nebyl proveden vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí.“

3.5 Správa ve smluveném režimu

V ustanovení § 722 a násl. OZ je obecně zakotvena možnost manželé a též i snoubenců, aby si smluvně modifikovali správu společného jmění. Zákon jim dovoluje smluvně se odchýlit od pravidel správy v zákonném režimu, a sice od ustanovení § 713 a § 714 OZ. Kogentní ustanovení § 719 a § 720 OZ upravující zákonné limity smluveného režimu jsou však platná i pro takovou smlouvu, kterážto bude obsahovat ujednání manželů či snoubenců o tom, který z nich bude spravovat společné jmění nebo jeho součást a také jakým způsobem tak bude činit.¹⁸¹ Správa ve smluveném režimu je tak zákonem koncipována jako výjimka z režimu zákonného.

Zákon se nijak nevyjadřuje k tomu, jakou formu by měla smlouva manželů či snoubenců o správě mít. Navíc se jedná o soukromou záležitost manželů či snoubenců, je tak na místě učinit závěr, že zákon pro tuto smlouvu nevyžaduje žádnou zvláštní formu. Smlouva tak nemusí být na rozdíl od smlouvy o manželském majetkovém režimu ve formě notářského zápisu.¹⁸²

Podle § 723 odst. 1 OZ jedná-li se o správu společného jmění, manžel spravující společné jmění, jedná samostatně, a to v soudním nebo jiném řízení. Smlouvu o správě lze tak považovat i za smlouvu o zastoupení.¹⁸³ Ovšem spravuje-li manžel všechno společné jmění, zákon pro některá jednání vyžaduje rovněž i souhlas druhého manžela. Souhlasu je třeba, nakládá-li se společným jměním jako celkem, a rovněž nakládá-li s obydlím, v němž se nachází rodinná domácnost. Takto jedná se souhlasem druhého manžela, je-li toto obydlí součástí společného jmění, nebo rovněž v případě, že dané obydlí je obydlím jednoho z nich. Také je souhlasu třeba, je-li obydlí obydlím nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti a o něž manželé pečují. Ujedná-li manžel trvalé zatížení nemovité věci, která je součástí společného jmění, je to také důvod k vyžadování souhlasu druhého manžela.¹⁸⁴

3.6 Evidence smluv o manželském majetkovém režimu

Základ evidence smluv o manželském majetkovém režimu je zakotven v ustanovení § 721 OZ, podle něhož se taková smlouva zapíše do veřejného seznamu, je-li v to v ní ujednáno, jinak na žádost manželů, přičemž se do seznamu zapíše vše, co mění zákonný majetkový režim manželů. Nynější právní úprava mluví o veřejném seznamu stojícím na principu formální publicity, do něhož se zapisují smlouvy o manželském majetkovém režimu, je-li tak v nich uvedeno, anebo

---

¹⁸¹ viz ust. § 722 odst. 1 OZ

¹⁸² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 167.

¹⁸³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 169.

¹⁸⁴ viz ust. § 723 odst. 2 OZ

na žádost obou manželů.¹⁸⁵ Ustanovení § 721 OZ je pouze obecné, právní úpravu evidence smluv o manželském majetkovém režimu nalezneme nadále v notářském řádu, tedy v zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.

Před účinností nového občanského zákoníku, tedy do 31. prosince 2013, existovala *Centrální evidence manželských smluv*. Tato evidence byla od 1. července 2009 spravována Notářskou komorou ČR. Jednalo se o neveřejný seznam vedený v elektronické podobě, v němž byly evidovány smlouvy o rozšíření nebo zúžení stanoveného rozsahu společného jmění manželů a smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství, uzavřené manžely nebo mužem a ženou, kteří chtějí uzavřít manželství.¹⁸⁶ Zápis do Centrální evidence manželských smluv prováděl dle § 35c odst. 2 tehdy platného a účinného NŘ bez zbytečného odkladu notář, který danou smlouvu sepsal. Celý obsah předmětné smlouvy však evidován nebyl, předmětem evidence bylo pouze jméno a příjmení, datum narození a bydliště manželů, popř. těch, kteří chtěli uzavřít manželství, jméno, příjmení a adresa notářské kanceláře notáře, u něhož je manželská smlouva uložena, dále číslo samotného notářského zápisu, datum sepsání smlouvy a čas, kdy došlo k vložení údajů.¹⁸⁷

Centrální evidence manželských smluv sloužila toliko pro potřeby dědického řízení po zemřelém manželovi a údaje zde zapsané byly přístupné pouze pro notáře, u kterého byly dané smlouvy uloženy a Notářskou komoru ČR, tato evidence byla tedy evidencí neveřejnou. V souladu s ustanovením § 35c odst. 3 tehdy účinného NŘ po smrti manžela zaslal notář pověřený jako soudní komisař provedením úkonů v řízení o dědictví žádost Notářské komory NŘ o sdělení informace, zda manželská smlouva uzavřená zůstavitelem nebo více takových smluv byla evidována a u kterého notáře je uložena.

Zákonem č. 303/2013 Sb. došlo k novelizaci notářského řádu a s účinností od 1. ledna 2014 byla Centrální evidence manželských smluv zrušena. V souladu s ustanovením § 721 odst. 1 OZ tak došlo k rozsáhlým změnám v evidenci smluv o manželském majetkovém režimu.

Jak již bylo výše v této podkapitole uvedeno, smlouvy o manželském majetkovém režimu se nadále budou zapisovat do seznamu veřejného, a to, je-li tak v nich ujednáno, anebo na žádost obou manželů. K takovému zápisu je tedy nutná společná vůle manželů, popř. snoubenců. Z obecného ustanovení zakotvující evidenci smluv vyplývá, že smlouva snoubenců (popř. manželů) bude evidována ve veřejném seznamu pouze tehdy, je-li to v ní uvedeno. Neobsahuje-li smlouva žádné ujednání smluvních stran o evidenci, je možné, aby manželé (ne však snoubenci) podali žádost o zápis.¹⁸⁸

---

¹⁸⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 103.

¹⁸⁶ viz ust. § 35c odst. 1 NŘ podle znění platného a účinného od 1. 1. 2013 do 31. 1. 2013

¹⁸⁷ § 4 Předpisu Notářské komory České republiky, kterým se stanoví postup při vedení, správě a provozu Centrální evidence manželských smluv (předpis o Centrální evidenci manželských smluv). [online] [cit. 2017-11-14] Dostupné z <https://www.nkr.cz/data/predpisy/CEMS.pdf>

¹⁸⁸ viz ust. 721 odst. 1 OZ

I po novelizaci notářského řádu provedenou zákonem č. 303/2013 Sb. vede příslušné evidenci podle § 35a NŘ Notářská komora ČR.

Novelizace především přinesla podstatnou změnu spočívající v zavedení svou typů evidencí. Novými evidencemi jsou veřejnosti přístupný Seznam listin o manželském majetkovém režimu a veřejnosti nepřístupný Evidence listin o manželském majetkovém režimu.

Další výraznou změnou je také automatické evidování soudních rozhodnutí dotýkajících se společného jmění, o němž bude pojednáno v kapitole čtvrté této diplomové práce.

3.6.1 Seznam listin o manželském majetkovém režimu

V Seznamu listin o manželském majetkovém režimu jsou podle § 35j odst. 1 NŘ evidovány jednak notářské zápisy o smlouvách manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu odlišném od zákonného režimu, o dohodách manželů o změně smluveného režimu a o smlouvách manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu a jednak rovněž rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah, anebo změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smluvený manželský majetkový režim.

Dle ustanovení § 35j odst. 3 NŘ se v případě smluv zapisuje do rejstříku jméno, příjmení, datum narození a bydliště manželů nebo snoubenců, dále rovněž datum uzavření a účinnosti takové smlouvy o manželském majetkovém režimu, označení smluveného režimu podle občanského zákoníku a jméno, příjmení a sídlo notáře, jenž předmětnou smlouvu o manželském majetkovém režimu sepsal. Podle § 35j odst. 3 písm. d) NŘ mohou být takto zapsány další údaje stanovené předpisem Notářské komory ČR o Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Do sbírky listin se dle § 35j odst. 4 NŘ zakládá elektronický stejnopis notářského zápisu o smlouvě o manželském majetkovém režimu nebo stejnopis notářského zápisu o smlouvě o manželském majetkovém režimu v elektronické podobě vzniklé autorizovanou konverzí z podoby listinné do podoby elektronické.

Podle ustanovení § 35k odst. 1 NŘ a též v souladu s ustanovením § 721 odst. 2 OZ založení smlouvy o manželském majetkovém režimu a zápis údajů provádí notář, který takovou smlouvu sepsal. Provede tak, je-li to v příslušné smlouvě ujednáno, anebo na základě písemné žádosti obou manželů, a to dálkovým přístupem a bez zbytečného odkladu po nabytí účinnosti smlouvy o manželském majetkovém režimu nebo po podání žádosti na základě takové účinné smlouvy. Obvykle sám notář na možnost zveřejnění smlouvy o manželském majetkovém režimu snoubence nebo manžele upozorní.

V případě, že není možné, aby zápis provedl notář, jenž smlouvu sepsal, provede zápis smlouvy na základě písemné žádosti obou manželů, k níž je nutné předložit elektronický stejnopis notářského zápisu o smlouvě o manželském majetkovém režimu nebo stejnopis notářského zápisu

o takové smlouvě v elektronické podobě vzniklé na základě autorizované konverze z podoby listinné, Notářská komora ČR.

Je-li smlouva o manželském majetkovém režimu v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zanesena, takováto skutečnost má významné právní důsledky. Znamená to především, že se manželé smlouvy mohou dovolat vůči třetím osobám, a to i zásadně v případě že tyto osoby s obsahem smlouvy nebyly nijak seznámeny.¹⁸⁹ Třetími osobami budou především věřitelé jednoho z manželů.¹⁹⁰

Publicita tohoto veřejného rejstříku s sebou však přináší i některé úskalí vyplývající právě z jeho veřejné povahy. S evidovanou smlouvou manželů či snoubenců se může seznámit nejen věřitel, ale i například i potencionální lupič nebo zloděj, který si tímto způsobem může vytipovat dalšího poškozeného. Nehledě na to, že nahlédnutím do takové smlouvy je obecně dosti zasaženo do soukromí manželů, či snoubenců.¹⁹¹

Notářská komora ČR údaje zapsané v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup, přičemž kterýkoli notář vydá každému na jeho žádost ze sbírky listin opis smlouvy o manželském majetkovém režimu anebo potvrzení o tom, že smlouva o manželském majetkovém režimu nejsou v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zapsány. Uplatní se tak důsledně princip formální publicity. Žadatel musí uvést jméno, příjmení a datum narození manželů.¹⁹²

S ohledem na významné právní důsledky zápisu smlouvy o manželském majetkovém režimu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu lze jistě takový zápis doporučit. Výhody takového uveřejnění budou popsány v kapitole páté této práce.

3.6.2 Evidence listin o manželském majetkovém režimu

Právní úpravu Evidence listin o manželském majetkovém režimu nalezneme v ustanovení § 35d NŘ. Jedná na rozdíl od Seznamu listin o manželském majetkovém režimu o evidenci neveřejnou, nahrazující předchozí Centrální evidenci manželských smluv. Se skutečností, že jde o neveřejnou evidenci, samozřejmě související právní důsledky spojené především se třetími osobami. Smlouvy evidované pouze v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu jsou tak účinné pouze mezi manželi, nikoli ve vztahu ke třetím osobám. O případném účinku vůči třetím osobám lze uvažovat, pokud tyto osoby byly o obsahu spraveny¹⁹³ anebo jde-li o věc evidovanou ve veřejném seznamu. V případě, že si manželé přejí, aby modifikační smlouva měla účinky i vůči třetím osobám, aniž by nebylo nutné, aby s obsahem byly tyto osoby seznámeny, nelze než opět

¹⁸⁹ viz ust. § 35l odst. 1 NŘ

¹⁹⁰ KLEIN, Š. *Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu*. Ad Notam, 2014, č. 6, s. 26.

¹⁹¹ DVOŘÁK, T. *Společné jmění manželů a právní úprava jeho smluvní modifikace de lege lata a de lege ferenda*. Obchodní právo, 2013, roč. 22, č. 7-8, s. 258.

¹⁹² viz ust. § 35l odst. 2 a 3 NŘ

¹⁹³ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 245.

doporučit, aby danou smlouvu zveřejnili v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu. Zveřejněním smlouvy je především možné předejít možným negativním následkům, které by mohly způsobit finanční potíže jednoho z manželů na společné jmění manželů a tím poškodit rodinu.¹⁹⁴

Zápis do Evidence listin o manželském majetkovém režimu je proveden vždy, došlo-li ke vzniku smlouvy o manželském majetkovém režimu formou notářského zápisu. Podle ustanovení § 35d odst. 1 NŘ se zde evidují smlouvy manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu odlišném od zákonného režimu, dohody manželů o změně smluveného režimu, smlouvy manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu, rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah, a rozhodnutí soudu, kterými soud změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smluvený manželský majetkový režim.

Zápis údajů o smlouvě nebo dohodě provádí obdobně jako v případě zápisu údajů do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu notář, který danou smlouvu sepsal, a to dálkovým přístupem a bez zbytečného odkladu. Zápisy rozhodnutí soudů provádí sama Notářská komora ČR na základě stejnopisů zaslaných v elektronické podobě.

Nejedná se tedy o seznam veřejný, do kterého by mohl každý nahlédnout. Jeho účel se spíše shoduje s již zmíněným účelem Centrální evidence manželských smluv, kterýžto byl především po potřeby řízení o dědictví. Evidence listin o manželském majetkovém režimu má sloužit především pro potřeby řízení o pozůstalosti podle dnes účinného zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Notářská komora ČR sdělí podle ustanovení § 35d odst. 3 NŘ notáři, jenž byl pověřen provedením úkonů jako soudní komisař v pozůstalostním řízení, zda je či není evidována smlouva nebo dohoda o manželském majetkovém režimu uzavřená zůstavitelem, nebo zdali není evidováno některé z rozhodnutí uvedených v § 35d odst. 1 NŘ týkající se společného jmění manželů. Notářská komora ČR sdělí notáři rovněž to, u kterého notáře je taková smlouva či dohoda uložena.

Podle § 140 odst. 1 ZŘS je notář jako soudní komisař v každém řízení o pozůstalosti povinen zjistit, zda v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu není smlouva nebo případně soudní rozhodnutí.

---

¹⁹⁴ KLEIN, Š. *Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu*. Ad Notam, 2014, č. 6, s. 27.

4 Režim založený rozhodnutím soudu

Jak již bylo výše uvedeno, společné jmění manželů může být modifikováno nejen smlouvou manželů ale i právě rozhodnutím soudu. Úpravu lze nalézt v ustanoveních § 724 až 728 OZ. Možná ingerence soudu bude výhodná v situacích, kdy z nějakého důvodu, ať už z například nedostatku vůle jednoho z manželů řešit nastalé změny v manželském uspořádání anebo neschopnosti manželů dohodnout se na řešení problematických otázek, nelze jiného uspořádání dosáhnout právě prostřednictvím dohody, která je samozřejmě preferována. Zákon umožňuje, aby každý z manželů mohl dosáhnout změny dosavadního majetkového režimu společného jmění manželů bez souhlasu nebo jiného právního jednání druhého manžela tím, že se manžel se svým návrhem obrátí na soud. Ingerence soudu je však omezená a zásadně nesmí být svévolná, je vždy „obecně nežádoucí variantou, kterou lze připustit jen na návrh, a je možné ji odůvodnit jen v případě, kdy je zájem na ochraně toho z manželů, který o soudní úpravu usiluje, vyšší než zájem na nenarušení ryze soukromoprávních vztahů autoritativním rozhodnutím státu (soudu)“.¹⁹⁵ Dále je třeba poznamenat, že právo manžela žádat takovýto zásah do uspořádání společného jmění, nepodléhá promlčení.¹⁹⁶

Řízení je zahajováno na návrh, ten může podat pouze jeden z manželů. Ve většině případů půjde o toho z manželů, k jehož ochraně má zúžení nebo rozšíření společného jmění směřovat, nicméně zákon nevyklučuje, aby návrh podal i ten manžel, na jehož straně se závažné důvody vyskytnou (např. manžel, který se stal společníkem ve veřejné obchodní společnosti, podává takový návrh z obavy před možnými neblahými důsledky jeho účasti ve společnosti na společné jmění manželů). Soudní řízení, v němž se bude o návrhu (žalobě) rozhodovat, je řízením sporným. V řízení se tedy budou uplatňovat obecné principy sporného řízení, především zásada dispoziční, projednací a zásada koncentrace řízení. Žalobu tak bude projednávat okresní soud příslušný dle místa bydliště žalovaného manžela (ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 a § 84 OSŘ).¹⁹⁷¹⁹⁸ Ve věci samé bude rozhodováno rozsudkem, proti němuž je obecně přípustné odvolání.

Soudním rozhodnutím může být obecně dosaženo buď zúžení společného jmění, anebo jeho úplné zrušení, přičemž je nepodstatné, zda režim dosavadní byl režimem zákonným bez jakékoli smluvní modifikace, či režimem smluveným, anebo případně režimem též založeným rozhodnutím soudu. Co bude vždy podstatné, je existence závažného důvodu. Aby soud mohl rozhodnout o zúžení či dokonce zrušení společného jmění, musí shledat jeho existenci, nemůže

¹⁹⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 111.

¹⁹⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 3515/2006 (Rc 18/2009).

¹⁹⁷ SVEJKOVSKÝ, J., KABELKOVÁ, E., VYCHOPENĚ, M. a kol. *Vzory smluv, petitií a základacích listin dle nového občanského zákoníku*. 2., upravené a rozšířené vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017, s. 165.

¹⁹⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 265.

zasáhnout do společného jmění manželů na návrh kdykoli.¹⁹⁹ Soud nicméně nemůže na rozdíl od modifikace smluvní společné jmění manželů rozšířit o majetek, který patří výhradně jednomu z manželů, rovněž nemůže rozhodnout o odložení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství. Může však zúžit rozsah společného jmění jak o hodnoty, které se v něm již nachází, tak i o to, co se součástí společného jmění má stát teprve v budoucnu (např. budoucí příjmy manžela). Při zrušení nebo zúžení společného jmění je základem manželem formulovaný petit v jeho návrhu, jímž manžel vymezuje, konkrétně čeho se v řízení domáhá. Navrhuje-li manžel zúžení společného jmění a shledá-li soud existenci závažných důvodů pro to, aby o zúžení mohl rozhodnout, musí takovému návrhu vyhovět v manželem navrhovaném rozsahu. Soud v takovém případě nemůže jít nad rámec nároku vymezeném v žalobním petitu (nemůže zrušit společné jmění tam, kde je požadováno pouze jeho zúžení).²⁰⁰ Není však obecně vyloučeno, aby soud vyhověl manželově návrhu jen částečně. Rozsah zúžení stanovený soudem tak může být v konkrétních případech menší, než jaký byl v návrhu požadován. I v případě, že je požadováno úplné zrušení společného jmění, může soud rozhodnout, že v tomto případě k ochraně manžela postačí jeho zúžení.²⁰¹

Důvodová zpráva k OZ obecně k rozhodování soudu a roli soudu v takovémto řízení stanovuje následující: „*Nelze mít dost dobře za správné, stavi-li zákonná ustanovení soud do role schvalovacího stroje, totiž do role, kterou až dosud byly soudy povolány hrát. Napříště by se tedy měly soudy vrátit ke skutečnému rozhodování, včetně zvažování rozhodných argumentů a volby možných řešení*“.²⁰²

4.1 Závažné důvody pro zrušení či zúžení rozsahu společného jmění manželů

V ustanovení § 724 odst. 1 OZ zákon obecně stanoví, že soud na návrh manžela společné jmění zruší nebo zúží jeho stávající rozsah, je-li však pro to závažný důvod. Jak už bylo naznačeno výše, existence tohoto důvodu je předpokladem pro to, aby soud rozhodl o případné modifikaci společného jmění. Závažný důvod musí být bezpodmínečně prokázán. Zákon obecně nevymezuje, za jakých podmínek je možno usuzovat na existenci takového závažného důvodu, který by mohl vést právě k zúžení společného jmění, nebo k jeho zrušení. V ustanovení § 724 odst. 2 OZ zákon pouze stanovuje konkrétní případy, tři skutkové situace, u kterých jsou vždy bez dalšího naplněna kritéria závažného důvodu. Ve stejném odstavci zákon dále uvádí rovněž i situace, kdy závažný důvod naplněn být může.

---

¹⁹⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 172-173.

²⁰⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 114.

²⁰¹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 482.

²⁰² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012, s. 318.

Co se týče první skupiny případů, třech skutkových situací, jež jsou vždy důvodem závažným, a tedy důvodem pro zúžení či zrušení společného jmění, soud v tomto případě pouze zjišťuje, zda byly uvedené skutečnosti naplněny, zda situace předvídaná zákonem existuje či nikoliv, dál ji nikterak neposuzuje. Důvod je závažný přímo ze zákona.²⁰³ V druhém případě musí soud sice rovněž zjistit, zda jsou naplněny podmínky uvedených skutkových podstat, avšak i v případě, že podmínky naplněny jsou, je zcela na jeho uvážení, zda rozhodne, že se jedná opravdu o natolik závažný důvod, pro který by mohl svým rozhodnutím zúžit nebo zrušit společné jmění manželů. Soud tak musí zkoumat intenzitu závažnosti. Povinnost tvrdit a rovněž prokázat existenci takového závažného důvodu má ten manžel, jenž se obrací na soud, aby na jeho návrh rozhodl o modifikaci či zrušení společného jmění. Jedná se o projev toho, že je rozhodováno ve sporném řízení. Skutečnost, zda je důvod opravdu závažný, musí však vždy posoudit a zhodnotit soud.²⁰⁴

4.1.1 Důvody, které musí soud posoudit jako závažné vždy

První zákonem vymezenou situací, kterou je třeba považovat vždy za závažný důvod, pro nějž soud na návrh manžela zúží rozsah společného jmění nebo ho zruší, je skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu.²⁰⁵ Půjde o případ, kdy věřitel má pohledávku, jejímž výlučným dlužníkem je jeden z manželů. Samotný dluh tak není součástí společného jmění. Věřitel požaduje po manželu – dlužníkovi zajištění jeho pohledávky v hodnotě vyšší, než je hodnota dlužníkovy výhradního majetku. Účelem tohoto ustanovení je tak vyloučení možnosti postihnout majetek náležející do společného jmění manželů pro případ, že výhradní majetek manžela poskytujícího zajištění nebude postačovat k uspokojení věřitele. Zjišťovaná bude zejména hodnota výhradního majetku dlužného manžela, nikoli společného jmění.²⁰⁶

Dalším zákonem upraveným závažným důvodem je skutečnost, že manžela lze považovat za marnotratného. Marnotratnost není zákonem nijak vymezena. V dřívějších úpravách byl za marnotratníka považován ten, kdo vydával sebe nebo svou rodinu nebezpečí hmotné nouze zejména nesmyslným plýtváním majetkem, zadlužováním se k uspokojování nesmyslných potřeb.²⁰⁷ K tomu, aby soud shledal existenci tohoto závažného důvodu, je zapotřebí, aby důvody marnotratnosti trvaly po určitou delší dobu. Marnotratnost je tedy vymežována jako určitý charakterový stav projevující se nehospodárným nakládáním s vlastním majetkem, přičemž není

---

²⁰³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 172.

²⁰⁴ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, s. 473.

²⁰⁵ viz ust. § 724 odst. 2 OZ

²⁰⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 173.

²⁰⁷ TILSCH, E. *Občanské právo: část všeobecná.* Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2012, s. 125.

podstatné, zda se takovéto jednání jednoho z manželů již negativně projevilo ve vztahu ke společnému jmění, či nikoliv. Za marnotratné chování lze považovat i poskytování častých nebo nepřiměřeně cenných darů, nedbalý výkon vlastnického práva, kterým ucházejí peníze nebo i spotřebovávání prostředků k uspokojování závislosti na drogách, jakož i alkoholu, ale i závislost na nakupování.²⁰⁸

Behr ve svém článku jako jedno z možných řešení, jak zachovat společné jmění a neohrozit denní uspokojování potřeb rodiny, v případě, že jeden z manželů ohrožuje sebe a rodinu hmotnou nouzí nebo předlužením, neboť trpí poruchou zvanou „shopaholismus“, uvádí právě podání návrhu na zúžení rozsahu společného jmění, anebo zrušení.²⁰⁹ Posouzení soudu, zda lze manžela považovat za marnotratného či nikoli, bude však úkolem obtížným. Ne vždy lze usuzovat na marnotratnost pouze z objemu prostředků, které takový manžel vynakládá či z potřeby nebo nepotřeby věcí, jež pořizuje.²¹⁰

Třetím závažným důvodem předvídaným zákonem je, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Nepřiměřené riziko je opět zákonem blíže nedefinovaný pojem, vždy tedy bude záviset na soudu, jak posoudí konkrétní případy. Může se jednat o rizika, jež manžel na sebe bere při svém podnikání, ale i při jiných nepodnikatelských činnostech (např. zapůjčování peněz na vysoký úrok, ovšem s nejistou návratností jistiny), koná-li tak soustavně nebo opakovaně.²¹¹ Takováto rizika může přitom manžel podstupovat nejen s ohledem na společné jmění manželů, ale i s ohledem na své výhradní jmění.

4.1.2 Důvody, které může soud posoudit jako závažné

V ustanovení § 724 odst. 2 OZ jsou popsány další dvě skutkové situace, kdy mohou, ale nemusí být naplněna kritéria závažného důvodu. Jedná se tak o fakultativně závažné důvody, jejichž výčet je v zákonu demonstrativní. I když je prokázána existence daného skutkového základu, je na uvážení soudu, zda takový případ shledá závažným důvodem či nikoliv. Dle důvodové zprávy „*to, zda v daném případě je ta či ona skutečnost nebo okolnost natolik významná, aby ji bylo třeba zohlednit právě jako důvod podmiňující modifikaci zákonného rozsahu společného jmění, však vždy zůstane toliko na uvážení soudu*“.²¹² Za závažný důvod tak může být shledáno to, že manžel začal podnikat nebo, že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.

²⁰⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 268.

²⁰⁹ BEHR, T. *Ochrana před marnotratnou ženou*. Rodinné listy, 2015, č. 4, s. 4.

²¹⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 173.

²¹¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 268.

²¹² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 318.

V prvním případě je nutné, aby manžel započal s činností, která naplňuje zákonné znaky podnikání podle ustanovení § 420 odst. 1 OZ. Skutečnost, že manžel získal pouze k oprávnění k určité podnikatelské činnosti, ještě nenaplňuje uvedenou skutkovou podstatu, která může být ostatně naplněna, i když manžel podniká neoprávněně.²¹³

Závažným důvodem rovněž může být situace, kdy se manžel stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby. Nejčastěji bude manžel v postavení společníka veřejné obchodní společnosti (§ 95 odst. 1 ZOK), komplementáře v komanditní společnosti (§ 118 odst. 2 ZOK). Neomezeně ručícím společníkem bude manžel i jako člen evropského hospodářského zájmového sdružení, jehož členové obecně ručí stejně jako právě společníci veřejné obchodní společnosti (§ 7 zákona č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení).²¹⁴

4.1.3 Jiné případy

Je však třeba mít na paměti, že výčet skutkových situací, které mohou být soudem posouzeny jako závažné důvody, není zákonem stanoven taxativně. V případě, že v konkrétní situaci se nebude jednat o žádný z těchto důvodů vymezených v § 724 odst. 2 OZ, bude na soudu, aby danou situaci manželů zhodnotil a rozhodl, zda jiný důvod než uvedený v tomto ustanovení, je takové intenzity, aby mohl rozhodnout na návrh manžela o modifikaci společného jmění. Uvedené potvrzuje například Krajský soud v Českých Budějovicích a dále ve svém rozsudku shodně se soudem prvního stupně vymezuje, že dostatečně závažným důvodem může být také ve svém souhrnu „*dlouhotrvající oddělené žití a hospodaření manželů, jejich vzájemná neinformovanost o nakládání s majetkovými hodnotami ve společném jmění, neshoda o plnění společných závazků a zahájení řízení o rozvod jedním z manželů*“.²¹⁵

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí k závažným důvodům uvedl následující: „*Samotné oddělené soužití manželů a nezáměr o další zachování manželství, jenž je navenek demonstrován probíhajícím rozvodovým řízením, nejsou skutečnostmi, jež by samy o sobě představovaly vážný důvod pro zúžení či zrušení SJM. K nim musí přistoupit skutečnost další, která je svou intenzitou způsobilá ovlivnit manželské majetkové společenství, a to jak co do rozsahu, tak i hodnoty předmětu společného majetku, nebo skutečnost mající vliv na správu společného majetku či hospodaření s ním. Na rozsahu či hodnotu společného majetku tak bude mít nepochybně vliv takové jednání jednoho z manželů, v jehož důsledku dochází k bezdůvodnému rozprodávání či zadlužování společného majetku, k neúměrnému zatěžování majetku, například zástavním právem či jiným způsobem zajištění, popřípadě dochází ke stavu, kdy společný majetek oproti obvyklému běhu věcí,*

²¹³ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 87.

²¹⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 218.

²¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. listopadu 2016, sp. zn. 5 Co 1688/2016: „*Výčet závažných důvodů uvedených ve druhém odstavci § 724 o.z. není taxativní a společné jmění lze zrušit (zúžit) i z jiného závažného důvodu.*“

*který by bylo možné očekávat, nebude dále rozmnožován. Důvodem negativně postihujícím správu či hospodaření se společným majetkem musí potom být neshoda, která podstatným způsobem využití či nakládání se společnými věcmi či právy ztěžuje do té míry, že je způsobilá přivodit vznik závažné či těžko nahraditelné újmy na věci či právu, na právech jednoho z manželů, popřípadě i na společném majetku jako celku. Závadné jednání jednoho z manželů či podstatná neshoda při hospodaření se společným majetkem musejí být již existující či reálně hrozící a jako takové musejí být soudem nepochybně zjištěny.*²¹⁶

Již dřívější judikatura shledala dostatečnou závažnost v případě, že spolu manželé dlouhodobě nevedou společnou domácnost, že se na podstatných záležitostech hospodaření se společnými věcmi nemohou dohodnout a že probíhá řízení o rozvod jejich manželství.²¹⁷

4.2 Změna režimu založeného rozhodnutím soudu

Režim založený rozhodnutím soudu lze změnit smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu.²¹⁸ Zákonným pravidlem je tak stanovena vzájemná prostupitelnost a zaměnitelnost manželských majetkových režimů, režim založený rozhodnutím soudu lze napříště změněn jak soudním rozhodnutím, tak smlouvou manželů. Uvedené možnosti jsou právně rovnocenné.²¹⁹ V zákonné úpravě se tak naplno projevují principy autonomie vůle a smluvní svobody, jakožto principy stěžejní pro občanské právo. Manželům je zásadně ponecháno na vůli, aby i v případě, že došlo k zúžení rozsahu společného jmění nebo jeho zrušení soudním rozhodnutím, mohli tento režim svou vzájemnou dohodou změnit, a naopak, aby to, co bylo stanoveno vzájemnou dohodou, mohlo být změněno soudním rozhodnutím.²²⁰

Manželé mohou změnit dosavadní režim založený rozhodnutím soudu smlouvou, zákon v takovém případě manželé nijak neomezuje, mohou se vrátit opět k zákonnému režimu, tak i k jiné smluvní modifikaci, případně mohou společné jmění zrušit, byl-li soudem pouze zúžen jeho rozsah. Je to v zásadě na jejich svobodné vůli. Smlouva měnící režim založený rozhodnutím soudu však musí mít zákonem stanovené náležitosti (dle ustanovení § 716 a násl. OZ). V případě, že jeden z manželů chce dosáhnout změny režimu založeného již předchozím rozhodnutím soudu opět soudním rozhodnutím, je třeba, aby podal návrh k soudu. Manžel může svým návrhem usilovat jak o obnovení zrušení společného jmění, tak o navrácení předešlého rozsahu společného jmění. Manžel může rovněž požadovat další zúžení společného jmění, avšak v takovém případě by se měl

---

²¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. října 2016, sp. zn. 22 cdo 373/2015

²¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004

²¹⁸ viz ust. § 725 OZ

²¹⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 174-175.

²²⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975).* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 172.

jeho návrh opírat o jiný skutkový základ, aby v rozhodnutí soudu nebránila překážka věci pravomocně rozhodnuté.²²¹

4.3 Obnova a rozšíření společného jmění rozhodnutím soudu

S otázkou možnosti změny režimu založeného rozhodnutím soudu úzce souvisí problematika obnovy a rozšíření společného jmění rozhodnutím soudu, jež je obsažena v ustanovení následujícím, konkrétně v § 726 OZ. I v případě, že došlo ke zrušení společného jmění soudem, soud jej může obnovit. Soud tak rozhodne zejména, pomínou-li důvody zrušení společného jmění. To samé pak platí i v situaci, kdy manžel navrhne, aby společné jmění, jehož rozsah byl soudním rozhodnutím zúžen, bylo rozšířeno do zákonného rozsahu.²²²

Aby bylo zaniklé společné jmění obnoveno či zúžené společné jmění rozšířeno, je nutné, aby jeden z manželů, ať už ten, proti němuž návrh na zúžení rozsahu společného jmění, anebo jeho zrušení, směřoval, nebo ten, který návrh podával naposledy, podal k soudu návrh (žalobu).²²³ Jiná osoba návrh podat nemůže.

Rozhoduje-li soud na návrh jednoho z manželů o obnovu společného jmění nebo jeho rozšíření, byl-li v minulosti jeho rozsah zúžen, rozhodne zejména tehdy, když pomínou důvody zrušení společného jmění. Z dikce zákona tak plyne, že soud může rozhodnout o obnově společného nebo o rozšíření dříve zúženého společného jmění i z odlišného důvodu, než je pomínutí důvodů, jež vedly ke zrušení nebo zúžení společného jmění.²²⁴

Znění ustanovení § 726 odst. 1 OZ ovšem vyvolává otázku, do jakého rozsahu má být společné jmění obnoveno. V případě rozšíření společného jmění zákon výslovně mluví o zákonném rozsahu, nikoliv však v případě obnovy. Má být obnoveno do podoby, jakou mělo před zrušením či snad do zmíněného zákonného rozsahu? V tomto ohledu je spíše příhodnější se přiklonit k závěru, že soud obnovuje zrušené společné jmění do zákonného rozsahu, neboť fakticky se obnovou rozumí vznik nového společného jmění, nejedná se o pokračování společného jmění manželů, jaké tu existovalo před jeho zrušením. Po obnově tak dochází zcela nového společného jmění.²²⁵

V ustanovení § 726 odst. 2 OZ je rovněž stanovena možnost soudu na návrh jednoho z manželů rozhodnout o obnovu společného jmění zaniklého ex lege, tedy ze zákona, pokud je to ovšem v zájmu obou manželů. Ačkoli to v zákoně není výslovně stanoveno, je nepochybné, že společné jmění v tomto případě nemůže být obnoveno jinak než právě soudním rozhodnutím. Takový závěr lze považovat za rozumný, smlouva v takovém případě nemůže být dostatečným

²²¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 272.

²²² viz ust. § 726 odst. 1 OZ

²²³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 176.

²²⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 122.

²²⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 124.

právním důvodem obnovení společného jmění. Zaniklo-li společné jmění určitým zásahem veřejné moci, je žádoucí, aby právě sama veřejná moc mohla rozhodnout i o obnovení. Soud rozhoduje pouze na návrh jednoho z manželů, přičemž jeho rozhodnutí má konstitutivní právní účinky a působí *ex nunc* (od okamžiku právní moci předmětného rozhodnutí).²²⁶

Předpokladem vydání rozhodnutí o obnovení společného jmění v takovém případě je, pokud je obnova v zájmu obou manželů. Aby soud mohl o obnově rozhodnout kladně, musí dojít ke zjištění, že takovýto zájem zde opravdu je, přičemž je nutné, aby obnova byla v zájmu nejen manžela podávajícího návrh, ale v zájmu obou manželů.²²⁷

4.4 Zákonné limity soudního rozhodnutí

Obdobně jako ustanovení § 719 OZ limituje smluvní modifikace zákonného majetkového režimu manželů, tak rovněž ustanovení § 727 odst. 1 a 2 OZ zakotvuje zákonné limity, kterými se soud při rozhodování o změně majetkového režimu společného jmění manželů musí řídit. Soud tak nemůže rozhodovat libovolně, ale musí nutně brát tyto zákonné překážky v potaz u všech rozhodnutí, která činí v souvislosti se společným jměním.²²⁸ Účelem zakotvení těchto zákonných limitů je především ochrana rodiny a třetích osob.

Rozhodnutím soudu nelze podle § 727 odst. 1 OZ vyloučit ani změnit ustanovení upravující obvyklé vybavení rodinné domácnosti. Jeho režim nalezneme v ustanovení § 698 OZ. Jedná se o „*soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejich členů*“.²²⁹ Soud je tak v rozhodování limitován tím, že se nemůže odchýlit od této zákonem stanovené úpravy.

Dále nesmí rozhodnutí o změně, zrušení nebo obnovení společného jmění svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu.²³⁰ Jedná se o pravidlo obdobné pravidlu zakotvenému v ustanovení § 719 odst. 1 OZ. Schopnost manžela zabezpečovat rodinu není zákonem blíže vymezena, ale dá se předpokládat, že soudním rozhodnutím nesmí být vyloučena schopnost manžela poskytovat členům rodiny výživné v případech stanovených zákonem.²³¹

Poslední zákonem stanovený limit je primárně určen na ochranu třetích osob. Dle ustanovení § 727 odst. 2 OZ se rozhodnutí soudu nesmí obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by s rozhodnutím souhlasila.

---

²²⁶ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 491.

²²⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 176.

²²⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 177.

²²⁹ viz ust. § 698 odst. 1 OZ

²³⁰ viz ust. § 727 odst. 2 OZ

²³¹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 126.

4.5 Správa v režimu založeného rozhodnutím soudu

Soudním rozhodnutím může být též upravena správa společného jmění manželů. Tuto možnost obecně zákon připouští v ustanovení § 728 OZ. Bude výhodná zejména v případech, kdy vzhledem k situaci manželů, není třeba rozhodnutí o zúžení rozsahu společného jmění nebo dokonce jeho zrušení. K tomu důvodová zpráva k OZ dodává, že „V dosavadní právní úpravě podobně ustanovení scházelo. Přitom se lze setkat se situacemi, kdy obtíže manželů v souvislosti se společným jměním není nutné řešit podstatněji způsoby.“²³²

Podobně jako zúžení rozsahu společného jmění nebo zrušení společného jmění soudním rozhodnutím může jeden z manželů dosáhnout úpravy správy společného jmění podáním návrhu (žaloby) k soudu. Aktivně legitimován k podání žaloby je ten manžel, k jehož ochraně má rozhodnutí o správě společného jmění směřovat, tedy ten, jenž je nějakým způsobem dotčen chováním nebo právním jednáním druhého manžela při správě společného jmění. V žalobě pak musí specifikovat, jaký způsob výkonu správy společného jmění navrhuje.²³³

Aby soud mohl o správě společného jmění rozhodnout, musí být především naplněny zákonem stanovené předpoklady, jejichž naplnění musí soud posoudit jako prejudiciální otázku. Jednou z podmínek je absence smlouvy uzavřené mezi manžely nebo snoubenci o správě toho, co je součástí společného jmění. Došlo-li již k uzavření takovéto smlouvy, není možné ji soudním rozhodnutím jakkoli nahradit či vyloučit. Na rozdíl od možnosti odchýlení se od režimu správy stanovené zákonem, není v zásadě možné se odchýlit od smluveného režimu správy. Druhou podmínkou, aby soud mohl svým rozhodnutím změnit správu společného jmění manželů, je skutečnost, že manžel (ten, proti němuž žaloba směřuje) jedná při správě společného jmění způsobem, který je ve zřejmém rozporu se zájmem druhého manžela, rodiny nebo rodinné domácnosti. Tak tomu bude nejčastěji při neefektivním nakládání s příjmy, jež jsou součástí společného jmění, také při častém nebo přílišném zavazování se k splacení dluhu při správě společného jmění. V rozporu se zájmy druhého manžela bude také jednání manžela – žalovaného, kterým nakládá se součástmi společného jmění, aniž by jakkoli přihlížel na potřeby žalujícího manžela.²³⁴

Soud musí dojít ke zjištění, že obě uvedené podmínky byly naplněny, přičemž je zapotřebí, aby byly splněny současně. Rozhodnutí soudu o správě v režimu založeném rozhodnutím soudu není evidováno ve veřejném seznamu, zde jsou evidována ve smyslu § 35j odst. 1 písm. b) NŘ pouze rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil či obnovil společné jmění nebo zúžil

---

²³² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 319.

²³³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 180.

²³⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 166.

jeho stávající rozsah anebo rozhodnutí, jímž došlo ke změně režimu založeného rozhodnutím soudu nebo režimu smluveného.

4.6 Evidence soudních rozhodnutí o manželském majetkovém režimu

Evidenci soudních rozhodnutí provádí spolu s evidencí smluv o manželském majetkovém režimu rovněž Notářská komora ČR. Právní úprava této evidence se nachází v notářském řádu. Podle § 35j odst. 1 písm. b) NŘ jsou rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah, anebo změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smluvený manželský majetkový režim evidovány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu. Dle § 35j odst. 3 NŘ se do rejstříku u rozhodnutí zapisuje datum vydání a právní moci rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu, spisovou značku takového rozhodnutí, označení soudu, který toto rozhodnutí vydal, a nakonec údaj o tom, zda soud společné jmění manželů zrušil nebo obnovil, zúžil jeho stávající rozsah, anebo manželský majetkový režim změnil. Dále pak mohou být zapsány údaje, jež byly stanovené předpisem Notářské komory ČR o Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Jedná se o veřejný seznam vedený Notářskou komorou v elektronické podobě, sestávající z rejstříku a sbírky listin. Založení rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu do sbírky listin pak bez dalšího provede Notářská komora na základě soudem zaslaného stejnopisu rozhodnutí bez odůvodnění v elektronické podobě.²³⁵ Soudní rozhodnutí jsou tak Notářské komoře zasilána automaticky, přičemž souhlas manželů k založení rozhodnutí do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu se obecně nevyžaduje.

Každý notář pak vydá každému na jeho žádost z této sbírky listin opis rozhodnutí soudu o změně manželského majetkového režimu anebo potvrzení o tom, že rozhodnutí soudu o změně manželského majetkového režimu nejsou v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zapsány.²³⁶

Založení soudního rozhodnutí o změně manželského majetkového režimu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu je obecně spojeno s významnými právními důsledky. Ustanovení § 35l odst. 1 NŘ uvádí, že je-li takové rozhodnutí do tohoto seznamu zapsáno, manželé se ho mohou dovolat vůči třetím osobám, i když tyto osoby s jejich obsahem nebyly nijak seznámeny.

4.6.1 Statistika evidovaných soudních rozhodnutí

---

²³⁵ viz ust. § 35k odst. 3 NŘ

²³⁶ viz ust. § 35l odst. 3 NŘ

Uvedená statistika soudních rozhodnutí zveřejněných v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu mi byla poskytnuta Notářskou komorou ČR. Jsou v ní zachyceny údaje od vzniku evidence, tedy od 1. ledna 2014, až do 6. listopadu 2017.

Ze statistiky vychází, že nejčastějším soudním rozhodnutím o společném jmění manželů, je rozhodnutí, kterým soud zúžil rozsah společného jmění manželů. Takové rozhodnutí je evidované v 425 případech. Naproti tomu velmi vzácně soud vydal rozhodnutí, jímž změnil manželský majetkový režim. Takto rozhodl pouze ve 2 případech. Rovněž velmi zřídka soud rozhodl o obnově společného jmění, pouze v 13 případech. Druhým nejčastějším rozhodnutím je rozhodnutí, jímž soud společné jmění manželů zrušil. V tomto případě je evidováno na 181 rozhodnutí. Dále statistika uvádí tzv. jiná rozhodnutí, jímž soud rozhodoval v 92 případech. Evidováno je tak k 6. listopadu 2017 celkem 713 soudních rozhodnutí.²³⁷

---

²³⁷ Statistické údaje poskytnuté Notářskou komorou ČR z e-mailové adresy zdenka.kamarytova@nkcr.cz [cit. 2017-11-12]

5 Ochrana třetích osob a postih společného jmění manželů

Obsahem společného jmění manželů jsou nejen aktiva, ale rovněž i pasiva, tedy dluhy. Jejich výklad je předmětem kapitoly druhé této práce. S problematikou dluhů, ať už se jedná o otázky spojené s tím, jaké dluhy jsou součástí společného jmění a jaké nikoliv, úzce souvisí problematika ochrany třetích osob, tedy osob, které nejsou subjekty daného manželského majetkového společenství. Jedná se především o osoby stojící na druhé straně závazkového právního poměru, tedy o věřitele. Mohou nastat situace, kdy dlužníkem v daném právním poměru budou oba manželé, dluh tak bude součástí společného jmění, ale i situace, kdy výhradním dlužníkem bude pouze jeden z manželů. Pravidla zakotvená v ustanoveních § 731 OZ až § 734 OZ jsou věnována právě ochraně takovýchto osob, ale také, jak bude vyloženo dále, ochraně tzv. nedlužného manžela. Řeší obecně otázku, z jakého majetku lze dluhy manželů uspokojit.

Předmětem této kapitoly je tak nejen ochrana třetích osob jako taková, ale i právní ochrana, resp. obrana manžela v souvislosti s vymáháním výhradních dluhů druhého manžela. Část kapitoly je také věnovaná dluhům společným, patřícím do společného jmění manželů.

5.1 Výhradní dluh jednoho z manželů a společný dluh manželů

Výhradním dluhem rozumíme dluh pouze jednoho z manželů, který je součástí jeho vlastního jmění, do společného jmění manželů tak nepatří. Může se jednat o dluh vzniklý jak před uzavřením manželství, tak za jeho trvání. Výhradní dluhy jednoho z manželů vzniklé za trvání manželství mohou být dluhy převzaté manželem bez souhlasu druhého manžela, ledaže se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny, dluhy vzniklé jiným způsobem než právě převzetím, anebo dluhy týkající se výhradního majetku onoho manžela v rozsahu přesahujícím zisk z předmětného majetku, kterýžto spadá do společného jmění manželů.²³⁸

Manžel za své výhradní dluhy samozřejmě odpovídá. Takovéto dluhy by měly být vždy přednostně uspokojeny z výhradního majetku dlužného manžela. Výhradní dluh je však možné za zákonem stanovených podmínek uspokojit i z majetku náležejícího do společného jmění manželů. Podmínky, za nichž lze postihnout i společné jmění manželů k uspokojení dluhu, který je dluhem výhradním jednoho z manželů, jsou stanoveny především v ustanoveních § 731 a 732 OZ.

Ač zákon takový požadavek výslovně neuvádí, platí, že majetek ve společném jmění manželů by měl být pro výhradní dluh jednoho z manželů postihnout až v tom okamžiku, kdy není možné dluh uspokojit právě z výhradního majetku manžela. Lze-li dluh uspokojit z výhradního majetku, k postihu společného jmění manželů by se nemělo přistoupit, jeho postih je subsidiární. Subsidiarita postihu společného jmění vychází ze zásady přiměřenosti, která je pro vykonávací

---

²³⁸ viz ust. § 710 OZ

řízení příznačná. Podle ustanovení § 731 OZ vznikl-li takový výhradní dluh za trvání společného jmění, může se věřitel při případném výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co patří do společného jmění manželů. Zákonné pravidlo vychází předně z faktu, že majetek, který je součástí společného jmění, je i majetkem dlužného manžela, ač ten je omezen v tomto právu stejným právem druhého manžela. V případě, že výhradní dluh nebude možné uspokojit rovněž i z výhradního majetku manžela, lze se zaměřit a postihnout majetek náležející do společného jmění manželů.²³⁹ Vznikl-li tedy výhradní dluh jednoho z manželů za trvání manželství, při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci se lze uspokojit z celého společného jmění manželů.²⁴⁰

Zákonná úprava však reflektuje nejen zájem na straně věřitele, vůči němuž má manžel svůj výhradní dluh, ale rovněž i zájem druhého manžela, resp. nedlužného manžela. Zákon stanoví, že vznikl-li dluh jen jednoho z manželů proti vůli druhého manžela, který nesouhlas projevil vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno, a to dle ustanovení § 742 OZ. Uvedené platí i v případě povinnosti manžela plnit výživné nebo jde-li o dluh z protiprávního činu jen jednoho z manželů nebo v případě, že dluh jen jednoho z manželů vznikl před uzavřením manželství.²⁴¹

Účelem ustanovení § 731 OZ je postavit na jisto otázku možnosti věřitele uspokojit se i z majetku náležejícího do společného jmění, jde-li o dluh vzniklý za trvání společného jmění. Ustanovení § 732 OZ tuto otázku rovněž řeší, ale ohledně dluhů vzniklých před uzavřením manželství. Dle zákonné dikce obou ustanovení je nutno dospět k závěru, že výhradní dluh jednoho z manželů může být uspokojen ze společného jmění, ať už vznikl za trvání společného jmění nebo před jeho uzavřením. Vznikl-li však před uzavřením manželství, je věřitel oproti prvnímu případu ve své možnosti uspokojit se ze společného jmění omezen.

Jedná-li se o výhradní dluh jednoho z manželů vzniklý ještě před vznikem samotného manželství, je třeba aplikovat úpravu v ustanovení § 732 OZ. Věřitel se i v takovém případě může uspokojit z majetku náležejícího do společného jmění, avšak nyní již v omezeném rozsahu, nikoliv ze všech aktiv tvořících společné jmění manželů. Zákon na tomto místě zakotvuje ochranu nedlužného manžela, avšak bez toho, aniž by tím zároveň opustil ochranu třetí osoby, jež má zájem na tom, aby dluh vůči ní byl uspokojen. Věřitel je oprávněn se uspokojit z majetku ve společném jmění, avšak pouze do výše vypořádacího podílu dlužného manžela na společném jmění. Velikost tohoto vypořádacího podílu je stanovena dle obecných pravidel vypořádání společného jmění obsažených v § 742 OZ, aniž by fakticky ke zrušení společného jmění došlo. Jedná se pouze o jakési hypotetické vypořádání učiněné za účelem pouhého zjištění výše vypořádacího podílu.

---

²³⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 512-514.

²⁴⁰ HRABALOVÁ, R. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. Komorní listy. 2017, č. 2, s. 13.

²⁴¹ viz ust. § 732 OZ

Věřitel se může uspokojit z majetku, který by se v případě vypořádání společného jmění stal majetkem dlužného manžela a hypotetický vypořádací podíl nedlužného manžela tak není dotčen uspokojením výhradního dluhu. Věřitel je v této situaci sice stále více chráněn než nedlužný manžel, který samozřejmě musí strpět takovýto postih společného jmění, ale zákon v zásadě vychází z přesvědčení, že věřitel poté, co mu vznikne pohledávka vůči osobě, která dosud není v manželském svazku, očekává, že se jeho postavení nezhorší v případě, že taková osoba – dlužník uzavře později manželství. Navíc zákon dále předpokládá, že snoubenci před uzavřením manželství dostatečně zváží své majetkové poměry, a v případě, že je takové řešení na místě, si záležitosti ohledně budoucího společného jmění upraví smluvně.²⁴² To lze samozřejmě doporučit.

V ustanoveních věnující se ochraně třetích osob není výslovného ustanovení, které by řešilo vymáhání právě společných dluhů, tedy dluhů, jež jsou součástí společného jmění manželů. Lze však vycházet ze systematického výkladu předešlých ustanovení, zejména pak z úpravy zákonného režimu, a v neposlední řadě též ze samotné povahy těchto dluhů.

Do dluhů společných spadají ve smyslu ustanovení § 710 OZ dluhy převzaté za trvání manželství, kromě těch, které byly převzaty bez souhlasu druhého manžela, aniž by se zároveň jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Do společného jmění dále nepatří dluhy, které se týkají výhradního majetku jednoho z manželů v rozsahu, jenž přesahuje zisk z tohoto majetku. Blíže k tomu kapitola 2.5.1. této práce. Společné dluhy manželů však vznikají rovněž ze společných právních jednání, z nichž jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně.²⁴³

Pro vymožení společných dluhů může být postihnut majetek nacházející se ve společném jmění beze všeho.

5.2 Výkon rozhodnutí a exekuce a společné jmění manželů

Právní úprava postihu společného jmění v rámci soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce doznala v posledních letech častých změn. Jedná se obecně o velmi významnou a důležitou problematiku, která je však právě v důsledku opětovných novelizací veřejnosti nepřiliš jasná. V předmětných novelách je čitelná snaha zákonodárce najít optimální řešení v případech, kde se střetává zájem nedlužného manžela na zachování majetku ve společném a jeho výhradním jmění a zájem věřitelův na úplné uspokojení jeho pohledávky. Následující část této práce tak bude zaměřena právě na průběh soudního výkonu rozhodnutí a exekuce vedené proti dlužnému manželu pro vymožení jeho výhradního dluhu. A to především ve světle novely provedené zákonem č. 139/2015 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. července 2015. Touto novou právní úpravou dochází ke změně dosavadní koncepce vztahu výkonu rozhodnutí nebo exekuce a společného jmění manželů.

---

²⁴² MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 514-515 s.

²⁴³ viz ust. § 713 odst. 3 OZ

Novela rovněž přispěla ke sjednocení právní úpravy postihu společného jmění manželů v občanském soudním řádu a exekučním řádu.²⁴⁴

Novelu č. 139/2015 Sb. je třeba hodnotit více než kladně. Takto se k novele vyjádřil Robert Pelikán, dosavadní ministr spravedlnosti: „*Vítám, že poslanci podpořili návrh, který lépe upravuje exekuce týkající se společného jmění manželů. Není rozhodně spravedlivé, aby jeden z manželů byl postihován za nezodpovědné jednání svého partnera, který vytvořil dluhy a nesplácel je. Z praxe víme, že až deset procent stížností na zabavování majetku exekutory míří tímto směrem, což je dosti znepokojivé číslo.*“²⁴⁵ V tomto směru lze s ním lze souhlasit.

Otázky stále vyvstávající v této souvislosti jsou otázky spojené především s možností věřitele uspokojit se z majetku náležející do společného jmění, je-li výkon rozhodnutí nebo exekuce veden pouze proti jednomu z manželů pro jeho výhradní dluh, a dále především otázky spojené s možnou obranou a ochranou nedlužného manžela, která je samozřejmě v takovém případě na místě.

Soudní výkon rozhodnutí, jehož právní úpravu nalezneme v IV. části občanského soudního řádu, je prováděn soudem, naproti tomu řízení exekuční je prováděné dle exekučního řádu soudním exekutorem, který je k tomu pověřen exekučním soudem. Vztah mezi občanským soudním řádem a řádem exekučním je vztahem subsidiarity, občanský soudní řád představuje úpravu obecnou, zatímco exekuční řád úpravu zvláštní. Nestanoví-li exekuční řád jinak, použije rovněž i pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.²⁴⁶

Předmětná právní úprava postihu společného jmění manželů ve výkonu rozhodnutí nebo v exekuci je nyní soustředěna především v ustanoveních § 262a OSŘ, § 262b OSŘ a rovněž i ustanovení § 42 EŘ, § 55 EŘ a § 36 EŘ.

5.2.1 Ochrana nedlužného manžela

Co se týče ochrany manžela povinného, stěžejním právním ustanovením, které takovou ochranu zakládá, je ustanovení § 262a OSŘ pro soudní výkon rozhodnutí a v případě exekucí ustanovení § 42 EŘ. Tuto významnou právní ochranu zakotvila novela č. 139/2015 Sb.

Novela občanského soudního řádu v případě ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ stanovuje, že před samotným nařízením výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů soud povinně zjistí, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném dle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu anebo rozhodnutí o zrušení společného

²⁴⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 45.

²⁴⁵ Ministr Pelikán: Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím. Parlamentnilisty.cz, 1. 4. 2015. [online] [cit. 2017-11-05] Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>

²⁴⁶ viz ust. § 55 odst. 1 EŘ

jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu, anebo dohoda nebo rozhodnutí soudu o změně smluveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu.

Před účinností novelizace nebyl takovýto postup nijak soudu ani soudnímu exekutorovi ukládán. Podle nové právní úpravy je tomu však jinak a soud i soudní exekutor jsou z moci úřední povinni zjistit, zda dané listiny existují. Soud tak učiní dříve, než dojde k nařízení výkonu rozhodnutí, soudní exekutor před vydáním exekučního příkazu. Manžel povinného v tomto ohledu nemusí podávat žádný zvláštní procesní návrh.²⁴⁷

Pokud soud nebo soudní exekutor zjistí, že takováto listina, ať už modifikační smlouva anebo rozhodnutí soudu, je evidována, je povinen z obsahu této listiny vycházet, jde-li o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého po jejím zápisu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu nebo jde-li o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého před jejím zápisem a vyslovil-li s tím souhlas oprávněný.²⁴⁸

Majetek, který není dle příslušné smlouvy o manželském majetkovém režimu nebo soudního rozhodnutí modifikujícího společné jmění, součástí společného jmění manželů, nemůže být předmětem výkonu rozhodnutí ani exekuce. Jeho výkon rozhodnutí nemůže být nařízen, ani nemůže být ve vztahu k němu vydán soudním exekutorem exekuční příkaz. Manžel povinného je tak chráněn již v této fázi. Soudní exekutor při identifikaci majetku, který má být postižen samozřejmě uložené listiny, musí dbát této modifikace a nepostihovat majetek, jenž do společného jmění nepatří. Na majetek, který je na základě smluvní modifikace nebo modifikace rozhodnutím soudu majetkem výhradním nedlužného manžela, nelze rovněž uplatnit tzv. generální inhibitorium ve smyslu ustanovení § 44a EŘ.

V případě, že není možné zjistit okamžik vzniku závazku z titulu pro výkon rozhodnutí nebo z listiny evidované v Seznamu smluv o manželském majetkovém režimu, má se za to, že takový závazek vznikl před zápisem do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.²⁴⁹ Tím je zákonem stanovená vyvratitelná domněnka ohledně vzniku závazku. V ostatních případech, tedy v případech, kdy příslušná smlouva o manželském majetkovém režimu ani soudní rozhodnutí modifikující nebo rušící zákonný režim nebyly registrovány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, lze výkon rozhodnutí nařídit i na majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl zákonný režim společného jmění manželů změněn.²⁵⁰ Uvedené platí obdobně v případě exekuce.²⁵¹ Navíc platí, že je-li výhradní dluh dluhem, pro který lze nařídit výkon rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů, výkon rozhodnutí je možné vést

---

²⁴⁷ POHL, T. *Změny právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce podle legislativních novel*. Obchodní právo, 2015, č. 11, s. 389.

²⁴⁸ viz ust. § 262a odst. 2 OSŘ, § 42 odst. 2 EŘ

²⁴⁹ viz ust. § 262a odst. 2 OSŘ

²⁵⁰ viz ust. § 262a odst. 3 OSŘ

²⁵¹ viz ust. § 42 odst. 2 a odst. 3 EŘ

příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného.²⁵² Nicméně i v tomto případě, jak bude níže rozvedeno, došlo novelou č. 139/2015 Sb. ke zvýšení ochrany nedlužného manžela.²⁵³

Není-li případná modifikace společného jmění manželů evidovaná v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, soud při nařízení výkonu rozhodnutí a soudní exekutor při vydání exekučního příkazu se řídí úpravou zákonného režimu společného jmění manželů. Nedlužný manžel se však může bránit, jde-li zejména o vydobytí manželova výhradního dluhu, který vznikl ještě před uzavřením manželství. Zákon mu přiznává některé obranné nástroje, o nichž bude pojednáno v následující podkapitole.

5.2.2 Obrana nedlužného manžela

Za součást obrany nedlužného manžela lze jistě považovat jeho účast na vykonávacím řízení. Do účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. byl nedlužný manžel účastníkem soudního výkonu rozhodnutí v případě, kdy byly dle tehdy účinného ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů. Manžel byl však účastníkem řízení pouze ve vztahu ke konkrétním postiženým majetkovým hodnotám. V případě exekuce, byla-li dle tehdy účinného ustanovení § 36 odst. 2 EŘ exekučním příkazem postižena součást společného jmění manželů, byl účastníkem exekučního řízení i manžel povinného, ale pouze ve vztahu k této součásti.

Dojde-li po účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. k situaci, kdy je soudním výkonem rozhodnutí postižen majetek nedlužného manžela, tedy manžela povinného, anebo majetek náležející do společného jmění manželů, je podle § 255 odst. 2 OSŘ účastníkem řízení o soudní výkon rozhodnutí rovněž manžel povinného. Uvedené platí i v případě řízení exekučního, jehož účastníkem je rovněž manžel povinného.²⁵⁴ Ten tak není nadále účastníkem vykonávacího řízení pouze ve vztahu k vymezené součásti majetku. Zákon zakotvením tohoto procesního účastenství velmi posílil pozici nedlužného manžela. Ten je účastníkem po celou dobu trvání výkonu rozhodnutí nebo exekučního řízení.

Před novelou provedenou zákonem č. 139/2015 Sb. byla hlavním prostředkem obrany nedlužného manžela vylučovací (excidanční) žaloba. Možnost podání této žaloby byla stanovena v dnes již zrušeném ustanovení § 267 odst. 2 a 3 OSŘ.

Vylučovací žalobu lze zařadit mezi tzv. incidenční spory, spory, které jsou vyvolané vykonávacím řízením. Ač je potřeba podání žaloby vyvolaná právě vykonávacím řízením, nelze ji v tomto řízení vyřešit, v opačném případě by to mohlo pro třetí osobu znamenat porušení jejího práva na spravedlivý proces. Jedná se v zásadě o zvláštní žalobu, která se obecně uplatní jak při soudním výkonu rozhodnutí, tak v řízení exekučním. Žaloba slouží obraně třetí osoby (nikoli

---

²⁵² viz ust. § 262a odst. 4 OSŘ, pro exekuci viz ust. § 42 odst. 4 EŘ

²⁵³ viz ust. § 304b odst. 4 OSŘ

²⁵⁴ viz ust. § 36 EŘ

povinného a oprávněného), které svědčí právo k věci, jež má být výkonem rozhodnutí postižena. Žaloba je nástrojem, jímž třetí osoba prokazuje vůči oprávněnému, že její právo k věci brání výkonu rozhodnutí nebo exekuci. Řízení o žalobě je nalézacím řízením sporným.²⁵⁵

Nicméně, již zmíněná novelizace provedená zákonem č. 139/2015 Sb. ke dni 1. července 2015 od této možnosti obrany nedlužného manžela upustila a došlo tak ke zrušení ustanovení § 262 odst. 2 a 3 OSŘ. Důvodů pro tak razantní krok bylo více.

Vylučovací žaloba byla v mnohých případech velmi zdoluhavým procesem, řízení se mohlo protáhnout až na několik let. Právě kvůli rychlosti a hospodárnosti nebyla považována za ideální řešení. Často se stávalo, že se sám soudní exekutor v rámci exekučního řízení o paralelně probíhajícím excindačním řízení vůbec nedozvěděl, a to samozřejmě s sebou neslo další negativní následky ohledně majetku, kterýžto měl být na základě vylučovací žaloby vyloučen.²⁵⁶

V důsledku novelizace bylo do občanského soudního řádu včleněno nové ustanovení § 262b OSŘ, které namísto vylučovací žaloby jako obraného prostředku nedlužného manžela výslovně připouští možnost podání návrhu na úplné nebo částečné zastavení výkonu rozhodnutí nedlužným manželem. Skutečnost, že vylučovací žaloba není již nadále obranným prostředkem, potvrdil i Krajský soud v Hradci Králové, který ve svém rozhodnutí konstatuje následující: „*Návrh manžela povinného na zastavení exekuce na majetek patřící do SJM dle § 262b o. s. ř. současně od 1. 7. 2015 nahrazuje jeho možnost podat vylučovací žalobu dle ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř., které naopak bylo z. č. 139/2015 Sb. ke dni 30. 6. 2015 bez náhrady zrušeno*“.²⁵⁷

Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí je tak novým obranným nástrojem nedlužného manžela. Podle prvního odstavce uvedeného ustanovení v situaci, kdy je výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, nežli připouští zvláštní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se nedlužný manžel domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. O možnosti podání takového návrhu musí být manžel povinného poučen soudem.

K pojmu „zvláštní právní předpis“ se již stihl vyjádřit Nejvyšší soud ČR. Konstatoval, že: „*Zvláštním právním předpisem ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 o. s. ř., na jehož základ soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (soudního výkonu rozhodnutí)*“.²⁵⁸ Dále v uvedeném usnesení stanovil, že předmětný návrh manžela povinného na zastavení exekuce má být projednán podle ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ a to ve znění novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 139/2015

²⁵⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 35-36.

²⁵⁶ HRABALOVÁ, R. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. Komorní listy. 2017, č. 2, s. 17.

²⁵⁷ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. září 2015, sp. zn. 24Co 353/2015

²⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016

Sb. Takto má být návrh projednán bez ohledu na to, kdy byly dosud pravomocně neskončená exekuce nebo též soudní výkon rozhodnutí zahájeny.

Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí dle § 262b odst. 2 OSŘ manžel podá v takové situaci, kdy mezi manželi došlo dříve k určité modifikaci společného jmění, přičemž v důsledku provedené modifikace se majetek, který je postižen výkonem rozhodnutí, stal výhradním majetkem povinného manžela, a tudíž nesmí být postižen pro vymožení dluhu povinného manžela. Takováto modifikace však musí být vůči oprávněnému účinná. Manžel se může svým návrhem domáhat částečného nebo úplného zastavení výkonu rozhodnutí. Pokud je výkonem rozhodnutí postižen pouze majetek, který být postižen nesmí, nedlužný manžel podá návrh na zastavení výkonu rozhodnutí v celém rozsahu. Je-li však výkonem rozhodnutí postižen tento majetek jen částečně, to znamená, že další postižený majetek být postižen může, manžel podá návrh na částečné zastavení výkonu rozhodnutí.²⁵⁹ Je však třeba zdůraznit povinnost soudu a soudního exekutora řídit se ustanovením § 262a OSŘ.

Nedlužný manžel návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí však nejvíce využije v situaci, kdy má dojít k tzv. hypotetickému vypořádání společného jmění ve smyslu ustanovení § 732 OZ. O tzv. hypotetickém vypořádání bude pojednáno v samostatné podkapitole.

Je třeba dodat, že návrh manžela povinného však nemá odkladný účinek a v případě, že soudní exekutor nevyhoví ve lhůtě 15 dnů, zákon nestanovuje exekučnímu soudu žádnou lhůtu, v jaké je třeba o návrhu manžela povinného rozhodnout. V rozsahu majetku, který zůstává sporným, může dojít k provedení exekuce. V tomto případě navrhuje autorka článku *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*, Rita Hrabalová, exekutorská koncipientka, další obranný prostředek, a to návrh na odklad exekuce ve smyslu § 54 EŘ.²⁶⁰

5.2.3 Postižení výhradního majetku nedlužného manžela

Novela č. 139/2015 Sb. se též podstatným způsobem dotkla možnosti postižení výhradního majetku nedlužného manžela, pokud jde o dluh patřící do společného jmění manželů a výhradní dluh jednoho z manželů. Po účinnosti novely lze výkonem rozhodnutí postihnout pouze pohledávku z účtu manžela povinného u peněžního ústavu. Před účinností novely zákon připouštěl nařídít výkon rozhodnutí nebo vést exekuci kromě přikázání peněžité pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, rovněž srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, přikázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného, týkal-li se vydobytí dluhu, který patřil do společného jmění

---

²⁵⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 523.

²⁶⁰ HRABALOVÁ, R. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. Komorní listy, 2017, č. 2, s. 18.

manželů.²⁶¹ Podle Pelikána „Nově nastavujeme systém tak, abychom na jedné straně ochránili věřitele, jejichž zájmy by mohly být poškozeny, pokud by nebylo vůbec možné postihnout peněžní prostředky na účtu manžela, na straně druhé však myslíme i na ochranu manžela dlužníka, který si ani nemusí být vědom existence titulu pro výkon rozhodnutí a při zablokování účtu může např. ztratit schopnost splácet své úvěry apod.“²⁶²

Podle ustanovení § 262a odst. 4 OSŘ lze vést výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze nařídit výkon rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů. Jedná se o ustanovení zakotvené novelou č. 139/2015 Sb. Na uvedené pravidlo navazuje ustanovení § 262b odst. 2 OSŘ, jež konstatuje, že nařízený výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného bude zastaven v tom případě, nejsou-li na předmětném účtu ani z části uloženy peněžní prostředky, jež by jinak náležely do společného jmění manželů. Není-li však prokázán opak, má se za to, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů. Právní zakotvení možnosti postihu pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu v případě exekuce nalezneme v ustanovení § 42 odst. 4 EŘ.

Novela č. 139/2015 Sb. se projevila též v samotné právní úpravě příkázání pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu jako jednoho ze způsobů uspokojení peněžité pohledávky oprávněného. Manželu povinného byla novelou poskytnuta větší ochrana v případě, že je výkonem rozhodnutí podle § 262a odst. 2 OSŘ poškozen. Podle ustanovení § 304b odst. 4 OSŘ se zákazy stanovené v § 304 odst. 1 a 3 OSŘ (tzv. arrestatorium a inhibitorium) nevztahují na částku ve výši poloviny peněžních prostředků, které byly na účtu v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Zákonem stanovenou podmínkou je, že uvedená částka převyšuje vymáhanou částku včetně jejího příslušenství. Peněžní prostředky pak peněžní ústav manželovi povinného na jeho žádost vyplatí. Soud je zásadně povinen o tomto manžela povinného poučít. Ochrana manžela tak spočívá v právním zakotvení možnosti ponechání práva nakládat s polovinou peněžních prostředků na jeho účtu.²⁶³²⁶⁴

V případě, že na účtu manžela povinného žádné prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů, uloženy nejsou, manžel povinného může užít jeden z prostředků své obrany a podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (nebo exekuce) příkázáním pohledávky

²⁶¹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 274.

²⁶² Ministr Pelikán: Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím. *Parlamentnilisty.cz*, 1. 4. 2015. [online] [cit. 2017-11-05] Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>

²⁶³ BENEŠOVÁ, E. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu?*. Právo a rodina, 2015, č. 8, s. 2.

²⁶⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 87-89.

z jeho účtu ve smyslu ustanovení § 262b odst. 2 OSŘ.²⁶⁵ Nenáleží-li peněžní prostředky na účtu povinného manžela do společného jmění, je on sám povinen tuto skutečnost dokázat, důkazní břemeno stíhá jeho. Prokáže-li manžel povinného tuto skutečnost, soud výkon rozhodnutí zastaví (soudní exekutor zastaví exekuci).²⁶⁶ Jestliže by však na předmětný účet manžela povinného docházely platby, jež by jinak patřily do společného jmění manželů, k zastavení výkonu rozhodnutí nedojde.²⁶⁷

Nicméně k ochraně věřitele lze dodat, že možnost postihu pohledávky z účtu manžela povinného především pamatuje na situace, kdy na předmětný účet povinného manžela plynou záměrně všechna plnění druhého manžela, která by jinak náležela právě do společného jmění manželů. Cílem je zamezit situacím, kdy účelem takového plynutí peněz na účet manžela povinného by bylo ztížení vymáhání pohledávky, tedy skrývání prostředků, jež by za normálních okolností byly postiženy výkonem rozhodnutí.²⁶⁸

5.3 Hypotetické vypořádání společného jmění manželů

O tzv. hypotetickém vypořádání společného jmění manželů bylo učiněno několik poznámek v podkapitolách předešlých, a to především v souvislosti s výhradním dluhem jednoho z manželů vzniklého před samotným uzavřením manželství. Jedná se o institut zákonem zakotvený v ustanovení § 732 OZ, jenž významným způsobem chrání manžela, ale notnou měrou zároveň i samotného věřitele.

V ustanovení § 732 OZ lze nalézt podmínky, za nichž může dojít k hypotetickému vypořádání společného jmění, kteréžto se vztahuje pouze na tomto místě výslovně uvedené výlučné dluhy. Jsou jimi dluhy jen jednoho z manželů, které vznikly proti vůli druhého manžela, jenž projevil nesouhlas vůči věřiteli bez zbytečného odkladu, také výlučné dluhy vzniklé z povinnosti manžela plnit výživné, dluhy z protiprávního činu jednoho z manželů a konečně výlučné dluhy, které vznikly ještě před uzavřením manželství.

Jak již bylo uvedeno, hypotetické vypořádání, ač provedené dle obecného ustanovení § 742 OZ, není běžným vypořádáním, není zejména spojené se zánikem manželství, ale spíše toliko s vykonávacím řízením. Pokud došlo ke vzniku některého z uvedených dluhů, může být ve smyslu ustanovení § 732 OZ společné jmění manželů postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno dle § 742 OZ. Znamená na to, že jednalo se o dluh uvedený v ustanovení § 732 OZ, věřitel se může uspokojit nikoliv z celého majetku

---

²⁶⁵ KASÍKOVÁ, Martina. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 274 – 275.

²⁶⁶ HRABALOVÁ, R. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. Komorní listy. 2017, č. 2, s. 18.

²⁶⁷ BENEŠOVÁ, E. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu?*. Právo a rodina, 2015, č. 8, s. 2.

²⁶⁸ BENEŠOVÁ, E. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu?*. Právo a rodina, 2015, č. 8, s. 2.

náležící do společného jmění manželů, avšak pouze z vypořádacího podílu dlužného manžela, jenž byl určen právě na základě hypotetického vypořádání společného jmění.²⁶⁹

V případě výlučného dluhu vzniklého z povinnosti manžela plnit výživné, dluhu z protiprávního činu a také dluhu, který vznikl před uzavřením manželství, platí, že u nich dochází k hypotetickému vypořádání ze zákona, tedy *ex lege*, bez toho, aby se ho manžel musel dovolávat.²⁷⁰

Ovšem jiná situace nastává v případě dluhu vzniknuvšího proti vůli druhého manžela. K tomu, aby se manžel, proti jehož vůli vznikl výlučný dluh druhého manžela, mohl dovolat omezení postihu společného jmění manželů při vymáhání tohoto dluhu, je třeba jeho aktivního jednání, nepostačuje jen sama skutečnost, že dluh vznikl proti vůli manžela. Dle zákonné dikce musí manžel svůj nesouhlas vůči věřiteli projevit bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že pokud by takový souhlas manželem projeven byl, tak by se ve smyslu ustanovení § 710 OZ stal dluh dluhem společným. Tento souhlas může být projeven jak výslovně, tak konkludentně, zákonem není pro toto jednání stanovena žádná forma. Lze ovšem doporučit zvolit formu písemnou formu nesouhlasu, neboť právě manžel, který projevil nesouhlas s dluhem, musí prokázat nejen, že tak učinil, ale že tak učinil včas. Písemná forma bude jistější pro to, aby z nesouhlasu byly vyvozeny manželem chtěné důsledky.²⁷¹

Je zásadně třeba, aby projevený nesouhlas byl adresován samotnému věřiteli. Je-li adresován pouze manželovi, účinky stanovené ustanovením § 732 OZ nenastanou, nedlužný manžel se nemůže dovolat hypotetického vypořádání. Manžel ve svém projevu vůči věřiteli musí dát najevo, že takovýmto dluhem nechce být vázán. Jeho vůle musí být věřiteli zřejmá.

Projev je dále nutno učinit bez zbytečného odkladu. Jedná se o subjektivně určenou lhůtu, jejíž počátek záleží na tom, kdy se manžel o daném dluhu dozvěděl. Nesouhlas s dluhem lze projevit předem, tedy před samotným vznikem dluhu.²⁷²

Nesouhlas může přitom být projeven před zahájením případného vykonávacího řízení i po jeho zahájení. Oprávnění manžela vyslovit nesouhlas s dluhem nezaniká, i když se o dluhu dozví až po delší době. Nejedná se o žádnou neobvyklou situaci, dozví-li se manžel o existenci dluhu druhého manžela až právě ve vykonávacím řízení. Lze jistě předpokládat, že se manžel s nabytím vědomosti o existence dluhu rozhodne svůj nesouhlas spojit s jedním z prostředků obrany, které mu zákon dává, a které byly předmětem podkapitoly 5.2.2. Tímto prostředkem bude především návrh

---

²⁶⁹ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 573.

²⁷⁰ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 572.

²⁷¹ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 575.

²⁷² MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 732.

na zastavení výkonu rozhodnutí (případně exekuce) podle ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ.²⁷³ Bude-li soudem nebo soudním exekutorem shledáno, že nedlužný manžel opravdu bez zbytečného odkladu projevil svůj nesouhlas vůči dluhu manžela vzniklého proti jeho vůli, lze přistoupit k hypotetickému vypořádání. Majetek ve společném jmění tak nebude moci být postižen v celém svém rozsahu.²⁷⁴

Účelem hypotetického vypořádání společného jmění manželů je zjistit, jaká hodnota společného jmění, resp. jaký podíl ze společného jmění manželů by připadl dlužnému manželovi, kdyby došlo k vypořádání společného jmění podle ustanovení § 742 OZ. Z podílu, který by v případě vypořádání společného jmění, připadl právě jemu, může být jeho výhradní dluh uspokojen. Hypotetické vypořádání provádí v případě exekuce soudní exekutor, v případě soudního výkonu rozhodnutí soud.²⁷⁵ Nejčastěji to bude právě nedlužný manžel, kdo uvede, v jakém rozsahu a jakým způsobem má být společné jmění vypořádáno.²⁷⁶ Je to ostatně i v jeho zájmu, nenechat veškeré rozhodování právě na soudním exekutorovi nebo soudu samotném.²⁷⁷

Zákon nijak nestanovuje, že by rozhodnutí o určení podílu dlužného manžela zjištěného na základě hypotetického vypořádání mělo být učiněno soudem nebo soudním exekutorem ve formě usnesení, je však zohledněné v odůvodnění rozhodnutí o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).

5.4 Další ochrana věřitele

Další zákonem zakotvenou ochranu třetí osoby lze nalézt v ustanoveních § 733 a § 734 OZ. Smyslem prvního ustanovení je ochrana věřitele před zkracujícími úkony manžela-dlužníka, které spočívají v modifikaci společného jmění manželů, která však nastala bezprostředně poté, co došlo mezi věřitelem a manželem-dlužníkem ke vzniku závazku. Touto bezprostřední modifikací, bez ohledu na to, zda k ní došlo na základě smlouvy o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutím soudu, nemůže být věřitel dotčen.

Ze zákonné formulace přitom vyplývá, že právní úprava obsažená v § 733 OZ dopadá na případy, kdy se jeden z manželů zaváže vůči věřiteli ke splnění jeho výhradního dluhu. Předpokladem pro to, aby modifikace společného jmění manželů byla vůči věřiteli neúčinná, je dle předmětného ustanovení okamžik, kdy nastala modifikace, ať smluvní nebo na základě soudního rozhodnutí. Ta musí nastat v době do šesti měsíců od vzniku dluhu jednoho z manželů, přičemž právní důvod vzniku dluhu musí v okamžiku modifikace existovat.

---

²⁷³ V případě exekuce podle ustanovení § 55 odst. 1 EŘ

²⁷⁴ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 576.

²⁷⁵ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 580.

²⁷⁶ Srov. kapitola 5.2.2.

²⁷⁷ JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 580.

Jsou-li splněny dané podmínky, je modifikace, jak již bylo výše uvedeno, vůči věřiteli právně neúčinná, jedná se o relativní neúčinnost ex lege. Jeho pohledávka tak může být uspokojena ze všeho, co by bylo součástí společného jmění manželů, kdyby k modifikaci nedošlo.

Ustanovení § 734 představuje právní úpravu, která dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku dále rozšiřuje možnosti ochrany třetí osoby, zejména věřitele, pokud jde o uspokojení jeho práv.²⁷⁸ Ochranu třetí osobě zákon poskytuje také v případě, kdy byl smlouvou o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutím soudu změněn nebo vyloučen zákonný režim společného jmění a tato změna se jí dotkla. Byla-li třetí osoba takto dotčena, může své právo uplatnit u příležitosti vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, stejně, jako by k uzavření smlouvy manžely nebo k rozhodnutí soudu nikdy nedošlo.

---

²⁷⁸ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 321.

6 Zánik a vypořádání společného jmění

6.1 Zánik společného jmění manželů

V souvislosti se zánikem společného jmění manželů obecně rozlišujeme, zda k zániku došlo zároveň se zánikem manželství, anebo bez toho, aniž by k zániku manželství došlo, tedy za trvání manželství. První situace je situací obvyklou, kdy společné jmění manželů zaniká se skončením manželství.²⁷⁹ Manželství může obecně skončit smrtí jednoho z manželů, v důsledku prohlášení manžela za mrtvého, rovněž rozvodem manželství a v důsledku změny pohlaví podle ustanovení § 29 odst. 1 OZ.²⁸⁰

Je-li důvodem zániku společného jmění manželů smrt jednoho z manželů, dochází k vypořádání jmění v rámci řízení o pozůstalosti (OZ používá termín dědické řízení).²⁸¹ Pozůstalý manžel se může s dědici o vypořádání dohodnout.²⁸² Je třeba, aby takovou dohodu schválil soud.²⁸³ V případě zániku manželství prohlášením manžela za mrtvého dochází též k zániku společného jmění manželů. Podle ustanovení § 71 odst. 2 OZ se na takového člověka hledí, jako by zemřel. Současně zákon stanoví, že manželství zaniká dnem, který určí soud jako den, jenž se pokládá za den smrti manžela.²⁸⁴

Společné jmění manželů vzniká i v neplatném manželství, ovšem v okamžiku, kdy soud takové manželství za neplatné prohlásí, společné jmění manželů zaniká od okamžiku takového prohlášení a je nutno jej vypořádat.²⁸⁵

Mezi obvyklejší způsoby zániku manželství se řadí rozvod manželství. V jeho případě společné jmění manželů zaniká okamžikem nabytí právní moci rozsudku, jímž soud rozhodl o rozvodu manželství.²⁸⁶ Podle ustanovení § 765 odst. 1 OZ se po zániku manželství rozvodem spravují majetkové záležitosti dle dohody manželů, popř. dohody rozvedených manželů. Není-li takové dohody, bývalým manželem by měl být podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.²⁸⁷

Na tomto místě je třeba reflektovat i možnost změny pohlaví člověka a s tím spojené právní následky. Ty obecně nespočívají ve změně osobního stavu člověka, jeho osobních nebo majetkových poměrů, avšak v případě manželství je tomu naopak. Změnou pohlaví dochází k zániku manželství. Zákonem je dána vyvratitelná domněnka, podle níž se za den změny pohlaví považuje den uvedený v potvrzení, které vydal poskytovatel zdravotních služeb.²⁸⁸

---

²⁷⁹ viz ust. § 708 OZ

²⁸⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 189-199.

²⁸¹ viz ust. § 764 odst. 1 OZ

²⁸² viz. ust. § 764 odst. 1 OZ

²⁸³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 190-191.

²⁸⁴ viz ust. § 71 odst. 1 a 2 OZ

²⁸⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 200.

²⁸⁶ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 198.

²⁸⁷ viz ust. § 765 odst. 1 a 2 OZ

²⁸⁸ viz ust. § 29 odst. 1 OZ

Druhou vymezenou skupinou jsou situace, kdy k zániku společného jmění dochází za trvání manželství. Oproti úpravě obsažené v občanském zákoníku z roku 1964 k zániku společného jmění manželů může rovněž vést ujednání si odděleného režimu manželky anebo rovněž soudní rozhodnutí o zrušení společného jmění manželů.²⁸⁹ Jiné případy zániku společného jmění manželů jsou stanoveny vždy zákonem.

K zániku společného jmění manželů dochází na základě prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů a to dle ustanovení § 268 odst. 1 InsZ. Společné jmění tedy nezaniká ihned, jakmile je započato insolvenční řízení, ale až právě prohlášením konkursu. Byl-li manželky ujednán režim vyhradzující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu shodné majetkoprávní účinky jako samotný zánik manželství. Podle § 268 odst. 2 InsZ se poté, co je prohlášen konkurs, provede vypořádání společného jmění manželů, jež zaniklo na základě prohlášení konkursu, nebo zaniklo do prohlášení konkursu, avšak dosud nebylo vypořádáno, anebo bylo zúženo smlouvou nebo soudním rozhodnutím a nedošlo-li k vypořádání do prohlášení konkursu. V posledních dvou případech dochází ke stavění lhůty stanovené dle občanského zákoníku k vypořádání společného jmění manželů, má-li skončit nejpozději do 6 měsíců od prohlášení konkursu.²⁹⁰

Druhá zákonem předvídaná situace zániku společného jmění manželů za trvání manželství je obsažena v § 66 TZ. K zániku společného jmění tak může dojít tehdy, je-li některému z manželů uložen trest propadnutí majetku. Podle § 66 odst. 4 TZ dochází výrokem o propadnutí majetku k zániku společného jmění manželů. Takovýto výrok se přitom se vztahuje na majetek, jenž se nachází ve vlastnictví odsouzeného ke dni, kdy daný rozsudek nabyl právní moci.²⁹¹

6.2 Vypořádání společného jmění manželů

Právní úpravu vypořádání společného jmění manželů lze nalézt v rámci úpravy manželského majetkového práva v ustanoveních § 736 až § 742 OZ. Dochází-li ke zrušení nebo zániku společného jmění manželů, nebo v případě zúžení jeho rozsahu, je nutné provést likvidaci doposud společných povinností a práv. Likvidace se provede vypořádáním.²⁹² Vypořádání lze provést několika zákonem stanovenými způsoby, mezi něž patří dohoda o vypořádání podle § 738 a 739 OZ, dále vypořádání jmění soudem ve smyslu § 740 OZ a konečně, vypořádání může být provedeno také domněnkou vypořádání dle § 741 OZ. K vypořádání společného jmění může v zásadě dojít i vzájemnou kombinací uvedených způsobů. Jak bude uvedeno dále, dohoda manželů se může vztahovat pouze na část společného jmění, přičemž o dalším vypořádání může

---

²⁸⁹ viz kapitola 3. a 4. této diplomové práce

²⁹⁰ viz ust. § 268 odst. 3 InsZ

²⁹¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 197.

²⁹² viz ust. § 736 OZ

rozhodnout soud a ohledně zbylé části nevypořádaného jmění se může uplatnit domněnka vypořádání.²⁹³

V případě zúžení rozsahu společného jmění, společné jmění nadále existuje, ale smyslem je provést vypořádání jmění, o které byl rozsah společného jmění zúžen.²⁹⁴

Charakter společného jmění manželů byl popsán již v první kapitole této práce. Právě z povahy společného jmění jako určitého majetkového společenství, kde nejsou určeny podíly, vyplývá účel takového vypořádání. Smyslem je v rámci tohoto jmění určit podíly, vymezit, jaké konkrétní majetkové kusy budou komu přiřazeny, zda jen jednomu z manželů, popř. oběma manželům se současným stanovením jejich podílů na konkrétním majetkovém předmětu.²⁹⁵

Vypořádání jmění se dle ustanovení § 737 odst. 1 OZ nesmí v žádném případě dotknout práva třetí osoby, ať už je vypořádání prováděno jakýmkoli z uvedených způsobů. Bylo-li však takové právo dotčeno, tato třetí osoba se může domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné. Je třeba upozornit na rozdíl mezi zněním zákona v ustanovení § 737 odst. 1 OZ a ustanovení § 719 odst. 2 OZ. Obě ustanovení chrání třetí osobu, stanovují, že právní jednání manželů zde uvedené je vůči ní neúčinné, dotýká-li se jejich práv, avšak v situaci dle § 737 odst. 1 OZ je třeba, aby se třetí osoba této neúčinnosti dovolala u soudu. Neúčinnost tak nenastává jen na základě zákona, je třeba aktivního jednání třetí osoby. Obecně se jedná o jedno z mnoha ustanovení v rámci úpravy manželského majetkového práva, kde je výslovně zakotvena ochrana třetích osob. Dále zákon stanoví, že jsou-li vypořádávány dluhy, má takové vypořádání účinky pouze mezi manžely.²⁹⁶

Dle zákona platí, že dokud společné jmění manželů, které bylo zrušené, zaniklo anebo byl zúžen jeho rozsah, není takto vypořádáno, nadále se pro ně užij ustanovení o společném jmění manželů.²⁹⁷ Znamená to, že ačkoli byla uzavřena manželská smlouva nebo bylo soudem rozhodnuto o zrušení společné jmění, platí, že až do jeho úplného vypořádání se uplatní přiměřeně úprava společného jmění manželů.²⁹⁸

6.2.1 Dohoda o vypořádání

Mezi způsoby vypořádání jmění zákon řadí rovněž i dohodu o vypořádání. Jedná se o způsob zákonodárcem preferovaný, vždy je samozřejmě pro obě strany přijatelnější, dochází-li

---

²⁹³ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 201.

²⁹⁴ viz kapitola 3.2.3. této diplomové práce

²⁹⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 551.

²⁹⁶ viz ust. § 737 odst. 2 OZ

²⁹⁷ viz ust. § 736 OZ

²⁹⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 189-190.

vypořádáním k harmonickému uspořádání majetkových vztahů mezi manžely.²⁹⁹ Dohodou o vypořádání je manželům umožněno, aby zohlednili a respektovali své osobní zájmy, potřeby a rovněž i své vztahy ke konkrétním součástem společného jmění manželů. V mnohém se tak naplňuje autonomie vůle manželů a smluvní svobody.³⁰⁰

Obsah takovéto dohody se kryje s primárním účelem vypořádání, tím je určit jaký majetek případně kterému manželovi, popř. případně-li oběma, určit, jaké jsou podíly. Předmětem dohody o vypořádání budou i dluhy, jejichž jsou manželé solidárními dlužníky. Dle ustanovení § 738 odst. 2 OZ i v případě, že taková dohoda se bude týkat jen části společných majetkových povinností a práv, v zásadě to nebrání její platnosti, zákon tedy připouští i dohodu částečnou (např. pouhé určení, kdo bude výhradním vlastníkem konkrétní věci).³⁰¹

Zákon v ustanovení § 738 odst. 1 OZ obecně vymezuje okamžik, ke kterému je dohoda o vypořádání účinná. Účinky takové dohody přitom nastávají ke dni, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, a to i když byla dohoda o vypořádání uzavřena před zúžením, zrušením nebo zánikem, ale i poté. Uvedené se ale týká pouze věcí nezapisovaných do veřejného seznamu. V případě, že jsou věci zapisované do veřejného seznamu předmětem dohody o vypořádání, předmětná dohoda nabývá v této části účinků až zápisem věcí do příslušného veřejného seznamu.³⁰²

Z ustanovení § 738 odst. 1 OZ tedy mimo jiné plyne, že dohoda může být uzavřena v podstatě kdykoli, a to i před tím, než nastanou skutečnosti, pro které má dojít k likvidaci společných práv a povinností.³⁰³ Ostatně podle ustanovení § 718 odst. 2 OZ lze smlouvou uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství. Takovouto smlouvu mohou uzavřít pravděpodobně i snoubenci, to jest před vlastním vznikem společného jmění. Při učinění takového závěru je nutno vycházet z obecné zásady autonomie vůle, z ustanovení § 718 odst. 2 OZ a ustanovení § 716 OZ, dle jehož znění mohou být stranou smlouvy o manželském majetkovém režimu i právě snoubenci.³⁰⁴

Zákon potvrzuje možnost uzavření dohody o vypořádání za trvání manželství i v ustanovení § 739 odst. 1 OZ. Dohoda uzavřená za trvání manželství musí být však uzavřena v příslušné formě. Zákon pro takový případ stanovuje formu písemnou. Ta je vyžadována i v případě, pokud je předmětem dohody o vypořádání věc, u které je vyžadována forma písemná i

---

²⁹⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 209.

³⁰⁰ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 202.

³⁰¹ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 567.

³⁰² viz ust. § 738 odst. 1 OZ

³⁰³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 210.

³⁰⁴ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 570.

tehdy, je-li převáděno vlastnické právo k takové věci. V těchto dvou případech je tak zákonem stanovena obligatorní písemná forma.³⁰⁵

I v situaci, kdy zákonem písemná forma vyžadována není, manžel může požádat druhého manžela, aby ten mu doručil potvrzení o tom, jak se vypořádali.³⁰⁶ Cílem tohoto pravidla je především posílit právní jistotu manželů, kteří uzavřeli dohodu o vypořádání, u níž zákon nepožadoval písemnou formu. Manžel, jemuž potvrzení od druhého manžela bylo doručeno, má díky potvrzení snazší možnost vůči druhému manželovi nebo i třetím osobám dokázat, co je skutečně obsahem dohody. Dohoda o vypořádání však nabude účinků i bez vydání takového potvrzení.³⁰⁷

6.2.2 Soudní vypořádání společného jmění manželů

V případě absence dohody o vypořádání, je možné, aby o vypořádání rozhodl soud. Soud tak rozhodne na návrh každého z manželů podle stavu, kdy nastaly účinky zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění.³⁰⁸ Je ovšem vhodné poznamenat, že vypořádání společného jmění soudem rovněž brání skutečnost, že společné jmění bylo již vypořádané na základě nevratitelné právní domněnky dle ustanovení § 741 OZ. Z tohoto důvodu musí být návrh podán nejpozději do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení společného jmění, je-li však podán, řízení může pokračovat i po třech letech, aniž by se dostavily účinky zákonem předvídané v ustanovení § 741 OZ.³⁰⁹

Z dikce zákona vyplývá, že řízení o vypořádání společného jmění musí být zahájeno pouze na návrh. Návrh však nemusí být podán pouze některým z manželů, i když ustanovení § 741 OZ hovoří jen o nich. Na některých místech v jiných právních předpisech je toto právo dáno i jiným osobám. Takový návrh může dle § 270 odst. 1 InsZ podat insolvenční správce. Právo navrhnout vypořádání společného jmění u soudu na něj přechází prohlášením konkursu na manžela. Prohlášení konkursu na manžela je jedním z dalších důvodů zániku společného jmění manželů.³¹⁰ Návrh může podat rovněž Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v případě, že byl manželu uložen trest propadnutí majetku.³¹¹ Podle ustanovení § 163 ZZŘS návrh mohou podat i ti, kteří mají po smrti manžela právo na vypořádání. Právo mají, bylo-li zrušeno, zaniklo-li nebo bylo-li zúženo společné jmění zůstavitele a manžela ještě za života zůstavitele, ale dosud nebylo vypořádáno.

Věcně příslušným soudem k rozhodování o vypořádání společného jmění manželů je soud okresní.³¹² Dochází-li k vypořádání jmění po rozvodu bývalých manželů, je místně

---

³⁰⁵ viz ust. § 739 odst. 1 OZ

³⁰⁶ viz ust. § 739 odst. 2 OZ

³⁰⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 215-216.

³⁰⁸ viz ust. § 740 OZ

³⁰⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 224.

³¹⁰ viz ust. § 268 odst. 1 InsZ

³¹¹ Srov. § 345 TR

³¹² Srov. § 9 odst. 2 OSŘ

příslušným soudem k projednání věci soud, jenž rozhodoval o rozvodu.³¹³ Jinak se uplatní obecné pravidlo o příslušnosti soudu, to znamená, že místně příslušným soudem bude obecný soud manžela, proti němuž návrh druhého manžela směřuje.³¹⁴

V samotném návrhu je vhodné, aby sám manžel specifikoval, jak by měl stav po soudním vypořádání vypadat. Měl by stanovit, jaké konkrétní hodnoty byly zahrnuty do společného jmění a mohou tak být předmětem vypořádání.³¹⁵ K tomu Nejvyšší soud ČR konstatuje, že „*Nemá-li jeden z manželů kvůli chování (nedostatku součinnosti) druhého ve tříleté lhůtě od zániku SJM objektivně možnost položky navržené k vypořádání blíže specifikovat, postačí, pokud je v uvedené lhůtě označí alespoň obecněji (uvede „opěrné body“ svého tvrzení) a upřesní je v průběhu dalšího řízení*“.³¹⁶ Z uvedeného vyplývá, že obecně je žádoucí, stanoví-li manžel jednotlivé součásti společného jmění co nejkonkrétněji, avšak není-li to dost dobře možné z důvodu chování druhého manžela, lze takové součásti označit obecně.

Soud je návrhem vázán pouze v určitém rozsahu, neboť řízení o vypořádání společného jmění manželů je tím řízením, ve kterém určitý způsob vypořádání vyplývá z právního předpisu.³¹⁷ Takovýmto ustanovením je zejména ustanovení § 742 OZ. Soud je oprávněn na základě zjištěného určit jiný způsob vypořádání než manželem navržený, stanovit jinou výši jednotlivých podílů na vypořádání, ale také vůbec určit zda předměty, které mají dle návrhu manžela být předmětem vypořádání, mají být opravdu vypořádány.³¹⁸ Podávají-li však manželé návrh na vypořádání společného jmění jen k určité části tohoto jmění, soud je v tomto ohledu návrhem vázán.³¹⁹ Pokud některý z manželů podá návrh na vypořádání, druhý manžel v pozici žalovaného může rovněž předložit svůj návrh, resp. může navrhnout některé další součásti zaniklého společného jmění k vypořádání, avšak je třeba, aby tak učinil v zákonné lhůtě tří měsíců.³²⁰

Pro vypořádání společného jmění se použijí pravidla zakotvená v ustanovení § 742 OZ, nedohodnou-li se však manželé nebo bývalí manželé jinak, nebo se neuplatní domněnka podle § 741 OZ. Nicméně způsob vypořádání zákonem stanoven není. Je v zásadě na úvaze soudu, jaký způsob vypořádání zvolí.³²¹

V praxi se nejvíce užívají následující způsoby s tím, že častá je i jejich vzájemná kombinace.

Soud může jednak určit, že konkrétní věci budou přikázány do výlučného vlastnictví jednoho z manželů. Takovýto způsob vypořádání je samozřejmě žádoucí. Soud zkoumá a přitom vychází z tvrzení obou manželů nebo bývalých manželů, které věci jsou v držbě kterého manžela,

³¹³ viz ust. § 88 písm. a) OSŘ

³¹⁴ viz ust. § 84 OSŘ

³¹⁵ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 225.

³¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2015, sp. zn. 22 Cdo 1336/2015

³¹⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2009, sp. zn. 22 Cdo 410/2008

³¹⁸ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 226.

³¹⁹ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227.

³²⁰ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227.

³²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009

který manžel jakou věc používá, a dle toho rozhodne. Ovšem může rozhodnout i o přikázání konkrétní věci do vlastnictví jednoho z manželů, zatímco druhý manžel dostane finanční kompenzaci³²². Takto rozhodne zejména, jedná-li se o věc hodnotnou, přesahující svou hodnotou hodnotu ostatních věcí, které jsou předmětem vypořádání. Možnou variantou je i prodej věci a následné rozdělení výtěžku. Je-li to účelné a zejména možné, může dojít k rozdělení věci, a rovněž k přikázání věci do spoluvlastnictví manželů.³²³

V některých případech bude schůdnou možností i přikázání celého společného jmění do vlastnictví pouze jednoho z manželů za současné finanční kompenzace. Ač na první pohled velmi zvláštní a pro jednoho z manželů nevýhodná možnost, může se jednat o velmi efektivní způsob vypořádání zvláště v případech, kdy společné jmění tvoří pouze jediná věc.³²⁴

Pravidla zakotvená v ustanovení § 742 OZ vycházejí zejména z principu rovnosti podílů obou manželů. Rovnost jako stěžejní pravidlo je výslovně vyjádřena na prvním místě z uvedených pravidel. Avšak zákon stanovuje některé další hlediska, ke kterým je třeba při vypořádávání společného jmění manželů rovněž nutno přihlédnout. Rovnost může být tak v některých případech potlačena některými dalšími vlivy, které nesmí být opomenuty.³²⁵ Nicméně, k určité disparitě podílů nesmí vést samotné majetkové poměry jednoho z manželů (pokud zároveň nemají alespoň částečný původ k chování druhého manžela, nebo také výjimečně v péči o rodinu).³²⁶

Podle druhého pravidla každý manžel nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek. S tím souvisí pravidlo třetí, podle něhož každý z manželů může naopak žádat, aby mu bylo nahrazeno to, co ze svého výhradního majetku vynaložil na majetek společný.³²⁷

Ustanovení § 742 odst. 2 OZ zejména reflektuje změny, které mohou v průběhu doby nastat v cenách součástí společné jmění manželů. Hodnoty, které byly přesunuty z výhradního jmění do společného jmění manželů a naopak, se oceňují dle toho, jak se ode dne přesunutí majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota této součásti.

Dále se přihlédne k potřebám nezaopatřených dětí, k tomu, jak se každý z manželů přičinil o péči o rodinu, děti a rodinnou domácnost.³²⁸ Skutečnost, že manžel opustil rodinnou domácnost a nadále se na péči o děti nijak nepodílí, plní jen vyživovací povinnost na děti uloženou

---

³²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. října 2013, sp. zn. 22 Cdo 2939/2012 „Pravidlo, že při vypořádání SJM se věci ze zaniklého společného jmění mají mezi rozvedené manžele rozdělit tak, aby částka, kterou je jeden z manželů povinen zaplatit druhému na vyrovnání jeho podílu, byla pokud možno co nejnižší, nelze uplatňovat paušálně a bezvýjimečně. Soud může v odůvodněných případech věci ze zaniklého společného jmění rozdělit i nerovnoměrně a rozhodnout o vyrovnání podílů v penězích.“

³²³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 230-232.

³²⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 233.

³²⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 201.

³²⁶ Rozsudek ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011

³²⁷ viz ust. § 742 písm. b) a c) OZ

³²⁸ viz ust. § 742 písm. d) a e) OZ

mu soudem a případně vymáhanou ve vykonávacím řízení, může být důvodem, pro který soud sníží jeho podíl na vypořádávaném společném jmění.³²⁹

Jako poslední hledisko zákon uvádí zasloužení se o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění. Nejvyšší soud ČR v jednom ze svých rozsudků k tomu uvádí, že „*Jestliže jeden z bývalých manželů po zániku jejich SJM, avšak před jeho vypořádáním zajistil pronájem společné nemovitosti do doby jejího prodeje, sám se staral o její údržbu a o veškeré právní i faktické úkony související s pronájmem, nešlo sice o vnos ve smyslu § 149 odst. 2 ObčZ 1964, nicméně tyto skutečnosti jsou významné při rozhodování o tzv. disparitě podílů*“.³³⁰

6.2.3 Domněnka vypořádání

Zákon stanoví v ustanovení § 741 OZ nevyvratitelnou právní domněnku vypořádání společného jmění manželů. Účelem zakotvení takovéto zákonné domněnky je především posílit právní jistotu ohledně toho, co se stane s předmětem společného jmění po jeho zániku.³³¹

Zákonem předvídané účinky této domněnky nastávají bez ohledu na vůli manželů, resp. bývalých manželů, tedy ze zákona. Úprava domněnky je v zákoně kogentní, nelze se od ní odchýlit. V tomto ohledu lze manželům, popř. bývalým manželům doporučit, aby dříve než se domněnka uplatní, podali návrh na vypořádání soudem anebo spolu uzavřeli dohodu o vypořádání, neboť, jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole, uplatnění domněnky znamená zejména, že nemůže být podán návrh na vypořádání společného jmění.³³² Zákon rovněž nepřipouští jakoukoli dohodu o poměru spoluvlastnických podílů.³³³

Aby takové vypořádání však nastalo, musí být splněny zákonem dané podmínky. Především nesmí dojít k vypořádání samotného jmění dohodou anebo nesmí být podán návrh na vypořádání společného jmění soudem. Ovšem, jak bylo naznačeno v úvodu, lze si představit, že dohodou došlo k vypořádání částečnému, ohledně zbylého nevypořádaného jmění se tak domněnka uplatnit může. Další podmínkou je pak uplynutí třech let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění. Jedná se o lhůtu hmotněprávní a prekluzivní. Jejím uplynutím nastanou účinky domněnky vypořádání, přičemž společné jmění již nelze vypořádat jiným způsobem. Z její hmotněprávní povahy především plyne pro manžele, popř. bývalé manžele to, že je třeba případný návrh na vypořádání doručit soudu v rámci této lhůty, návrh nestačí poslední den lhůty k doručení teprve předat.³³⁴

³²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011

³³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze 17. prosince 2014, sp. zn. 22 Cdo 2434/2014

³³¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 250.

³³² PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 274.

³³³ PAZDERKA, S. *Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění?*. Komorní listy. 2014, č. 4, s. 24.

³³⁴ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 273.

Splněním zákonných předpokladů k uplatnění této nevyvratitelné právní domněnky dochází k tomu, že zákon sám určuje, jaký je další právní osud dosud nevypořádaného společného jmění. Uplatní-li se domněnka, platí, že manželé nebo bývalí manželé se vypořádali tak, že hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho z nich, který je pro potřebu svou, své rodiny nebo rodinné domácnosti užívá.³³⁵ To jest první pravidlo. Aby danou hmotnou věc nabyl do svého vlastnictví manžel, popř. bývalý manžel postačí, dojde-li ke splnění jediné podmínky, netřeba tedy kumulativního splnění potřeby užívání věci manželem, rodinou a rodinnou domácností.³³⁶

Druhé pravidlo stanovuje, že platí, že ostatní hmotné věci, ať už movité či nemovité, jsou v podílovém spoluvlastnictví obou, přičemž podíly jsou zásadně stejné.³³⁷ Ohledně ostatních věcí se nepřihlíží k tomu, kdo danou věc užívá více, kdo ji má ve své detenci. Oba manželé se stávají spoluvlastníky, přičemž jejich podíly na věci jsou stejné, a to bez ohledu na to, zda je tato skutečnost zapsána v katastru nemovitostí. Vklad do katastru nemovitostí v takovém případě nemá obvyklých konstitutivních účinků.³³⁸

A konečně platí, že ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy náleží oběma manželům nebo bývalým manželům společně a jejich podíly jsou rovněž stejné.³³⁹ Důvodová zpráva k OZ dodává, že „*Pravidla vypořádání je ale třeba důsledně vykládat tak, aby jednou založená solidarita závazků (společnou a nerozdílnou závaznost) nebyla narušena, jinak řečeno, ani zákonem, ani rozhodnutím soudu, ani dohodou (ledaže by šlo o dohodu s věřitelem) nelze jednou založenou solidaritu zrušit*“.³⁴⁰

Uplatní-li se domněnka, zásadně dopadá na všechny předměty, které byly součástí společného jmění manželů, a v okamžiku uplynutí stanovené lhůty existovaly. Oproti vypořádání zde nemá žádný význam hodnota věcí ve společném jmění, ani to, jak se každý z manželů podílel na péči o rodinu apod. Dojde-li k jejímu uplatnění, manželé již proti sobě nemohou ve smyslu § 742 odst. 1 písm. c) OZ uplatňovat zápočty.³⁴¹

---

³³⁵ viz ust. § 741 písm. a) OZ

³³⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 368.

³³⁷ viz ust. § 741 písm. b) OZ

³³⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 368.

³³⁹ viz ust. § 741 písm. c) OZ

³⁴⁰ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 324.

³⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 367.

7 Bydlení manželů, ochrana proti domácímu násilí

7.1 Bydlení manželů

Právní úprava manželského majetkového práva obsažená v občanském zákoníku řadí do svého rámce rovněž bydlení manželů. Konkrétně se jedná o ustanovení § 743 až § 750 OZ. Ta mají dle důvodové zprávy k OZ především „*zdůraznit význam společného rodinného obydlí pro existenci manželského, resp. rodinného společenství*“.³⁴²

Podle ustanovení § 743 odst. 1 OZ mají manželé obydlí tam, kde mají rodinnou domácnost. Důvodová zpráva k OZ se k pojmu obydlí vyjadřuje takto: „*Výraz „obydlí“ je obecným výrazem, kterým se rozumí místo, kde osoba nebo osoby bydlí, které obývají.*“³⁴³ Jedná se tak o místo, ve kterém se manželé rozhodli mít svou rodinnou domácnost, místo, kde se pravidelně setkávají, tráví čas, skutečně žijí. Za ukazatele toho, kde je obydlí manželů, tak nepovažujeme různé veřejnoprávní evidence, zejména evidenci obyvatel, ty mají pouze evidenční účely.³⁴⁴

Rodinná domácnost není zákonem definována, ani sama důvodová zpráva k OZ se k ní nevyjadřuje. Coufalík ji vymezuje jako „*společenství tvořené manžely, případně dalšími osobami trvale spolužijícími ve společném obydlí (obydlí manželů) a společně hospodářícími*“.³⁴⁵

Na umístění rodinné domácnosti se musí společně dohodnout.³⁴⁶ Rodinnou domácnost lze však přeložit. Žádá-li o takové přeložení jeden z manželů z vážných důvodů, druhý manžel mu má vyhovět, nepřevažují-li však důvody v setrvání v dosavadní nad důvody pro tuto změnu.³⁴⁷

Tyto vážné důvody pro přeložení rodinné domácnosti musí být závažné natolik, aby byly schopny převážit zájmy nad setrvání ve stávající rodinné domácnosti. Nelze-li určit, který důvod, zda důvod pro přeložení rodinné domácnosti nebo důvod pro setrvání, je důvodem podstatnějším, vždy by v takové situaci měl převážit zájem na stabilitě rodinného prostředí, zejména v souvislosti s nezletilými dětmi.³⁴⁸

Smyslem ustanovení § 743 odst. 2 OZ je tak zdůraznit zájem na tom, aby manželé svá rozhodnutí ohledně rodinné domácnosti nečili lehkovážně, aby pro taková rozhodnutí vždy měli dostatečně vážný důvod. Nedohodnou-li se manželé, je třeba řídit se právní úpravou obsaženou v ustanovení § 692 odst. 2 OZ a obrátit se na soud. Soud může na návrh jednoho z manželů

³⁴² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 325.

³⁴³ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 325.

³⁴⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 204.

³⁴⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 649.

³⁴⁶ viz ust. § 692 odst. 1

³⁴⁷ viz ust. § 743 odst. 2 OZ

³⁴⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 204.

nahradit svým rozhodnutím souhlas druhého manžela, odmítá-li ten svůj souhlas v předmětné záležitosti dát, a to bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem rodiny. Nahrazení souhlasu soudem lze žádat, i když druhý manžel takový souhlas dát nemůže. Řízení, ve kterém soud rozhoduje o nahrazení souhlasu, je nalézacím řízením sporným. Než soud přikročí k rozhodování, měl by manžele vést k dohodě. Podle ustanovení § 743 odst. 3 OZ se však manželé mohou dohodnout, že budou bydlet trvale odděleně, na základě dohody tak každý vede svou samostatnou rodinnou domácnost. Takováto situace není samozřejmě nijak neobvyklá. Obsahem dohody musí být souhlasná vůle manželů nevést rodinnou domácnost společně. Dohoda manželů o odděleném bydlení má přitom stejné právní účinky jako opuštění rodinné domácnosti s úmyslem trvale žít jinde, kteréžto je upraveno v ustanovení § 699 odst. 1 OZ.

Ustanovení § 744 a § 745 OZ mají dle důvodové zprávy k OZ „*postihnout všechny právní důvody bydlení manželů*“.³⁴⁹ A to tituly věcněprávní a obligačněprávní. Ustanovení § 744 OZ směřuje k důvodům obligačněprávním, kdežto ustanovení § 745 OZ k důvodům věcněprávním. V souvislosti s věcněprávními důvody zákon uvádí, že je-li obydlím manželů dům nebo byt, k němuž má jeden z manželů výhradní právo umožňující v domě nebo v bytě bydlet, a je-li to jiné právo než závazkové, uzavřením manželství vznikne druhému manželovi právo bydlení. Vznikne-li manželovi předmětné výhradní právo za trvání manželství, vznikne tím druhému manželovi rovněž právo bydlení.

Výhradním právem k domu nebo bytu rozumíme právo, jež ostatní vylučuje z práva nakládat s takovýmto prostorem. Jiné než závazkové právo umožňující v domě nebo v bytě manželovi bydlet je právem věcným, které zakládá právo bydlet. Manželovi tak nejčastěji bude svědčit právo vlastnické, ale v zásadě se může jednat rovněž o jiná věcná práva. Může jím být i např. právo odpovídající věcnému břemenu, ale i např. výměnek (§ 2708 OZ).³⁵⁰

Pokud jde o práva obligační, zejména o právo nájemní, jež má manžel ke dni uzavření manželství, a to k domu nebo bytu, který je obydlím manželů, zákon v takové souvislosti stanoví, že uzavřením manželství vznikne oběma manželům k tomuto bytu nebo domu společné nájemní právo.³⁵¹ Takové právo je samozřejmě právem silnějším, než je právo bydlení v případě manželova výhradního věcného práva k bytu nebo domu, kde mají manželé obydli. Podobně jako u práva bydlení závisí okamžik vzniku takového společného práva na tom, zda jeden z manželů měl právo ještě před uzavřením manželství. Pak takové právo vzniká dnem uzavření manželství. Vznikne-li takové výhradní právo až po samotném vzniku manželství, tedy za trvání manželství, společné nájemní právo vznikne účinností smlouvy. Pravidlo zakotvené v ustanovení § 745 OZ se však

---

³⁴⁹ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 325.

³⁵⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 206.

³⁵¹ viz ust. § 745 odst. 1 OZ

neuplatní, dohodnou-li se manželé jiným způsobem. Právní úprava je tak dispozitivní.³⁵² Takováto dohoda je samozřejmě relevantní v manželství, kde oba manželé žijí odděleně a nemají tak zájem na vzniku společného práva.

Zákon v ustanovení § 746 odst. 1 OZ zakotvuje solidaritu ve vztahu ke společnému nájemnímu právu manželů. Mají-li manželé takovéto společné nájemní právo, jsou zavázáni a zároveň oprávněni společně a nerozdílně.

Podle ustanovení § 746 odst. 2 OZ je manžel, který má dle ustanovení § 744 OZ pouhé právo na bydlení, vždy v postavení ručitele svého manžela. Takovéto ručení vzniká ze zákona v okamžiku, kdy manželovi vznikne právo na bydlení, a trvá po celou dobu existence tohoto práva. Manžel, jemuž svědčí právo na bydlení, ručí však pouze a jen za dluhy manžela, které vznikly v souvislosti s výhradním užíváním bydlení (např. dluhy za služby spojené s nájmem). Na zákonem zakotvené manželovo ručení se jinak uplatní obecná ustanovení o ručení (§ 2018 a násl. OZ).³⁵³

V dalších ustanoveních věnující se problematice bydlení manželů se významným způsobem projevuje ochrana obydlí manželů, která je dána zvýšenou ochranou manžela a rodiny právě v této oblasti. Ustanovení § 747 odst. 1 OZ se vztahuje na případy, kdy jeden z manželů má právo nakládat domem nebo bytem, v němž se nachází rodinná domácnost manželů nebo rodiny a zároveň tohoto domu nebo bytu je k bydlení manželů nebo rodiny nezbytně třeba. Nezbytně třeba takového bydlení je především v situaci, kdy manžel nebo rodina nemají možnost, kam jinam by mohli přemístit svou rodinnou domácnost.

Jsou-li naplněny uvedené podmínky, musí se takový manžel dle zákona zdržet všeho a předejít všemu, co může bydlení znemožnit nebo ohrozit.

Na zákonem stanovené pravidlo ve stejném odstavci navazuje demonstrativní výčet jednání, která jsou zakázána. Takovýmto jednáním je zejména zcizení bytu nebo domu bez souhlasu druhého manžela, nebo zřízení práva k domu, jeho části nebo k celému bytu, jehož výkon je neslučitelný s bydlením manželů nebo rodiny, ledaže by zajistil druhému manželovi nebo rodině po všech stránkách obdobné bydlení s tím dosavadním. Uvedená jednání a jim obdobná nesmí manžel učinit bez souhlasu druhé manžela.³⁵⁴ Předmětný souhlas vyžaduje písemnou formu.³⁵⁵

Pokud manžel zajistí obdobné bydlení, musí se jednat o bydlení stejné kvality jako stávající bydlení, zejména je třeba dbát na obdobnost velikosti prostoru, umístění, vytápění apod.³⁵⁶

V případě, že manžel jednal bez souhlasu druhého manžela v rozporu s pravidly stanovenými § 747 odst. 1 OZ, může se tento manžel dovolat neplatnosti takového právního jednání.

---

³⁵² viz ust. § 745 odst. 2 OZ

³⁵³ MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 670.

³⁵⁴ viz ust. § 747 odst. 2 OZ

³⁵⁵ viz ust. § 749 OZ

³⁵⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 212.

Pravidlo zakotvené v ustanovení § 747 odst. 1 OZ platí obdobně i v případě, že manželé mají společné nájmní právo k domu nebo bytu, ve kterém se nachází rodinná domácnost. Manželé se tak musí zdržet všeho a předejít všemu, co by takový nájem mohlo znemožnit nebo ohrozit. Bez souhlasu druhé manželky nesmí manžel nájem ukončit, nebo jej omezit právem, jehož výkon by byl neslučitelný s bydlením manželů nebo rodiny. Liberačním důvodem v tomto případě není (na rozdíl od § 747 odst. 1 OZ) zajištění po všech stránkách obdobné bydlení s předcházejícím obydlím. I v tomto případě je vyžadována písemná forma souhlasu.³⁵⁷ Manžel má rovněž právo dovolat se neplatnosti právního jednání druhé manželky, které by bylo v rozporu s ustanovením § 748 odst. 1 OZ.

Ačkoli zjevným účelem ustanovení § 747 a § 748 OZ je ochrana manžela, z ustanovení § 750 odst. 1 OZ vyplývá, že se jedná o dispozitivní ustanovení, od nichž se mohou manželé odchýlit. Manželům je dle ustanovení § 750 OZ umožněno ujednat si odlišný právní režim než ten uvedený ve zmíněných ustanoveních. Takováto dohoda manželů, jíž se odchylují od režimu v § 747 a § 748 OZ, musí být uzavřena písemně.³⁵⁸ Zákon navíc umožňuje tuto dohodu uzavřít snoubenci, tedy před uzavřením manželství, a to s účinky od jeho uzavření.

I když je manželům či snoubencům dovoleno se odchýlit od stanovené právní úpravy, zákon přece jen stanovuje některé limity, které nesmí být předmětnou dohodou překročeny. Jedná se o limity zakotvené za účelem ochrany nezletilých nesvéprávných dětí a rovněž i třetích osob. Prvním zákonem stanoveným limitem je to, že se danou dohodou manželů či snoubenců nesmí zhoršit postavení jejich společného nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, které žije s nimi v rodinné domácnosti a vůči kterému mají vyživovací povinnost, popřípadě postavení nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti a bylo svěřeno do společné péče manželů nebo jednoho z nich. Dále se taková dohoda nesmí dotknout práv třetích osob, ledaže ty s takovou dohodou souhlasily.³⁵⁹ Souhlas třetích osob s dohodou vyžaduje rovněž písemnou formu.³⁶⁰

7.2 Ochrana před domácím násilím

Ochrana před domácím násilím v rámci úpravy manželského majetkového práva je vymezena v ustanoveních § 751 až § 753 OZ. Jejich účelem je zejména chránit manžela v situaci, kdy společné bydlení manželů, ať už v domě nebo bytě, v němž je zároveň rodinná domácnost, se pro něj stane nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije. Takto dotčený manžel se může se svým návrhem obrátit na

---

³⁵⁷ viz ust. § 749 OZ

³⁵⁸ viz ust. § 750 odst. 2 OZ

³⁵⁹ viz ust. § 750 odst. 1 OZ

³⁶⁰ viz ust. § 750 odst. 2 OZ

soud, aby ten omezil, popřípadě vyloučil na vymezenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.³⁶¹

Takovéto právo má i rozvedený manžel. Návrh může být manželem, popřípadě i rozvedeným manželem podán i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.³⁶²

I když soud vyloučí nebo omezí právo manžela, popřípadě rozvedeného manžela v domě nebo v bytě bydlet, rozhodnutí je časově omezené. Soud ve svém výroku může právo manžela omezit nebo vyloučit na maximální zákonem stanovenou dobu šesti měsíců. Nic však zásadě soudu nebrání, aby o omezení nebo vyloučení práva rozhodl opětovně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.³⁶³ Zákon dává možnost rovněž i jiné osobě než manželovi, popřípadě rozvedenému manželovi domáhat se ochrany proti násilnému jednání. Touto osobou je ta, která žije s manžely, popřípadě s rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.³⁶⁴

---

³⁶¹ viz ust. § 751 odst. 1 OZ

³⁶² viz ust. § 751 odst. 2 OZ

³⁶³ viz ust. § 752 OZ

³⁶⁴ viz ust. § 753 OZ

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala manželským majetkovým právem, jehož úprava je obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Cílem mé práce bylo především zanalyzovat současnou právní úpravu manželského majetkové práva, a to s důrazem na společné jmění manželů. Jako těžiště své práce jsem zvolila zejména vymezení zákonného režimu společného jmění a režimů modifikovaných. Dále jsem se zaměřila na možnosti ochrany a obrany nedlužného manžela v případě, je-li veden výkon rozhodnutí nebo exekuce pro výhradní dluh druhého manžela.

Na samém začátku práce jsem vymezila pojem manželského majetkového práva a společného jmění, uvedla jsem jejich základní charakteristiky.

Obsáhlá část práce je věnována režimu smluvenému. Jedná se o oblast, ve které se velmi podstatně projevuje princip autonomie vůle, jakožto stěžejní princip občanského práva. Smlouvu o manželském majetkovém režimu mohou uzavřít nejen samotní manželé, v takovém případě hovoříme o manželské smlouvě, ale rovněž i osoby, které do manželství teprve vstoupit hodlají, a to jsou snoubenci. Takovéto smlouvy jsou v praxi označovány jako smlouvy předmanželské. Jak manželé, tak snoubenci mohou ujednáním účinky dané smlouvy o manželském majetkovém režimu odložit. Občanský zákoník vymezuje tři typy smluvených režimů, a to režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství a režim zúžení nebo rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu.

Smlouvou o manželském majetkovém režimu je tak možno společné jmění manželů úplně vyloučit. V režimu oddělených jmění je každý z manželů oprávněn nakládat se svým výlučným majetkem podle své vůle, sám nabývá aktiva a také se zavazuje k povinnostem. V případě zániku manželství nedochází k žádnému vypořádání společného jmění. Režim oddělených jmění je dle statistik vedených Notářskou komorou ČR druhým nejčastějším smluveným režimem. Jedná se o režim, který bude zejména vhodný v takových případech, kdy jeden z manželů vykonává podnikatelskou činnost, jež je tradičně spojena s určitým rizikem. Uzavřením takové smlouvy mohou manželé zejména předejít možným problémům souvisejících s vykonávacím řízením, ve kterém by byl postihován výhradní dluh jednoho z manželů.

Režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství oproti jiným režimům nemá praktického využití. Nelze očekávat, že manželé, kteří po celou dobu trvání manželství mají na sobě nezávislá jmění, by se zánikem o tento majetek, který by jinak dle zákonného režimu byl součástí společného jmění, chtěli dělit s druhým manželem. O nepřilísné použitelnosti svědčí i statistika smluv uzavřených s tímto režimem.

Režim rozšiřující a zužující zákonný rozsah společného jmění manželů využití má. Společné jmění manželů tak může být rozšířeno nebo zúženo o jakýkoli majetek, či dluh. Zejména se bude jednat o nemovitosti.

Ať už se manželé nebo snoubenci rozhodnou pro jakýkoli ze zákonem nabízených režimů, přičemž možná je i jejich kombinace, lze doporučit, aby předmětnou smlouvu o manželském majetkovém režimu zveřejnili v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu. Jedná se o Notářskou komorou ČR vedený veřejný seznam, do kterého může každý nahlédnout. Se zveřejněním smlouvy jsou pro manžele a snoubence spojeny významné právní následky. Mohou se především smlouvy dovolat vůči třetím osobám, a to i v případě nebyly-li tyto osoby se smlouvou jakkoli seznámeny.

Uveřejnění smlouvy v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu je výhodné i v souvislosti s vykonávacím řízením. Při nařízení soudního výkonu rozhodnutí na majetek, který je součástí společného jmění manželů, a též v případě exekuce, má soud i soudní exekutor úřední povinnost do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu nahlédnout a povinnost k případné modifikace přihlídnout.

Rovněž režim založený rozhodnutím soudu má své praktické využití. A to zejména v případě, kdy nedochází k dohodě mezi manžely. Soud může nejen zúžit, ale dokonce i zrušit společné jmění manželů, a to na návrh jednoho z manželů. K takovému zúžení však může dojít pouze tehdy, je-li zde dána existence závažného důvodu. Manžel, který se například obává následků spojených s podnikáním druhého manžela, se může obrátit na soud, aby o zúžení nebo zrušení společného jmění rozsudkem rozhodl. Takováto rozhodnutí jsou navíc též evidována v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Velká pozornost byla v práci věnována ochraně manžela v situaci, kdy je vymáhán ve vykonávacím řízení výhradní dluh druhého manžela. Právní úprava s tím spojená doznala významných změn, které takovou ochranu tzv. nedlužného manžela zvýšily. V rámci ochrany nedlužného manžela, jak už bylo uvedeno, soud i soudní exekutor z úřední povinnosti nahlíží do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, zda se ke společnému jmění manželů váže případná modifikace. Nedlužný manžel je též účastníkem soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce. A to tehdy, je-li soudním výkonem rozhodnutím postižen jeho výhradní majetek nebo majetek náležející do společného jmění manželů. Další možnost obrany má nedlužný manžel v možnosti podání návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Tento nástroj nedlužný manžel využije tehdy, je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo jeho výhradní majetek, a to ve větším rozsahu, nežli je dle zákona možné. Takovýto návrh je zejména vhodný v situaci, jedná-li se o výkon rozhodnutí nebo exekuci vedenou pro výhradní dluh druhého manžela, který ale vznikl ještě před uzavřením manželství. Vznikl-li však manželův výhradní dluh za trvání manželství, platí, že dluh může být uspokojen ze společného jmění manželů. Zvýšené ochrany se nedlužný manžel dočkal i v případě postižení jeho pohledávky

z účtu, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného manžela. Nařízený výkon pohledávky z účtu nedlužného manžela bude zastaven v tom případě, nejsou-li na předmětném účtu nedlužného manžela ani z části uloženy prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů. Uvedené zvýšení ochrany nedlužného manžela je rozhodně správným krokem.

Závěrem práce jsem se věnovala vypořádání společného jmění manželů. Zákonem jsou stanovené tři možnosti vypořádání, a to na základě dohody o vypořádání, na základě nevratitelné zákonné domněnky a také soudní vypořádání. Zákonem preferovaný způsob vypořádání je vypořádání dohodou manželů. Jedině tak dochází k harmonickému uspořádání jmění i po zániku manželství.

Zákonnou úpravu společného jmění manželů obsaženou v občanském zákoníku lze hodnotit kladně. Manželům a též snoubencům je dovoleno v mnohém odchýlit se od zákonné úpravy a uspořádat si své majetkové poměry tak, jak oni sami chtějí. Kladně lze hodnotit i úpravu vykonávacího řízení, která dnes dle účinné úpravy poskytuje nedlužnému manželovi obranné prostředky.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

1. ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN: 978-80-7478-735-5.
2. DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. ISBN 978-80-7357-597-7.
3. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN 978-80-7478-325-8.
4. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl právní: Obecná část. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.
5. ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
6. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9.
7. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9.
8. KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-630-2.
9. MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8.
10. PSUTKA, J. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-565-7.
11. RABAN, P. a kol. *Občanské právo hmotné. Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-11-2.
12. RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-182-2.
13. SVEJKOVSKÝ, J., KABELKOVÁ, E., VYCHOPENĚ, M. a kol. *Vzory smluv, petitů a zakládacích listin dle nového občanského zákoníku. 2., upravené a rozšířené vydání*. V Praze: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-648-7.
14. ŠARMAN, J. ŠUPÁKOVÁ, H. *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2010. ISBN 978-80-7357-592-2.
15. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3.
16. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. ISBN 978-80-7478-457-6.

17. TILSCH, E. *Občanské právo: část všeobecná*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2012. ISBN: 978-80-7357-897-8.
18. WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-077-2.
19. ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2016. ISBN 978-80-7478-325-8.

Články a internetové zdroje

1. BEHR, T. *Ochrana před marnotratnou ženou*. Rodinné listy, 2015, č. 4, s. 4. ISSN: 1805-0824.
2. BENEŠOVÁ, E. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu?*. Právo a rodina, 2015, č. 8, s. 1. ISSN: 1212-866X.
3. BEZOUŠKA, P., HAVEL, B. *Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné...* Obchodněprávní revue, 2015, č. 4, s. 97. ISSN:
4. DĚDIČ, J., ŠUK, P. *K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 6, s. 167. ISSN:
5. DVOŘÁK, T. *Společné jmění manželů a právní úprava jeho smluvní modifikace de lege lata a de lege ferenda*. Obchodní právo, 2013, roč. 22, č. 7-8, s. 242. ISSN: 1210-8278.
6. HRABALOVÁ, R. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. Komorní listy. 2017, č. 2, s. 13. ISSN: 1805-1081.
7. JUŘÁTKOVÁ, P. *K hypotetickému vypořádání společného jmění*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 569. ISSN: 1210-9126
8. KLEIN, Š. *Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu*. Ad Notam, 2014, č. 6, s. 25. ISSN: 1211-0558.
9. KONEČNÁ, P. *Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného*. Komorní listy, Brno: Exekutorská komora České republiky, 2015, roč. 7, č. 2, s. 10. ISSN: 1805-1081.
10. MELZER, F., TÉGL, P. *Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů*. Právní rozhledy. 2015, č. 18, s. 621-625. ISSN: 1210-6410.
11. Ministr Pelikán: Schválená novela je dalším krokem k férovým exekucím [online] [cit. 2017-11-05] Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Pelikan-Schvalena-novela-je-dalsim-krokem-k-ferovym-exekucim-368934>
12. PAZDERKA, S. *Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění?*. Komorní listy. 2014, č. 4, s. 24. ISSN: 1805-109X
13. POHL, T. *Změny právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce podle legislativních novel*. Obchodní právo, 2015, č. 11. s. 1. ISSN: 1210-8278.
14. ŠVAJGLOVÁ, R. *Vnos versus rozšíření společného jmění manželů*. Bulletin Advokacie, 2017, č. 1, s. 30. ISSN: 1210-6348.

Seznam judikatury

Rc 42/1964

Rc 42/1974.

Rc 46/1966

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 1963, sp. zn. 3 Cz 55/63

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. listopadu 2016, sp. zn. 5 Co 1688/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 22 Cdo 2434/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. února 2004, sp. zn. 22 Cdo 2345/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. dubna 2001, sp. zn. 22 Cdo 366/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2003, sp. zn. 22 Cdo 820/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2009, sp. zn. 22 Cdo 410/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 2480/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. 28 Cdo 555/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2007, sp. zn. 22 Cdo 3421/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2009, sp. zn. 22 Cdo 3336/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 3515/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. ledna 2008, sp. zn. 22 Cdo 2793/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2005, sp. zn. 22 Cdo 2545/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2006, sp. zn. 33 Odo 753/2004-C 4192.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 22 Cdo 410/2008

Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. června 2016, sp. zn. 35 C 46/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. května 2006, sp. zn. 22 Cdo 2335/2005

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. září 2015, sp. zn. 24 Co 353/2015

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. února 2015, sp. zn. 23 Co 606/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. června 2009, sp. zn. 22 Cdo 1113/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008-C 6297

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2015, sp. zn. 22 Cdo 1336/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. října 2016, sp. zn. 22 cdo 373/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2008, sp. zn. 22 Cdo 2779/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1082/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2005, sp. zn. 29 Odo 706/2004

Seznam použitých právních předpisů

1. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
2. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
3. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
4. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
5. zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
6. zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
7. zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
8. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
9. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Prohlašuji, že vlastní text této diplomové práce má celkem 251.737 znaků.

Abstrakt

Zvoleným tématem této diplomové práce je manželské majetkové právo, jehož úprava se nachází v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Cílem této práce je zanalyzovat a popsat nynější právní úpravu manželského majetkového práva, a především pak institutu společného jmění manželů. Důraz je kladen zejména na vymezení zákonného režimu společného jmění manželů a možnosti jeho modifikace, ať už smlouvou o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutím soudu. Pozornost je zaměřena též na možnosti postihu společného jmění manželů ve vykonávacím řízení a s tím související možnosti ochrany a obrany tzv. nedlužného manžela. Vlastní text práce sestává ze sedmi kapitol, úvodu a závěru.

První kapitola je věnována vymezení základních pojmů, a sice manželského majetkového práva a společného jmění manželů.

Druhá kapitola je zaměřena na zákonný režim společného jmění manželů, tedy na režim obecný. Popsán je zejména rozsah společného jmění v zákonném režimu, jaká aktiva a pasiva jsou součástí společného jmění a jaká jsou z něj naopak vyňata. Nastíněna je též správa společné jmění manželů v zákonném režimu.

Předmětem třetí kapitoly je zákonem stanovený režim společného jmění manželů, a sice režim smluvený. Zákon v této souvislosti zakotvuje tři, resp. čtyři druhy smluvených režimů, a sice režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství a režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Jednotlivé smluvené režimy jsou předmětem samostatných podkapitol. Smlouva o manželském majetkovém režimu může být uzavřena jak manželé za trvání manželství (tzv. manželská smlouva), tak snoubenci (tzv. předmanželská smlouva).

Čtvrtá kapitola se týká dalšího zákonem vymezeného majetkového režimu, a sice režimu založeného rozhodnutím soudu. Soud může zúžit rozsah společného jmění manželů anebo jej zrušit na návrh jednoho z manželů, je-li prokázán závažný důvod.

Pátá kapitola je věnována ochraně třetích osob a ochraně tzv. nedlužného manžela. Popsány jsou zejména prostředky ochrany a obrany tzv. nedlužného manžela ve vykonávacím řízení a rovněž institut tzv. hypotetického vypořádání společného jmění.

Šestá kapitola se zabývá vypořádáním společného jmění manželů a kapitola závěrečná bydlením manželů a ochranou proti domácímu násilí, instituty rovněž obsaženými v právní úpravě manželského majetkového práva.

Těžištěm práce byl smluvený režim a možnost postihu společného jmění manželů v rámci vykonávacího řízení. V souvislosti s tím lze manželům či snoubencům doporučit, zejména podnikali jeden z manželů, aby uzavřeli smlouvu o manželském majetkovém režimu. A to buď v režimu zužujícím zákonný rozsah společného jmění manželů, anebo v režimu oddělených jmění.

Předmětnou smlouvu je více než vhodné uveřejnit v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Abstract

The topic of this Master thesis is Matrimonial property law, that is encoded within the Act no. 89/2012 Sb., Civil Code. The aim of this thesis is to analyze and describe current matrimonial property law regime, mainly the community property regime. The focus is on defining the legal framework of the community property regime and its modification options, such as community property contract or court decision. It also provides a look at the possibilities of protection and defense of the so called debt-free spouse. The text of the thesis is divided into seven chapters, introduction and conclusion.

The first chapter provides a definition of some basic terms, such as the matrimonial property law and community property regime.

The second chapter focuses on the legal provisions of the community property regime, meaning the general regime. It describes the scope of the community property regime, the assets and liabilities within and out of the scope of the community property. It also introduces the asset management within the community property legal framework.

The aim of the third chapter is the contractual community property, as set out by the legal provisions. The law allows for three, alternatively four types of contractual regimes, such as separate property, regime that reserves the moment of community property creation for the day of the marriage termination and a regime setting or removing limitations on the community property. Each regime is subject to its own sub-chapter. The community property contract can be concluded during the marriage duration (spouse agreement), or during engagement (pre-nuptial agreement).

The fourth chapter discusses the legally established property regime – court decision. The court can set limitations to the property of the spouses or it can cancel it based on the request of one of the spouses, if there is a serious concern.

The fifth chapter deals with the protection of third parties and the protection of the so called debt-free spouse. It describes mainly the means to protect and defend the debt-free spouse in the enforcement proceedings as well as the provision on the so called hypothetical liquidation of the community property.

The sixth chapter deals with the liquidation of the community property and the last chapter discusses the housing situation of the spouses, domestic violence prevention, and other provisions set within the legal framework of the matrimonial property law.

The focus of this Master thesis was the contractual community property and the possibility of penalizing the community property of the spouses as part of the enforcement procedure. In connection with this, spouses or fiancés may be recommended to enter into a spouse agreement or pre-nuptial agreement. Either in a regime that restricts the legal scope of the

community property of spouses or in a regime of separate assets. It is more than appropriate to publish the agreement.

Název práce v českém jazyce

Manželské majetkové právo

Název práce v anglickém jazyce

Law regulating property of spouses

Klíčová slova

- manželské majetkové právo
- společné jmění manželů
- předmanželská smlouva
- manželská smlouva
- vypořádání společného jmění manželů

Key words

- law regulating property of spouses
- common property of spouses
- prenuptial agreement
- postnuptial agreement
- settlement of common property of spouses